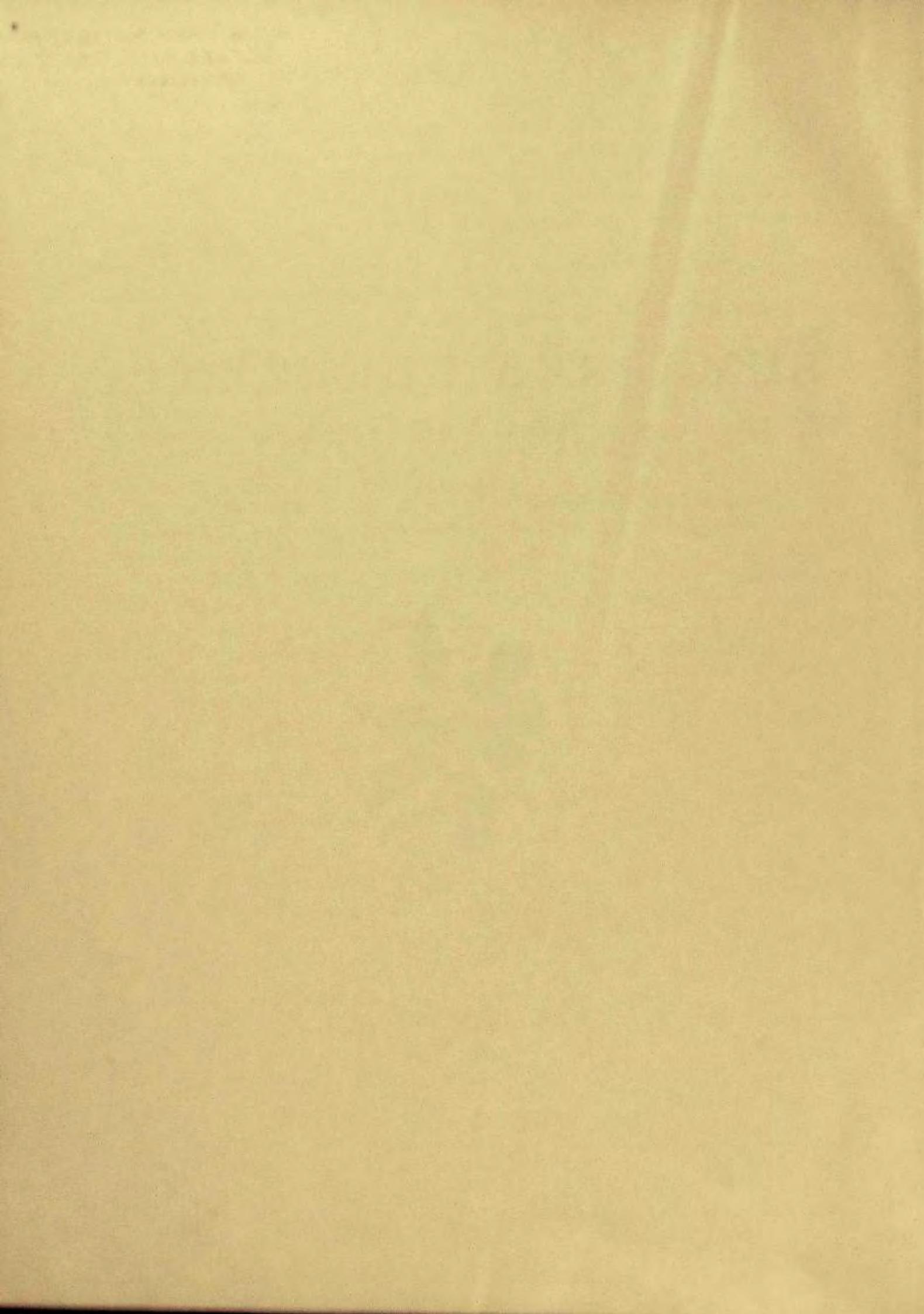

ŠUMARSKA UDRUŽENJA
NJIHOVA ISTORIJA
I RAD

ilo bi i lakše i ispravnije pisati istoriju šumarskih udruženja zajedno sa istorijom ostalog šumarstva. Jer uistinu udruživanja šumara i tih udruženja u tjesnoj su vezi sa ostalim šumarstvom. No mi smo imali razloga da ovaj put odstupimo od toga pravila.

Prije svega ovu Spomenicu izdaje staleška organizacija šumara „Jugoslovensko Šumarsko Udruženje“ u cilju obavještenja svojih članova te šire šumarske i nešumarske javnosti. Za taj cilj treba upotrijebiti drukčiji put nego što bi ga upotrijebio naučnik-istorik u cilju naučnom. Današnje Jugoslovensko Šumarsko Udruženje ima izvjesne vremenske periode u svom razvoju. Ono je nastalo ujedinjavanjem bivših pokrajinskih udruženja. Da bi se mogla potpuno prikazati istorija današnjeg našeg Udruženja, potrebno je predočiti pojedine vremenske periode zasebno onako, kako su se oni uistinu odigravali. Dalje, nema nijednoga autora, koji bi mogao da sam savlada tu čitavu materiju za sve predhodnike današnjeg Udruženja. Konačno, kad bi se istorijat Udruženja uklopio u istoriju čitavog šumarstva, onda taj prikaz ne bi za pojedinca čitaoca imao takav interes, kakav će imati u ovoj formi.

Pored udruženja šumara bilo je potrebno prikazati još i udruženja naših studenata, zatim šumarskih podčinovnika, koji sa nama svi zajedno čine šumarsku porodicu. I iz toga razloga bila je potrebna zasebna obrada.

Dakle nije preostalo drugo već čitav istorijat razlučiti na zasebne česti te ove česti razraditi zasebno i po zasebnim autorima.

Na osnovu svega rasporedjena je u ovoj glavi *gradja*—kronološki—ovako:

UDRUŽENJA ŠUMARA ČINOVNIKA (vlasnika šuma, trgovaca, industrijalaca):

Najstarije Šumarsko Udruženje, Zagreb (1846—1856),
Hrvatsko Šumarsko Društvo, Zagreb (1871—1921),
Kranjsko-Primorsko Gozdarsko Društvo, Ljubljana (1875—1921),
Srpsko Šumarsko Udruženje, Beograd (1905—1921),
Šumarska Organizacija za Bosnu i Hercegovinu, Sarajevo (1919—1926),
Jugoslovensko Šumarsko Udruženje, Zagreb (1921—1926),
Šumarski List, Zagreb (1876—1926).

UDRUŽENJA ŠUMARA STUDENATA:

Udruženje Akademičara Šumara, Zagreb (1903—1926),

Udruženje Studenata Šumara, Beograd (1923—1926),

Udruženje Studenata Rusa Agronoma i Šumara, Beograd (1922—1926),

Udruženje Studenata Šumara Rusa, Zagreb (1922—1926).

UDRUŽENJA ŠUMARSKIH ZVANIČNIKA:

Udruženje Šumarskih Podčinovnika, Vinkovci (1920—1926),

Organizacija Šumarsko-Tehničkog, Pomoćnog i Zaštitnog Osoblja za Bosnu i Hercegovinu, Sarajevo (1921—1926).

ALEKSANDAR UGRENOVIĆ

NAJSTARIJE ŠUMARSKO UDRUŽENJE [1846-1856].

ugoslovensko Šumarsko Udruženje slaveći svoju pedesetogodišnjicu hoće da bude čedno. Utvrđena je činjenica¹⁾, da je prošlo već 80 godina, otkako je osnovano naše najstarije šumarsko udruženje. Uprkos tome današnje naše udruženje slavi samo pedesetogodišnjicu, uzimajući kao ishodište pravoga perioda rada godinu 1876., u kojoj je osnovano Hrvatsko-Slavonsko Šumarsko Društvo, matica današnjeg našeg Udruženja. Rad najstarijeg šumarskog udruženja prekinuo je austrijski apsolutizam (1856), pa bi se moglo formalno prigovoriti da nema kontinuiteta između najstarijeg našeg šumarskog udruženja i današnjeg. Od 1876. do danas rad je neprekinut.

Kako ćemo izložiti, *Hrvatsko-Slavonsko Šumarsko Društvo, osnovano 1876., nije zapravo drugo nego pomladjeno ono najstarije šumarsko udruženje iz god 1846.* Ono se pomladilo nastojanjem pregalaca, koji su se oduševljavali plodovima rada najstarijeg našeg udruženja (*Kereškenji*) a od česti bili njegovi članovi¹⁾ i funkcionari (*Tomić*).

Slaveći pedesetogodišnjicu današnjeg našeg udruženja, mi ne možemo da šuteći predjemo preko ove istorijske činjenice. Naprotiv na njoj se treba da zadržimo prije svega, jer ona je kamen-temeljac zgrade, kojoj danas slavimo pedesetogodišnjicu. Treba da mi na taj način u ovom svečanom času odamo dostoјnu poštu našim najstarijim šumarskim radnicima. To je i cilj ovih redova.

Prije nego udjem u prikazivanje istorijskih dogadjaja, koji se kreću oko osnivanja najstarijeg šumarskog udruženja, hoću da naglasim jednu važnu činjenicu. Prvi i jaki pokret u oblasti šumarstva pada baš u isto ono vrijeme, kad se rodila ona svijetla i jaka misao narodnog jedinstva, koja je u istoriji Slovenskoga Juga poznata pod imenom *Ilirskoga Pokreta*. Na istom ognjištu, oko koga su se sakupljali najistaknutiji narodni radenici (*Gaj, Vukotinović, Rakovac, Bogović, Babukić, Šulek, Štrosmajer* i t. d.)²⁾ te u isto vrijeme nalazimo i prve šumarske borce (*Šporer, Tomić, Kos, kasnije Etinger, Rački, Barišić* i t. d.).

¹⁾ Ugrenović: „Iz istorije našeg šumarstva“. Zagreb 1925.

²⁾ Da uzmognemo u potpunoj slici uočiti, kakav je široki nacionalni duh vladao u ono doba, dovoljno je da istaknemo samo ovo: Ognjište narodnoga privrednoga života u Hrvatskoj i Slavoniji bilo je četrdesetih godina prošloga vijeka „Hrvatsko-Slavonsko Gospodarsko Društvo u Zagrebu (kratika: Go-

Tu smo istorijsku činjenicu već i dokazali. Ovdje tek ističemo njenu osnovnu važnost. Ona nam već u našoj istoriji otkriva istu onu spoznaju, što smo je i mi toliko naglašavali stvarajući naše današnje Udruženje. Ona nam tačno pokazuje, kako je već i u našoj prošlosti šumarstvo kao grana privrede bila nedjeljiva od pravog narodnog života i pravih narodnih ljudi. Iz istorije toga vremena jasno se razabire, da stranci šumari Nesloveni (kojih je u to vrijeme bilo mnogo u našim zemljama, koji su se priklanjali tudjinskoj državnoj vlasti, a nisu imali osjećaja ni razumijevanja ni za narod ni za zemlju, u kojoj su živjeli) nisu pokrenuli naše šumarstvo. Učinili su to isključivo *istinski narodni ljudi*, koji su poznavali narodne potrebe i važnost šumarstva po narodnu budućnost uopće.

Ta se karakteristična činjenica naročito ističe i u onim težnjama i prvim pokušajima, koji su išli za stvaranjem prvog šumarskog Udruženja. Izložit ćemo potanko, kako je živo bilo kretanje u šumarskim redovima, dok je sav život bio i mogao da bude narodan. Čim je kopito absolutizma počelo da gazi narodnu njivu, utrnuo je i taj pokret posvema.

Uostalom neka o tome govore istorijski dogadjaji sami.

Ilirski pokret ušao je u svoju odlučnu fazu pod kraj tridesetih godina prošloga vijeka. On je zahvatio ne samo Gradjansku Hrvatsku već i Vojnu Krajinu.

U to vrijeme pada osnivanje Gospodarskog Društva (3. februara 1841.) Ono postaje ognjište narodnih privrednih težnja. Vrijedno je zabilježiti imena onih starih šumara, koji su se već u prvi čas okupili oko toga ognjišta. (G. L. 1842. Dodatak S. I.—14.).

Mojsija Baltić, oficir upravne struke kod II. banske regimente (nije šumar po obrazovanju, no pokretač je i osnivač Gosp.-Šumarskog Učilišta u Križevcima), *Arsenije Basta*, nadzornik lugova u ličkoj regimenti, *Mihajlo Brkić*, lugar na konju²⁾ u slunjskoj regimenti, *Todor Dizdar*, lugar na konju I. banske regimente, *Juraj Ivandija*, lugar gjurgjevačke regimente, *Josip Lovašen*, nadzornik lugova gjurgjevačke regimente, *Ignatio Makovička*, lugar na Bosiljevu, *Ivan Obhledal (Obhlidal)*, upravitelj u Bosiljevu, *Josip Panzner*, biskupije zagrebačke šumar i zemljomjernik, *Josip Szita*, kameralski lugar na konju u Vrbovcu, *Ante Tomic*, lugar na konju ogulinske regimente, *Julio Schaper*, lugar Kaptola zagrebačkog.

spodarsko Društvo), koje je izdavalo počevši od 1842. i svoj organ „List Mesečni“ (od g. 1853. Gospodarske Novine, od 1856. Gospodarski List). Ovim posljednjim imenom služit ćemo se u toku ovih naših izvoda (kratica G. L.). U Gospodarskom društvu sjede i saradjuju u isti čas Juraj Haulik, biskup zagrebački, i Stevan Popović, episkop pakrački (G. L. 1842. str. 2., dodatak str. 10.). Prema pisanju Gospodarskog Lista jezik, u kojem narod govori, jest „Ilirski“ (Jugoslavljanski, Srpski, Hrvatski, Slovinski) (G. L. 1856. S. 180). Uprava Gospodarskog Društva poziva „Društvo Srpske Slovesnosti u Beogradu“, da stupi sa Gospodarskim Društvom u „književni savez“ (G. L. 1875. str. 51.), izvještava o sabiranju prinosa za spomenik „Osloboditelja Srbije Karagjorga“ (G. L. 1857. str. 92.) itd.

²⁾ U tadašnjoj terminologiji vladala je razumljiva nesredjenost. Ona potječe odatle, što je narodne termine trebalo tek stvarati. Umjesto riječi šuma često se upotrebljavala riječ lug. Lugar je značio šumar u današnjem smislu te riječi. Šumar je — u bivšoj Krajini još i danas — bila oznaka za čuvara šume (lugara). „Lugar na konju“ je prevod njemačke riječi „Waldbereiter“. No i to je krivo shvaćeno. Bereiter (zapravo Beraiter) je onaj, koji se bavi računskim poslovima oko šume (raiten = računati). (U Českoj je riječ Waldbereiter značila taksoator). Svakako treba razlikovati: „Waldbereiter“ i „Berittener“.

Imena *Franje Sporera* i *Dragutina Kos-a* ne nalazimo u ovome prvome popisu. Vjerovatno je, da su oni pristupili Gospodarskom Društvu kao članovi iza kako je pomenuti popis objelodanjen. A zapravo su *Sporer, Tomić i Kos bili središte svih kretanja na polju tadanjeg šumarstva uopće, a osnivanja najstarijeg šumarskog udruženja napose.* *Tomić* je bio valjan stručnjak i dobar rodoljub, no on se nije isticao kao pokretač i organizator. U tome je *Tomić* zaostajao iza svoga mlađega pobratima *Sporera*.

No već godine 1844. javlja se na šumarskom polju jedan vrlo jaki individualitet, koji se ubrzo izdiže i nad *Sporerom* i nad *Tomićem* te snagom svoga duha i velikim znanjem, ljubavlju za struku i otadžbinu odlučno zahvata u problem tadanjega šumarstva. To je *Dragutin Kos*.

Najjači rad razvija Kos dalje od godine 1846. Od toga vremena njegov rad kreće se u dva zasebna, no paralelna pravca, koji idu za istim konačnim ciljem. Na jednoj strani nastoji Kos, da svojim publikacijama krene tadanje šumarstvo sa mrtve tačke uopće. Na drugoj strani rukovodi on živu akciju, da se u krilu Gospodarskog Društva osnuje samostalni odsjek za šumarstvo.

Koliko mu se važna čini baš ova akcija oko osnivanja šumarske organizacije, razbire se iz činjenice, da je svoju knjižicu⁴⁾ posvetio članovima Gospodarskoga Društva. Očito je, da on to čini namjerno iz razloga, da bi o važnosti šumarstva te potrebi njegova uredjenja prije svega uvjerio članove toga za onda jedinoga privrednoga udruženja te tako utro put osnivanju šumarskoga udruženja. U tom propagandističkom nastojanju postaje Kos i član podružnica Gospodarskoga Društva u Sisku i Moslavini (G. L. 1847. S. 52.), koje su se nalazile na istoj teritoriji kao i šume, kojima je on upravljao.

I jedna i druga akcija Kosova, kad je posmatramo danas u perspektivi od malo ne punih osamdeset godina, izgleda još i danas velika te vrijedna udivljenja.

Da bi mogli uočiti važnost Kosova rada po naše šumarstvo uopće, a po naše Udruženje napose, valja izložiti osnovne intencije njegova rada u oba smjera.

Prije svega udara u oči, da Kos piše zasebnu knjigu o promicanju šumarstva kao privatni činovnik, a ne možda kao neko zvanično lice. To nesumnjivo diže vrijednost onih motiva, koji su ga poticali na ovaj rad. Jasno je, da on ne piše možda zato, da bi ugodio državnoj vlasti, već samo zato, što ga goni ljubav za šumu i dobro naroda. Ta ljubav provejava svaku stranicu njegove malene ali vrijedne knjižice.

Muče ga „žalosne prilike”, koje vladaju, želi dobro zemlji i on se usmjerio da piše knjigu. Želja mu je ne samo, da skrene pažnju posjednika šuma, kako bi oni što više brige posvetili šumarstvu, već mu je i do toga stalo, da i šumara „prene iz nerada, kako bi ovaj iskoristio svaku priliku, da se šumarstvo unapredi.”

Njegova je knjižica još i zato mnogo vrijedna, jer nam ona u potpunoj doстоjnosti vjere otkriva stanje šumarstva oko polovine devetnaestoga stoljeća u Hrvatskoj. Autor je na osnovu vlastitog kritičkog posmatranja iznio i neke razloge,

⁴⁾ Kos: Das Forstwesen in Kroatien, Zagreb 1847.

s kojih šumarstvo ne napreduje, kao i predloge, kako da se tome lošem stanju odmogne. Za nas je i zanimljivo i važno, da čitajući danas te razloge vidimo, kako medju njima ima mnogo takovih, koji su se poslije Kosa još nebrojeno puta ponavljali, a neki još ni danas nisu skinuti sa dnevnoga reda.

Najsvjetlij i za nas ovdje najinteresantniji jest onaj dio Kosova rada, u kojem on iznosi i u život privodi misao, da je u cilju unapredjivanja šumarstva potrebno osnovati šumarsko udruženje. On to udruženje ne shvata kao stalešku organizaciju, već kao takvu, kojoj će biti zadatak, da promiče šumarstvo uopće. Zato i nalazimo prvu njegovu misao o osnivanju takovog udruženja u njegovoј već pomenutoj knjizi.

Ova činjenica nije samo zanimljiva za nas kao šumare već je i važna i za nas kao udruženje. Ona je zanimljiva za nas kao šumare zato, jer nam dokazuje, kako je prvi pokušaj udruživanja šumara na teritoriji današnje naše države star već malo ne osamdeset godina. Taj pokušaj pada baš u vrijeme jednoga od najjačih narodnih pokreta prošloga vijeka (Ilirski preporod). Ta činjenica specijalno je važna za nas kao udruženje, jer se iz nje vidi, da je današnje naše Udruženje po vremenu zapravo treći, a ne drugi odsjek u istoriji udruživanja šumara Slovenskog Juga.

Naše je današnje Udruženje, kako svi znamo, nastalo stapanjem triju udruženja, što ih zatekosmo u času našeg ujedinjenja: Srpskog, Hrvatskog i Slovenačkog. No matica današnjeg našeg Udruženja, *bivše Hrv.-Slav. Šumarsko Društvo*, imalo je još jednog predhodnika, osnutak kojega pada još u prvu polovinu devetnaestog stoljeća.

Ova istorijska činjenica izazvala je u svoje vrijeme pažnju u čitavoj šumarskoj javnosti. Napose su Česi vodili računa o tom našem udruživanju, te su sa ponosom konstatovali, da je njihov zemljak duša tog pokreta, te da je njegovom zaslugom u Hrvatskoj stvoreno šumarsko udruženje — starije nego i jedno drugo u bivšoj monarkiji.⁵⁾

Ukoliko postoji kontinuitet izmedju ove tri vremenske faze našeg udruživanja, napose izmedju prve i druge, pokazat ćemo tečajem našeg izlaganja.

Kos je posmatrajući prilike u drugim zemljama tačno razabrao, da je mogućnost unapredjivanja privrede uslovljena radom privrednih udruženja. Pretpostavka je kod toga, da ta udruženja nailaze na saradnju sopstvenika i pomoć državne vlasti. Za onda je postojalo u Hrvatskoj samo jedno privredno udruženje, „Horvatsko-Slavonsko Gospodarsko Društvo“ u Zagrebu, o kojem smo već govorili. Prirodno je, da je Kos tražeći polje rada za svoju ideju, bacio oko na ovo udruženje. On priznaje dobru volju toga društva. No ona sama, po njegovom sudu, nije bila još dostatna. Njoj je nedostajao aktivni rad članova. U državnu se pomoć nije pouzdavao mnogo, već je u svojim predlozima išao za tim, da digne život i uspjeh rada članova Gospodarskog Društva, da privuče nove članove (šumare) te da sav taj aktivitet iskoristi za unapredjenje šumarstva.

⁵⁾ „Vereinsschrift für Forst-, Jagd- und Naturkunde“, Prag 1850, II., str. 97—99., III. str. 69 de 73. Ovom smo prilikom konačno konstatovali posve pouzdano, da je Kos Čeh, jer ga ocjenjujući njegove knjige zove zemljakom (Landsmann).

Pored idejnih pobuda dalo je Kosu stvarni poticaj i osnivanje gospodarskih društava u Austriji, Njemačkoj a naročito u Ugarskoj. To se tačno razabire iz činjenice, da se Kos u prvom sastanku šumara, o kojem ćemo dalje govoriti, poziva na predloge i misli nekoga Ljudevita Kačkovića, tajnika ugarskog gospodarskog društva (G. L. 1847. str. 11.).

U času, kad Kos započinje svoju akciju za osnivanje šumarskog udruženja, on je već član Gospodarskoga Društva. To se nesumnjivo razabire iz činjenice, da je on već u junu 1846., kad je izabran za člana dopisnika „Kranjskoga gospodarskoga društva”, bio već i pravi član Hrvatsko-Slavonskog Gospodarskog Društva.⁶⁾ No on ipak svoju akciju isprva vodi van društva, jer medju novim članovima, koji su primljeni na glavnoj skupštini od 24. VIII. 1846. nema još nijednoga šumara (G. L. 1846. str. 127.).

Ta njegova akcija van Gospodarskog Društva kao i misli, koje ga pokreću, jasno se razabiru iz njegove knjižice. Da je ta knjižica propagandističke prirode uopće, a u cilju osnivanja šumarskog udruženja napose, razbire se iz činjenice, da je Kos posvećuje „Časnim članovima Horvatsko-Slavonskoga Gospodarskoga Društva u znak najdubljeg poštovanja.”

Propagujući taj rad Kos upire prstom na susjedne zemlje, u kojima su poljoprivredna udruženja uradila mnogo za unapredjivanje poljoprivrede. On se upušta i u analizovanje razloga, zašto Gospodarsko Društvo ne polučuje takovih uspjeha u svome radu.

Prvi najvažniji defekat čini mu se ponestatak svake organizatorne osnove. Da se uzmogne unutar Gospodarskoga Društva provesti ispravna podjela rada, zamišlja si Kos šest sekcija rada: 1. za gajenje bilja, 2. za šumarstvo, 3. za gajenje stoke, 4. za tehnički obrt, 5. za vinarstvo, voćarstvo i povrtarstvo, 6. za prirodne nauke.

Iz njegovoga izlaganja vidi se, da je uprava odnosno najveći dio njenih članova bio prilično saglasan sa njegovim predlogom, da se osnuje ovih šest sekcija. I Kos pišući svoju knjigu (1. X. 1846.) izražava nadu, da „osnivanje ovih sekcijsa nije daleko.” Ovo svoje očekivanje objašnjava ovako: „Bar koliko ja znam posvršavani su najpreči prethodni radovi, da se osnuje šumarska sekacija kao podružnica Horvatsko-Slavonskog gospodarskog društva. I ako me očekivanje ne prevari, stupit će ta sekcija u život već godine 1847.”

No Kos se ne zadovoljava samo tim, da nabacuje ideju o osnivanju zasebne šumarske sekciije. On ide dalje, te crta osnovne principe pravila toga budućega šumarskoga udruženja.

Kad smo ovako prikazali idejne pobude, što ih je iznosio Kos držeći u vidu unapredjivanje šumarstva uopće, a osnivanje šumarskoga udruženja napose, prikazat ćemo sada, kako se zapravo odigravao postanak toga našeg najstarijega udruženja.

Rekli smo, da je Kos svoju akciju isprva vodio van Gospodarskoga Društva. Nastojao je, da sakupi što veći broj pristalica, kako bi izlazeći pred upravu bio siguran za dovoljno velik broj pomagača.

⁶⁾ Ovo se tačno razbire iz izvatka iz matične knjige, o kojem govorimo u biografiji Kosovoj.

I zaista godine 1846. iznosi Kos pred upravu Gospodarskoga Društva (G. L. 1874. S. 1.) predlog, „da se na način putujućeg društva němačkih, poljskih i šumskih gospodarah sklopi odsek za šumarstvo.”

Upravni odbor Gospodarskoga Društva u prvi je čas sa malim nepovjerenjem gledao na akciju Kosovu. Ali pored svega toga odbor konstatiše: „Medjutim svake pohvale dostoјnom nastojanju g. šumara Kosa pošlo je već za rukom, kao što se već iz sledećeg izvještja vidi *te je sklopio takav odsek, koji se i ustanovio.* Mi mu želimo, da krépko napréduje, a nadamo se od njega, da će nas u naših teženjih i svérhah svojski podupirati.”

O čitavom toku osnivanja i prvog sastanka donešen je sa strane sekretara šumarskog odseka (pèrvi tajnik Julije Schaper šumarski meštar kaptola zagrebačkog) opširan izvještaj.¹⁾

Prvi sastanak sazvan je i održan na dobru Prećec nedaleko Zagreba 26. decembra 1846. Iz izvještaja se vidi, da prilike za održanje sastanka nisu bile najzgodnije. „U pèrkos najnepriatnioi dobi godišta, zločestomu vremenu i mestnim povodnjama ipak 17 šumarah izkupilo se je.” Medju ovima bilo je 14 privatnih, 2 od krajiške šumske uprave te šumski poglavica iz Križevaca.

Medju učesnicima toga *istorijski najstarijeg sastanka šumara* nalazi se: *Franjo Sporer, Ante Tomić, Dragutin Kos, Nikola Lovrenčić, Venceslav Doležal, Mavro Dvoržak, Ignjat Kirchhof, Ignjat Makovička, Ivan Marsch, Vekoslav Meyer, Ivan Nademleinski, Ijudjevit Padučka, Josip Panzner, Antun Pomahač, Julije Schaper, Josip Szita, Franjo Vanjek.* Udara u oči velik broj českih imena.

Tome sastanku predhodio je „javni poziv”. Tekst toga poziva nismo mogli pronaći, već smo mogli samo utvrditi, da je taj poziv morao sadržavati objašnjenje o cilju toga sastanka, što ga nalazimo u pomenutom izvještaju. Ondje se konstatiše, da „uslèd zadobivenoga milostivoga dozvoljenja” predsjedništva Gospodarskoga Društva „ustanovilo se je hor.-slav. družtvu šumarah, kano podružnica gore spomenutoga gospodarskoga društva, i čini u sebi savez domorodnih šumarah, kojih sastanci unapredjenje osobnog poznanstva, uzajemnu izmenu od iskustvah, mnênjah i pokušavanjah u krugu šumarstva i zverolovstva, osobito pako poznavanje i poboljšanje šumskoga gospodarstva u Horvatskoj Slavoniji za svérhu imadu.”

Istorijski vrijedno je zabilježiti, kako je tekao ovaj prvi zbor starih naših šumara u Prećecu 26. decembra 1846.

„Iza kako je na obće zahtevanje šumski poglavica Franjo Sporer zauzeo predsjedništvo, otvorí g. šumski meštar Dragutin Kos sednicu ovim u sèrce dirajućim govorom.” Sam govor Kosov suviše je velik (osam štampanih stranica), a da bi ga mogli ovdje donijeti u cijelosti i ako bi to bilo istorijski vrijedno. Kos u istinu go-

¹⁾ Schaper Julio: „Pregledno izvještje šumarskoga odseka od pèrvoga dne 26. prosinca u Prećcu deržanoga sastanka”, G. L. 1847. S. 2—13.

Schaper Julio: Izvještje šumarskoga odsèka ustanovljenog u Prećcu dne 26. prosinca 1846.” G. L. 1847. S. 25—31.

atori toplo uvjerljivo te u svom govoru iznosi iste one misli, što ih je izložio u svojoj knjizi u članku, što smo ga spomenuli. On je:

1. zabrinut za budućnost trajnog održanja šuma te

2. konstatiše, da se šumarstvo Hrvatske i Slavonije nalazi na „neznatnom stupnju savršenstva“ i gleda „sa žalostju kako se znanstveni pravac obetnosti u ravnodušnom pospanom stanju nahodi.“

Zabrinjava ga porast potreba i cijena, opadanje proizvodnje (prekomjerno krčenje, sječe, nepošumljavanje), sušenje hrastika („kako se gorostasne, bezkonačne hrastove šume po osušenju vratihovat k propasti približuju“), nepopularnost i nepoznavanje šumarstva, nestaćica literature i škole, dolaženje stranaca šumara, slabo stručno obrazovanje, nepotpunost zakonodavstva, neprilike sa servitutima, oštećivanje šuma („šumske opačine“) i t. d.

No vrijedno je u cijelosti zabilježiti topli apel, što ga Kos — završujući svoj govor — upravlja prisutnima:

„Zato takodjer i mi štovana gospodo drugovi! ovaj, kao i drugih gospodarskih društva nasleđovanja vrđne primere bez štentanja (oklijevanja) sledimo, na težku stazu znanstvenog napredka srećano stupimo, bratinski si ruke pružimo, da složnim sudelovanjem pospano nedelovanje našega šumskoga gospodarstva na novi život probudimo: — mi si naša na vlastito osnovana mnenja i misli iskreno priobčivajmo, u dvojbenih slučajih se medjusobno posavetujmo i u opće svimi silami nastojmo, kako bi se u ono ožujdено stanje stavili, da bi statistička razmerja šumah Horvatske i Slavonie, osobito pako falinge (grješke) šumskoga gospodarstva verodostojno na vidilo izneti mogli, i onda najshodnija sredstva opredelili, po kojih bi se ostarelonu ovomu zlu čim běže doskočiti moglo.“

„Ovoj pako obće spoznatoj želji samo ćemo onda odgovoriti moći, ako se svi bez razlike časti — službe — ili tehničkog znanja u jedno društvo složimo, koje bi isključivo samo unapredjenje šumskoga gospodarstva u Horvatskoj i Slavoniji za svrhu imalo“, — i koje bi se — „posle ustanovljenih pravila — kao podružnica horv. slav. gospodarskomu društvu bliže priklopilo. Ovo društvo sklopiti i u život uvesti jedina je svrha našega današnjeg sastanka.“

Daljnji tok sjednice posvećen je pitanju pravila. Razabire se, da izradjivanje prvog nacrtu pravila bilo povjereni Šporeru. Vjerojatno je, da je za to imao biti upotrebljen prvi nacrt Kosov, o kojemu smo već govorili.

I u toku preostalog dijela sjednice opet najživlje učestvuje Kos. Prije svega on referiše o stručnim pitanjima,⁸⁾ koja su iste godine mjeseca septembra raspravljena na skupštini njemačkih šumara u Gracu. Kos je bio zvanični delegat Gospodarskoga Društva na tom sastanku. Od svih tih pitanja učesnike je najviše zainteresovao Birmannov način sadnje. Na traženje učesnika Kos vrlo detaljno prikazuje sam postupak (u izvještaju dvije štampane stranice) te na koncu preporuča, da se taj način

⁸⁾ Birmannov način sadnje, korisni i štetni insekti, prirodno i vještačko pošumljavanje bukve, hrast i bukva u borbi sa četinarima, doba proredjivanja, sadnja crnogorice, posljeci krčenja, značenje i važnost paše u šumi.

pokuša u domaćim šumama. Nakon njegova izvještaja „sledilo je živahno pretresivanje“ ovoga pitanja i zaključeno je, „da se pokušenja čine, i da se o uspehu u svoje vreme izvestje dade.“

Po dovršenoj debati riječ uzima opet Kos u cilju, da potakne učesnike na rad do naredne sjednice. On predlaže, da se prouče i spreme za raspravu na narednoj sjednici ova tri pitanja:

1. Saopćenja o novim dogadjajima i pojavama, koje se odnose na šumarstvo i lovstvo Hrvatske i Slavonije.

2. Kako treba postupati sa starim hrastovim šumama, koje su izložene poplavama, da poslije sječe u njima ne bude odviše korova, kako da se samonikli hrastov pomladak nasipima osigura od povodnja i kako da se naskoro „zagusti“ (sklopi?).

3. Bi li dobro bilo, da se dvijesta do trista godišnji hrastovi, koji su suhovrhi, a ipak svake godine rodjavaju žirom, ne posijeku još neko vrijeme s obzirom na znatan prihod od žirovine ili da se ovakove šume još i nadalje goje? Koja su mišljenja u tom pogledu bolja?

Ovi predlozi Kosovi budu primljeni i najveći dio skupština obeća, da će na ova pitanja do naredne sjednice pismeno i usmeno odgovoriti.

U toku daljnje sjednice iznosi Kos predlog, da se pristupi izradjivanju šumarske statistike. On je za tu sjednicu priredio i razdijelio medju skupština formulare, po kojima bi se ta gradja trebala sabirati.

Po dovršetku raspravljanja, a na traženje skupština, *Sporer* je opširno izložio osebine svoga „dèrvomèra“ (dendrometra). Skupština je sa naročitim zanimanjem pratila ova izlaganja, pošto je *Sporer* poboljšao „někoje nedostatke toga nastroja tim načinom, da ga je duljeg načinio.“ Poslije izlaganja *Sporerovog* tumačio je Kos „podrobno i razumljivo“ dendrometar Winklerov.

Nakon svega toga svi su se članovi upisali u spomenicu, koja je za tu svrhu specijalno priredjena bila. Konačno je obavljen izbor prve uprave:

„Pèri predsjednik g. *Emil pl. André*, šumarski i gospodarski savètnik više gospoštinah k Českoj itd.“

„Pèri nadstojnik g. *Franjo Sporer*, šumar brodske narodne regimente br. 7.“

„Drugi nadstojnik i izvjèstitelj (referens) g. *Dragutin Kos*, šumarski meštar svih gospoštinah horvatskih grofice Elizabete udove Erdödice član dopisnik gospodarskog društva u Kranjskoj itd.“

„Pèri tajnik g. *Julio Schaper*, šumarski meštar Kaptola zagrebačkog itd.“

„Drugi tajnik g. *Nikola Lovrenić*, šumar kr. slobodnog grada križevačkog, varm. (županije) križevačke zemljomèrnik i prisèdnik.“

„Odbornici: g. *Josip Panzner*, nadziratelj šumah i zemljomèrnik bisk. gospoštinah u Horvatskoj, prisèdnik sl. varm. križevačke.“

„G. *Antun Tomic*, šumar narodne križevačke regimente.“

„G. *Josip Szita*, komorski okružni šumar na Vèrbovcu.“

Prepušteno je, da pravila, koja će se pretresati na narednoj sjednici, odluče o tome, kako dugo ima trajati mandat ove uprave.

Pod konac sjednice raspravljen je pitanje, kad će se i gdje će se održati naredna sjednica. To raspravljanje bilo je vrlo živo, jer se članovi učesnici ne mogoše saglasiti, gdje i kad, da se održi naredni sastanak. Najveći dio učesnika bio je za to, da se naredna sjednica održi u Dubravi ili Moslavini mjeseca maja godine 1847. Nadstojnicima Šporeru i Kosu bude prepušteno, da oni izdadu opširnije upute o tom sastanku putem Gospodarskoga Lista i dnevnih novina.

Zaključnu riječ uzima Šporer kao predsjednik te poziva sve članove „na marljivo nastojanje i krěpko sudčovanje u radu.“ Nakon toga bude ta prva istorijska skupština naših starih šumara zaključena.

Svi učesnici bili su tom prilikom gosti kućedomaćine Jurja Haulika, tadanjega biskupa zagrebačkog i predsjednika Gospodarskoga Društva.

Druga skupština šumarske sekcije nije održana ni u Dubravi, ni u Moslavini, kako je bilo zaključeno na prvom sastanku u Prečecu, već u Sisku 7. juna 1847. Isprva nam nije bilo moguće, da nadjemo nikakovih podataka o samoj skupštini, ni o tome, iz koga je razloga izmjenjeno mjesto skupštine. Da je ona zaista održana 7. juna 1847. u Sisku, utvrdili smo iz izvještaja o skupštini za 1852.⁹⁾

Poslije publikacije „Iz istorije našeg šumarstva“ Zagreb 1925. dopao nam je ruku štampani izvještaj o drugoj skupštini, koja je održana godine 1847. u Sisku¹⁰⁾. Prema tome smo danas u položaju, da upotpunimo našu pomenutu publikaciju.

Kako se iz ovoga izvještaja vidi, druga skupština je faktično održana u Sisku 8. juna 1847.

Skupštinu otvara Šporer oduševljenim govorom. Iz njegova se govora tačno razbire, da je Šporera zapravo Kos potaknuo, te se on tako oduševio za osnivanje šumarskog udruženja. Tim je posve tačno uglavljenia i naša tvrdnja „Iz istorije našeg šumarstva“, strana 23, nota), da je zapravo Kos bio najjači inicijator i organizator u trolistu Šporer-Tomić-Kos. Dalje se iz Šporerova govora razbire, da su osnivači i pokretači prvoga i najstarijega šumarskog udruženja imali da se bore sa „jakom opozicijom.“ Ovu su — prema riječima samoga Šporera — sačinjavali „nešumari“, koji su stajali na čelu državne i privatne šumarske službe.

I ovaj put se vidi, da je Kos kopča, koja vezuje to mlado udruženje sa češkim šumarima (André).

Na skupštini je prihvaćen projekat pravila, koja je trebao da odobri još i prezidij Gospodarskoga Društva. Poslije toga prešlo se na raspravljanje onih tema, koje su iznešene godine 1846. u Prečecu. O tim pitanjima vodila se živa i opširna diskusija, u kojoj se uzeli učešća: Kos, Szita, Panzner, Schaper, Doležal, Dvoržak i Lovrenčić. I ovaj put težište diskusije nosi Kos.

Na predlog Kosa zaključeno je, da se na narednoj skupštini rasprave ova pitanja: 1. saopćenja o neobičnim dogadjajima i pojavama, 2. kako da se procjenjuje

⁹⁾ „Verhandlungen der Forst-Section der Landwirtschafts-Gesellschaft für Croatién und Slavonien“, Zagreb, 1853, S. 7.

¹⁰⁾ Verhandlungen der Forstsektion der Kroatisch-Slavonischen Landwirtschaftsgesellschaft, Zagreb 1847.

urod šiške, žira i bukvice. 3. bi li se mogli — na višim položajima, koji ne odgovaraju hrastu — gojiti četinari.

Primljeni su i novi članovi. Po dovršenoj skupštini imalo je društvo svega 22 člana. Zaključeno je, da se održi *treća skupština*, no njeno mjesto nije utvrdjeno.

Razumljivo je, da za vrijeme revolucije godine 1848. i 1849. nije došlo do zborovanja. Sumari su u tim časovima bili i suviše okupljeni brigom oko zaštićivanja šuma — a možda i vlastitih života — da bi mogli pomišljati na drugarske sastanke.

God. 1850. održana je — treća po redu — skupština u Zagrebu. O njoj nismo mogli ništa da saznamo.

Tek o *četvrtoj skupštini*, koja je održana 3. XII. 1851. u Zagrebu, a u prostorijama Gospodarskoga Društva, ima pouzdanih vijesti. Zbor je bio uređen za 29. XI. 1851., no nije se mogao u to zakazano vrijeme održati, jer su nastupile neke nepredvidjene zapreke (nevrijeme). No i o tom drugom roku sakupio se na zboru malen broj učesnika, jer su snježne vijavice i poplave otežale putovanje.

Tom četvrtom zboru predsjeda Kos, a tajničke poslove vodi Tomić. O tečaju zbora izdan je štampom opširan izvještaj. Ovom izvještaju¹¹⁾ priložena je u cilju popularizovanja i Šporerova knjižica o sadnji¹²⁾.

Na ovome zboru jasno se ispoljuje duševna premoć Kosa. Kos i Šporer te Tomić i Schaper izmijenili su medju sebe svoje uloge sa prvoga zbora. Kos je predsjednik, Šporer — potpredsjednik, a Tomić — tajnik. Čitav tečaj skupštine rukovodi Kos. Na svakom njenom koraku susretamo njegov lični rad, inicijativu, odlučnost i istrajanost. Kos u ovome času nije više privatni, već državni šumarski činovnik i on kao takav u udruženju okuplja oko sebe državne činovnike. Privatni činovnici, koji su na prvom sastanku u Prečecu bili u velikoj većini, zastupani su u upravi udruženja na četvrtom zboru samo sa dva člana. U svemu broji društvo koncem god. 1851. — 85 članova.

Zbor otvara Kos i crta sliku prilično posljednjih godina. Konstatuje, da je u posljednje vrijeme u radu udruženja nastala smetnja, uzrokovana vanrednim dogadjajima (revolucijom), koji su izazvali zastoj u radu i kod ostalih udruženja. Posve je razumljivo, da su ovi dogadjaji morali ostaviti dublje tragove na mlađim udruženjima, koja su tek počela da se razvijaju, — dakle i na šumarskom — nego na starijima, koja su već dulje vremena postojala. Dani revolucije ostavili su duboke tragove na poljoprivredi uopće a na šumi napose. Šume je nestajalo „pod udarcem pakostnim sekire, izgledajući pomoć od stroge zakonite obrane.” Od dana u dan osjećala se potreba zakona o šumama i vlasti, koja bi taj zakon izvršivala, te tako zaštićivala šume od propadanja. Kako je poznato bio je sazvan god. 1849. (29.—30. III.) gospodarski kongres u Beču, koji je raspravio osnovu zakona o šumama. Na tom kongresu učestvovao je i Kos, kao predsjednik „Hrv. Slav. Šum. Društva”, te je poznavao ovo pitanje vanredno dobro.

¹¹⁾ „Trudovi odsjeka šumarskoga za Hrvatsku i Slavoniju godine 1851.” Zagreb, 1852. S. 1—53.

¹²⁾ „Kratka nauka, kako valja děrvlje saditi” od Franje Šporera. Zagreb, 1852. S. 65—70.

No Kos ni ovaj put ne očekuje spasa od same državne vlasti, već smatra za dužnost udruženja, da ono priteče u pomoć „savjetom i djelom”, da kritički izloži načine, kako bi se ovome zlu što skorije doskočilo.

Konstatujući ovu dužnost saradnje udruženja kod donošenja novoga zakona o šumama, Kos se žali na to, da medju samim svojim članovima udruženje ne nalazi dosta pomoći. Napose žali se Kos na to, što nam u tom poslu „ruke ne pruža suseda naša” — Vojna Krajina — „putem svojih učenih i věštih šumarah.”

O radu same uprave predlaže izvještaj tajnik udruženja, Tomić. Uprava udruženja god. 1851. izgledala je ovako:

Predsjednik: Dragutin Kos, predsjednik komisije za zemljarinu u Zagrebu, potpredsjednik: Franjo Sporer, povjerenik za procjenu šuma u Osijeku, tajnici: Ante Tomić, povjerenik i t. d. u Križevcima i August Prokop, povjerenik i t. d. u Požegi, odbornici: Julio Schaper, povjerenik i t. d. u Zagrebu, Josip Szita, kotarski šumar u Vrbovskom, Josip Panzner, inspektor nadbiskupskih šuma u Dubravi, Mihajlo Raslić, povjerenik i t. d. na Rijeci, Mavro Dvoržak, povjerenik i t. d. u Varaždinu, Ivan Schnobl, inspektor vlastelinstva u Pakracu.

Na ovome zboru dovršena je konačna redakcija pravila udruženja. Kako smo već spomenuli, izradjivanje pravila bilo je u svoje vrijeme povjeroeno Sporeru. Konačnu redakciju izvršio je Sporer zajedno sa Kosom.

Prema tim pravilima „Društvo šumarsko za Hrvatsku i Slavoniju”, nastalo je na osnovu slobodnog udruživanja šumara i prijatelja šumarstva i lovarstva. Ovo je udruženje bitni sastavni dio Gospodarskoga Društva. Cilj je udruženju: lično međusobno upoznavanje šumara, izmjena misli, iskustava i pokušavanja na području šumarstva i lovarstva, sabiranje statističkih podataka, utvrđivanje faktičnoga stanja šumskog gospodarstva, energično suzbijanje devastacija, unapredjivanje gajenja šume, tehničko obrazovanje šumarskih kandidata i popularizovanje šumarstva.

Pored ovog općeg zadatka udruženje je spremno, da savjetom i djelom ispmogne rad oko uredjivanja i procjenjivanja šuma, da daje savjesne informacije o namještanju šumarskih lica. Udruženje svake godine predlaže povjerenike — ispitače za šumarski praktični ispit. Ono na taj način dolazi u položaj, da upliviše na obrazovanje šumarskih lica. Udruženje izdaje štampom društveni organ, u kojem će se donositi stručne rasprave i prikazi rada udruženja. [Kako se iz dosadanjeg izlaganja razbire, izašla su tri godišta ovoga organa. Jedno godište (za 1847.) našli smo u jednoj privatnoj biblioteci, drugo godište (za 1851.) našli smo u biblioteci zagrebačkog univerziteta, a treće godište (za 1852.) u biblioteci Direkcije Šuma na Sušaku.] Originalni članci od osobite vrijednosti bili su predlagani na honorisanje. Godišnjak se izdaje o trošku Gospodarskoga Društva, a uredjuje ga predsjednik i njegov zamjenik. Clanarina iznosila je godišnje 2 forinta, a godišnjak dobivao je svaki član besplatno.

Udruženje svake godine drži zbor naizmjence u Hrvatskoj pa u Slavoniji. Taj zbor odlučuje o mjestu i vremenu narednoga zbara te bira zasebnog predsjednika i poslovnog tajnika, koji stalno obitavaju u blizini zborišta, te preuzimaju na se sve prethodne radove za zborovanje. Svaki se zbor oglašava najmanje mjesec dana prije.

Medju zadacima skupštine važan je napose onaj, prema kojemu skupština treba da odredi pitanja, koja će se raspraviti na narednom zboru.

Udruženje postavilo si je dalje kao zadatak, da podržava trajne veze sa inostranim šumarskim udruženjima. Tako na zboru od 1851. predsjednik saopćava poziv Moravsko-Šleskog Sumarskog Udruženja, kojime je udruženje pozvano na skupštinu u Brno i na ekskurziju u Adamovo. Ujedno Moravsko-Šlesko Udruženje šalje svoje publikacije. Nesumnjivo je, da je ovo podržavanje veza sa českim udruženjima lična zasluga Kosova kao rodjenoga Čeha, koji mora da je sa svojom otadžbinom podržavao korespondenciju i lične veze.

Udruženje saradjivalo je i konzultativno u nekim pitanjima šumarstva i lovstva. Tadanja banska vlada zatražila je mišljenje udruženja u pitanju „lovnica“ (lovnih izkaznica) i u pitanju osnove novoga zakona o šumama, koji je bio u pripremi. U ime udruženja na to traženje vlasti dao je svoje mišljenje Kos kao predsjednik. Pored toga Kos je zajedno sa Sporerom kao potpredsjednikom i Tomičem, kao tajnikom, pribivao konferencijama, koje su se o tim predmetima držale kod vlade. O tom radu uprave izvjestio je Kos skupštinu. Pitanje „lovnica“ prikazano je detaljno u izvještaju, što je bilo moguće učiniti, jer ono nije bilo po obimu veliko. Naprotiv mišljenje o nacrtu novoga zakona o šumama nije se moglo štampati „radi prevelike duljine njegove.“ Da je ovo mišljenje moralo biti vanredno opširno, lako je zaključiti, kad znamo, da je Kos bio delegat udruženja na spomenutom već kongresu u Beču, koji se održavao od 29. do 31. III. 1849. [Shvatajući punu važnost zakona o šumama Kos je po povratku sa kongresa a prije ove skupštine napisao vanredno lijep i vrlo stvaran članak, koji je bio namijenjen široj javnosti.^{18]}]

U izvještaju o skupštini tretiran je samo jedan član — onaj o žirovini u poplavnim područjima. Naglašeno je, da kod utvrđivanja vremena za žirovinu treba uvažiti, da u poplavnim područjima mora vrijeme trajanja žirovine biti dulje nego u krajevima, koji nisu izloženi poplavama.

Skupštini je podnešen izvještaj i o — prvom i najstarijem državnom ispitu za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva, koji je održan od 29. XI. do 2. XII. (uključno) 1851.

Skupština je izabrala svojim začasnim članovima Weselly-a, Feistmantela i Burghardta „radi njihovih odličnih zasluga o šumarstvu.“

Skupština je raspravila i pitanje narednoga zbora. Zaključeno je, da će se naredni sastanak održati u Slavoniji, te ako ikako bude moguće u Pakracu. Određena su i tri pitanja, koja će se pretresati na toj skupštini:

1. Sto se na području šumarstva i lovarstva „dogodilo i pojavilo, što još nije nikomu ili slabo komu poznato te je znamenito?“
2. Na koji bi se način mogao procijeniti urod šiške, žira i bukvice, što je tko u tom poslu iskusio i što kod toga valja imati u vidu?

¹⁸⁾ „Südslawische Zeitung“ od 16. VI. 1850. br. 136.

3. Kakovim su servitutima oterećene šume u Hrvatskoj i Slavoniji, koji su od tih servituta najvažniji te kako bi se oni mogli posvema otkupiti ili zakonom ograničiti?

Učesnici skupštine pozvani su, da do konca maja 1852. predlože svoje odgovore predsjedniku. Ovaj će iznijeti te odgovore pred narednu skupštinu, ukoliko si autor sam ne bi pridržao pravo da on to učini.

Akcija oko sabiranja statističkih podataka, koju je Kos pokrenuo već na prvom sastanku, nastavljena je i na ovome zboru.

Da je udruženje pod odličnim rukovodstvom Kosovim uživalo i stručni ugled, svjedoči činjenica, da tadanja vlada traži mišljenje o vrijednosti neke knjige o sadjenju šume (original njemački, autor nije naznačen). Skupština je preporučila ovu knjigu, te je — kako smo spomenuli — Franjo Šporer izradio prevod, a Gospodarsko Društvo izdalo ga u štampom. (Vidi bilješku pod brojem 12.)

Pod konac zbara povela se riječ i o nekim zanimljivim pojavama iz života šume. Tu nalazimo vjerojatno najstariju bilješku o tadanjem stanju šuma današnjih zemljjišnih zajednica Draganić, Domagović i Cvetković.

To je kratki prikaz četvrte skupštine toga našega najstarijega šumarskoga udruženja. Karakteristično je, da u Gospodarskom Listu nema spomena o ovoj skupštini. Bit će tomu razlog, što je Kosu uspjelo, da udruženje postavi na samostalne noge tako, da se ono u upravnom, organizatornom i stručnom radu kretalo posve samostalno. A najvažniji razlog tome, da je ta emancipacija bila moguća, valja tražiti u činjenici, da je udruženje počelo izdavati svoj vlastiti organ.

Peta skupština održana je 21. VIII. 1852. u Pakracu. Ovo je zapravo — ako apstrahiramo istorijsku važnost prve skupštine — najuspjelija od svih predjašnjih. Skupština je udešena na području, koje leži u neposrednoj blizini granice Hrvatske i Slavonije. Na taj je način bilo omogućeno lako dolaženje učesnicima i s jedne i s druge strane Ilave. Skupština se kretala na jednom od najvećih slavonskih velikih posjeda, Julija Jankovića, koji se pružio od Kutine do Kutjeva.

I na ovoj se skupštini jasno vide tragovi rada Kosova, i ako on sam — sprečen zvaničnim poslovima — nije mogao da lično pristupi samoj skupštini. Ni kućedomačina Janković nije lično mogao da učestvuje na zboru, već se ispričao pismom, što ga je Šporer u zastupanju Kosovom skupštini pročitao.

Broj učesnika iznosio je 40, što je za ondašnje prilike značilo vrlo mnogo.

Skupštinu pozdravlja i otvara potpredsjednik Šporer, crta prilike šumskoga gospodarstva i naglašava, da treba već jednoč stati na kraj pustošenju šuma, koje je počelo da zahvata sve veći obim. Pojedinac posjednik shvatio je, da ovako ne može dalje da ide, no široka svijest dužnosti, da se doskoči tome zlu, nije prodrla u najšire slojeve uprkos dugogodišnjem nastojanju valjanih rodoljuba. [Očito je, da Šporer kod toga aludira na prve početke šumarske literature, koji padaju u god. 1840.¹⁴⁾]

¹⁴⁾ To su zapravo njegovi članci, koji su izlazili u zagrebačkom listu „Croatia”.

Šporer: „Ansichten über Industrie, Landeskultur und Merkantil-Verhältnisse in den Südost-Slawischen Provinzen”, „Croatia” 1840., str. 13, 14, 17, 18, 31, 34, 35, 43, 54, 55.

Šporer: „Ein Wort aus dem Walde und für die Wälder meines theueren Vaterlandes”, „Croatia” 1840., str. 185—187.

Sa jednakim priznanjem hvali on spremnost Gospodarskoga Društva, koje je omogućilo, da se u njegovom krilu razvija šumarsko udruženje.

Iza toga pristupilo se raspravljanju onih pitanja, koja su na skupštini u Zagrebu formulisana.

Najopširnije razradjena je tema servituta, koja zaprema 36 štampanih stranica. Na prvom mjestu nalazi se referat Kosov „O šumskim servitutima.“ Kako znamo, Kos je bio zvanično spriječen, da lično dodje na skupštinu, pa je njegov referat pročitan. Kos je opširno razradio servitute drvarije, paše, žirenja, sabiranja šiške kao i pitanje lovne rabote. Iz njegove obrade razbire se, da je Kos tačno poznavao propise sve do početka XVIII. stoljeća (1729.). Na Kosove izvode o servitutima reflek-tirao je inspektor domene virovitičke Schmidt i šumarnik domene pakračke Schnobel. I njihovi su referati štampani.

Zatim se pristupilo rješavanju pitanja društvenih pravila. Stvoren je načelni zaključak, da se sa promjenom pravila sačeka, dok ne stane na snagu zakon o šumama. No pored svega toga zaključeno je, da se pravila čitaju, jer ima mnogo članova, koji ih ne poznaju, te bude dopušteno, da se kod pojedinoga člana učine izvjesne primjedbe. Predložena je promjena, prema kojoj će se društveni organ izdavati iz vlastitih sredstava. Da društvo bude informisano o dogadjajima, koji se dešavaju u pojedinim krajevima, izabran je za svaku županiju po jedan izvjestilac. Njihova je dužnost detaljno propisana. Nakon toga obavljen je izbor nove uprave te su izabrani: Kos — predsjednik, Sporer — potpredsjednik, tajnici — Raslić i Schnobel, odbornici — Möller, Tomić, Schmidt, Prokop, Schaper i Ress.

Zaključeno je, da će se naredna skupština održati na Rijeci. Kosu i Megušeru stavljeno je u dužnost, da se kao predstavnici šumarske sekcije priključe onoj deputaciji, koja je radila da se osnuje poljoprivredna i šumarska škola.

Izradjene su predstavke, u kojima se traži, da se namjeste zaprisegnuti šumarski stručnjaci kao procjenitelji za šumske štete te da im se odrede dijurne. Izradjena je predstavka, u kojoj se traži, da se općinske i zajedničke šume podvrgnu državnom nadzoru te da se što skorije uvede zakon o šumama.

Izvještaj sadrži i prikaz o šiški i osi-šiškarici. Ovaj istina ne vrijedi mnogo sa entomološke strane, ali je to vrjedniji sa šumarske strane.

Skupština je utvrdila pitanja, koja se imadu raspraviti na narednom zboru 1853., na Rijeci. Ta pitanja formulisana su ovako:

1. Otkup servituta prikazan sa praktične strane.
2. Na koji bi se način mogao privesti iskorišćivanju onaj suvišak na drvnoj masi, što ga nalazimo u šumovitim krajevima Slavonije, a za koga nema prodje? Kako bi se moglo gospodariti tima šumama, a da se njihovim vlasnicima ne uzrokuju preveliki troškovi?
3. Kako bi se mogao zakon o šumama, koji je već izdan za druge zemlje, praktično primjeniti, a da se kod toga uzme obzira na osobitosti prilika, koje vladaju u Hrvatskoj i Slavoniji?

Potrebno je zabilježiti, da je na ovoj skupštini učestvovao i Mojsija Baltić,

podžupan pakrački, koji je pod konac pedesetih godina igrao važnu ulogu kod osnivanja gospodarsko-šumarskog učilišta u Križevcima.

Kako se iz ovog prikaza pete skupštine vidi, udruženje je stajalo godine 1852. na vrhuncu svoga rada. Ovaj rad naišao je na priznanje i sa strane Gospodarskoga Društva, jer ono u svom izvještaju za god. 1852./53. konstatiše, da „izmedju odsékah i podružnicah družtvenih učestvovali su činom u promicanju težnjah i svérhah družtvenih samo odsék šumarski i odsék naravoslovni.“ (G. L. 1853. str. 244.)

O radu šumarskog odsjeka u toku god. 1853. nemamo mnogo podataka. Tek pod konac godine u odborskoj sjednici od 1. XII. 1853. (G. L. 1853. S. 245.) opaža se življe kretanje. Još uvijek je na dnevnom redu raspravljanje pitanja zakona o šumama. Na toj sjednici opet je stvoren zaključak, kojim se traži, da se za Hrvatsku i Slavoniju što prije doneše zakon o šumama. Pored toga šumarski odsjek traži, da se kod namjesništva imenuje kao tehnički savjetnik i šumarski izvjestitelj jedan zemaljski nadzornik (podčinjen jednom šumarskom savjetniku), koji bi imao „u pogledu tehničkom sa strane politične prigledati, da se dvrži šumski i lovački zakon po svojkoliko zemlji.“ Dalje traži sekcija „da se pristavi svakoj političkoj okružnoj oblasti (županiji) po jedan nadzornik od šumah.“

Na toj sjednici bilo je govora i o narednoj skupštini, koja je bila preliminovana za Rijeku, a morala je biti odgodjena radi nepredviđenih zapreka. Umjesto Rijeke izabранo je kao mjesto za narednu skupštinu Donji Miholjac u Slavoniji. Vlasnik domene, Prandau, zamoljen da preuzme lokalno predsjedništvo, otklonio je tu počasnu dužnost. Njegovim zamjenikom bude izabran Schmidt, šumarski inspektor u Slatini, a za poslovodju *Danhelovsky*, šumar u Donjem Miholjeu. Ovo je prvi put, što susretamo ime odličnog ovog šumarskog stručnjaka u javnom radu. Njegov rad stručne prirode poznat je ne samo domaćoj već i inostranoj stručnoj javnosti. Danhelovsky nije aktivno učestvovao u organizatornom radu oko ovoga najstarijega našeg udruženja, no ipak on — pored Tomića — predstavlja kopču, koja vezuje ovo udruženje sa Hrvatskim Šumarskim Društvom. Kad se bude pisala istorija Hrvatskog Šumarskog Društva, moći će se njen autor zadržati na ličnosti Danhelovskoga, kao stručnjaka. Ovo tim opravdaniće, što njegovi najbolji stručni radovi padaju baš u taj drugi period.

Dok je čedno ovo staro udruženje radilo na stručnom polju, držeći u vidu interes otadžbine, zavladao je *u državnom životu absolutizam*, koji nikako nije mogao, da daje povoljne uslove za društveni rad uopće, a za javni rad narodnih ljudi napose. U to vrijeme pada jedan dogadjaj, koji je podgrizao nit života šumarskog udruženju. God. 1854. 29. IV. (Gospodarski List 1854. S. 98.) Kos polaže čast predsjednika šumarskog odsjeka, motivišući svoju ostavku time, da se seli u Stajersku. Nije bilo moguće utvrditi, što je zapravo Kosa potaknulo na ovaj korak. Vjerovatno je, da je to Kos učinio uslijed promijenjene političke situacije. Vlast je zavela kruti austrijski absolutizam, kojega ni jedan pošten Slaven nije mogao snositi. Svakako je ta njegova ostavka bila od presudnog upliva po samu društvo. Kos je bio ne samo duševni začetnik toga staroga udruženja već je on bio za vrijeme čitavoga njegova

rada i njegov duševni vodja. Razumljivo je, da je ostavka Kosova značila propast za udruženje. Istina Kos na polasku „obreće, da će i nadalje pomagati društvo”, no lako je razumjeti, da ta njegova moralna pomoć izdaleka nikako nije mogla naknaditi njegov dotadanji lični aktivitet i autoritet u samoj sredini.

Kos je za svoga nasljednika preporučio Ivana Nepomuka Obhlidala, vjerovalno svoga zemljaka. Udara u oči, da se do toga časa Obhlidal nije u radu oko udruženja osobito isticao, a Kos ga je ipak predložio za predsjednika šumarskog odsjeka. Po svoj prilici radilo se ovdje o prijateljskim vezama.

Kos mora, da je i god. 1853. — dakle poslje publikacije o raspravama na pakračkoj skupštini iz god. 1852. pa sve do pred svoju ostavku — radio na spremanju materijala za štampu. To se tačno razbire iz zapisnika o sjednici od 21. V. 1854. (G. L. 1854. S. 105.), na kojoj se imalo odlučiti, da li će se ti radovi štampati. Taj materijal bude predan „pismovodji da izvēsti o tome, da li bi se skupoceno štampanje ovih rasprava opravdalo koristnostju sadéržaja njihovoga.” Kakova je sudbina zadesila ove rasprave, nismo mogli utvrditi.

Skupština, koja je bila zakazana za Donji Miholjac a za 29. V. 1854., nije se mogla održati radi preslabog odziva članova. Bit će, da je to prvi praktični posljedak ostavke Kosove, uslijed koje je — izgleda — društvo ostalo bez pravoga vodstva. No skupština u Donjem Miholjcu bude ponovno zakazana za 16. VII. 1854. Trag ove miholjačke skupštine (G. L. 1854. S. 106. 151.) nije se mogao dalje pronaći.

Aktivitet šumarskoga udruženja sve više slabi. Na glavnoj skupštini Gospodarskoga Društva, održanoj 26. IV. 1855., kojoj je predsjedao sam Jelačić, nema u odboru ni jednoga šumara (G. L. 1855. S. 77.). U izvještaju upravnoga odbora, podnešenoga toj skupštini, nema ni riječi o šumarskom odsjeku. Diže se opća tužba na istupanje članova iz Gospodarskoga Društva. To je istupanje naročito zahvatilo šumarske redove. Koncem godine 1853. (G. L. 1854. S. 98.), brojalo je šumarsko društvo 132 člana. Iz popisa članova za god. 1855. razbire se, da je broj članova šumara te godine spao na 26 (G. L. 1855. S. 121., 177., 181., 182.). Dakle u tom kratkom razdoblju istupilo je 106 članova, a ostalo u udruženju samo neko 20%. Medju članovima nema Kosa, a Sporer je ubilježen kao šumski činovnik u Belaku. Bit će dakle, da je poslje Kosa, koji se povukao sam, Sporera kao narodnoga čovjeka maknula vlast iz Zagreba.

No u tom perijodu mora da je bilo izvjesnih momenata, u kojima se ipak moglo slobodnije disati, iz kojih je prosjevala nada, da će se narodni život moći slobodno kretati. Nepokolebiv u toj borbi stoji tadašnji urednik Gospodarskoga Lista, Vukotinović. On propovijeda bez straha misao narodnog jedinstva.¹⁵⁾

Pod konac god. 1855. javlja Kos upravnom odboru Gospodarskoga Društva „da je opet u krugu gospodarskoga društva i da želi na polju gospodarstva sudejovati, ako mu se od glavnoga odbora ožudjeno poverenje prikaže.” Odbor je na

¹⁵⁾ Vukotinović pozdravlja časopis „Srbski Ratar” kao jedan „od valjanijih srbskih časopisa”, koji je „najbolje dolikovalo cijelom slavenskomu jugu” jer je bio ljepljiv, čist, pravilan i — što najviše valja — upravo narodan i razumljiv nam Hrvatom ili Srbljem, koji se služimo latinskom abecedom“ (G. L. 1856., str. 89.).

svojoj sjednici 2. XI. 1855. ovu ponudu radošno dočekao i odlučio, da se Kosu od- odgovori „da mu se ustrojenje odsēka šumarskoga izruča i preporučuje, da na svaki način nastoji bratju našu u Slavoniji na revnije sudělovanje u podignutju obćih materijalni interesah naših probuditi te — da o učinjenom izvēsti odboru.“ (G. L. 1855. S. 215.)

Nismo mogli utvrditi, gdje se to Kos u to vrijeme nalazio te u kakvom namještenju. No van svake je sumnje, *da ovaj pokušaj Kosov nije uspio*. Ni razlozi tome neuspjehu nisu se mogli utvrditi.

No Kos ne sustaje. S proljeća 1856. on ponavlja svoj pokušaj. On jednim dopisom, što ga upravlja upravnom odboru Gospodarskoga Društva, nudi iznova svoju pripomoć, *da se opet oživi šumarski odsjek*. Ovu ponudu (1856. 15.—16. IV.) upravni odbor sa blagonaklonošću uzima znanju i zaključuje: „Neka se putem Gospodarskoga Lista pozovu svi oni članovi, koji u obsiegu šumarstva sudělovati žele da svoje prijave osrednjem odboru pošalju za da se s g. Kosom dalnje posavjetovanje nastaviti može.“ (G. L. 1856. S. 108.) U njemu se utvrđuje rok prijave do 30. VIII. 1856., a potpisuje ga „poslovodstvo društva.“

Rezultat toga poziva bio je gotovo jednak nuli. Prijavio se samo jedan jedini učesnik (Petar Peraković, šumar iz Nove Gradiške). I uredništvo se nalazi ponukanim, da još jednoč donese taj poziv. No i drugi put ostade on bez uspjeha. Iz te činjenice još jednoč posve jasno iskače vrijednost ličnosti Kosove i Šporerove, jer evo bez njih nastaje potpuno mrtvilo u vrstama, što su ih oni tako živo pokrenuli na rad.

I tako eto umire to najstarije naše šumarsko udruženje, koje se rodilo u vrijeme najjačeg narodnog pokreta na Slovenskom Jugu. Izdahnulo je, a da nije navršilo ni deset godina svoga života. Ono se počelo da razvija na istom onom ognjištu (Gospodarsko Društvo), oko kojega su se oko polovine XIX. vijeka sakupljali i naši narodni preporoditelji. To je udruženje okupilo u svojim redovima prave narodne ljude a dobre stručnjake. Medju tim ljudima najaktivniji pokreć bio je Čeh, Dragutin, Kos, te mi stojimo pred nespornom istorijskom činjenicom, da su nam Cesi dali onoga, koji je pokrenuo najstarije naše udruženje. Dostojni Kosa po svojoj ljubavi za otadžbinu i za struku bili su naši rodjeni sinovi Franjo Šporer i Ante Tomić. Šporer nam je dao prvi i najstariji naš šumarski udžbenik. Tomić je nastojao, da svojim radom unapredi šumarstvo vijekovima napaćene Vojne Krajine. *No starina Tomić ono je istorijsko lice, koje je stajalo u vrstama osnivača najstarijeg našeg šumarskog udruženja (1846) i doživio i rijetku sreću, da je u visokoj svojoj starosti bio i prvi predsjednik „Hrvatsko-Slavonskog šumarskog društva“* (g. 1876.) najstarijeg predhodnika današnjega našeg „Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja.“ Tomić je krvni sud, kojim je vezano srce istorijski najstarijeg šumarskog udruženja na teritoriju naše otadžbine sa srcem najmladnjeg našeg udruženja sadašnjice.

Da je to najstarije naše udruženje intenzivno radilo na polju unapredjivanja šumarstva svjedoče *štampani radovi* („*Trudovi*“), koji su izlazili u formi godišnjaka.

Svakako treba požaliti krutu istorijsku činjenicu, da je to staro naše udruženje zamrlo. Ugušila ga tujinska sila, koja je svojim apsolutizmom gušila i sav ostali narodni život.

Ona nastojanja oko promicanja šumarstva, koja su se bila skoncentrisala u polovini XIX. stoljeća oko Gospodarskoga Društva u Zagrebu, prenešena su šezdesetih godina u Križevce, gdje je bilo osnovano Gospodarsko-Šumarsko Učilište. Križevci postaju novo ognjište, na kojem se iznova radja misao udruživanja šumara. No tu počinje novi odsjek u istoriji naših šumarskih udruženja. Tu se radjaju prvi zamaci Hrv. Slav. Šumarskog Društva. Njegova istorija od postanja 1876. pa do osnutka današnjega našeg Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja čini zasebnu istorijsku cijelost, pa je i obradjena u zasebnom članku. No mi već sad naglašujemo, da su i sami pokretači i osnivači Hrvatsko-Slavonskog Šumarskog društva gledali u njemu samo daljnju istorijsku razvojnu fazu najstarijeg šumarskog udruženja. Ne gledeći na činjenicu, da je starina Tomić živa veza izmedju jednog i drugog udruženja, treba naglasiti mišljenje Kereškenjija, toga oduševljenoga pokretača Hrv.-Slav. Šumarskoga Društva. On već 1871. (G. L. 1871. S. 75.) ide zatim, da se umjesto dosadanjeg šumarskog odsjeka u „Gospodarskom društvu“, koji je „tolik malo radin“ osnuje samostalno šumarsko društvo. („Dosadanje stanje nas šumogojaca podnipošto ne zadovoljuje, doklegod u samostalnom društvu zastupani nismo.“) I Kesterčanek kaže, da se osnutkom Hrv.-Slav. Šumarskog društva „pomladilo“ ovo najstarije naše šumarsko udruženje (S. L. 1881. S. 5.).

Mi, koji se sabrasmo na ognjištu Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja, ne smijemo proći pored uspomena i grobova naših najstarijih narodnih i šumarskih radnika, a da o pedesetoj godišnjici naše organizacije otkrivene glave ne položimo na njihove grobove svježi vijenac naše blagodarnosti kličući: Slava Njima !

HRVATSKO ŠUMARSKO DRUŠTVO

[1871-1921].¹⁾

Dozvolite mi, da Vas, kao jedan od onih rijetkih, koji su lično učestvovali kod osnivanja Hrvatskog Šumarskog Društva, na čas prenesem za pola stoljeća natrag.

Pred pedeset godina teško se postizavalo namještenje u šumarskoj struci. Vježbenikovalo se — naravno — besplatno. To je u ono vrijeme bila neizbjegiva karijera svakog šumarskog apsolventa. Jednog jesenskog dana reći će meni, besplatnom vježbeniku, moj prepostavljeni županijski nadšumar:

„Priberite nešto sitniša, skorih ćemo dana u Zagreb.”

„Po kom poslu?” ja ču.

„E, ustraja se šumarsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju, pa je red, da se i Vi ondje nadjete. Mladi ste. Za Vas mladje to se snuje i osniva. Kad poodrastete, da saradujete te da u domovini za struku i štogodj valjana izgradite.

„Do Zagreba je daleko, skupo”, otpovrnuh.

„Mojim ćemo kolima do druga F. u Križevce na dogovor, a odavle nas trojica drugi dan sa ostalim — drugovima iz Križevaca i Bjelovara u Zagreb”, uzvrati mi nadšumar.

„A hoće li biti ondje i oni — „visoki” sa uprave državnih šuma?”, zapitao sam pun vježbeničkog strahopočitanja pred nekim imenima tadašnjih šumarskih velikana.

„Svi će se šumari iz Hrvatske i Slavonije ondje sastati. Raspravljat će se velika i važna, staleška i stručna pitanja.”

Na to mi moj starješina uruči *okružnicu*, koju je u cilju osnivanja šumarskog društva još 27. siječnja 1875. razaslao svima šumarima u Hrvatskoj i Slavoniji županijski nadšumar zagrebački, *Vladoje Kereškenji*. Na ovome mjestu i u ovom času vrijedno je iznijeti sadržaj ove okružnice (u nešto transkribiranoj formi) i predati ga potomstvu.

„Nebrojene jadikovke o kukavnom stanju našega šumskoga gospodarstva, iznesene u javnosti brojnim člancima svih naših domaćih glasila, koja se brinu o podizanju narodnoga blagostanja, zatim svestrane želje naših šumara, da se šumsko gospo-

¹⁾ Kao ishodište rada oko osnutka Hrvatskog Šumarskog Društva treba računati prvi sastanak šumara od 9. decembra 1871. u Križevcima. Originalni zapisnik o tom sastanku sačuvan je u društvenom arhivu, *Uredništvo*.

darstvo i kućanstvo u nas podigne na dostoјno mjesto, napokon višestrani pozivi mojih prijatelja i drugova, ohrabriše me nanovo, da stupim u akciju.

Pouzdavajući se u domoljubnost, kojom je omilila hrvatsko-slavonska domovina svima našima šumarima bez razlike narodnosti te je svojom zovu i njom se ponositi želes, hvatam se teške zadaće. Ali se nadam, da — je tim laglje izvršiti u potpori vrijednih naših šumara, koji su sigurno voljni za razvitak i napredak struke i žrtve doprinašati. Jer oni mora da su uvjereni, da je rad najvažniji faktor u sticanju materijalnih dobara, da je on osnov imovini i prvi uvjet njenom umnažanju. Čim se dobrim gospodarenjem imovina uvećava, poboljšava se i materijalno stanje onoga, koji njom upravlja.

Zato se nadam, da moje riječi ne će pasti na jalovo tlo, već da će odjeknuti u srcima našima na korist domovini, rodu i narodu i šumara, koji želes raditi da osvjetljaju lice šumarske struke.

Gotovo nikoga nema medju nama, tko ne bi priznao, koliku važnost i upliv imadu šume u gospodarstvu i koje mjesto zasluzuje da zauzme šumarstvo u našem narodnom gospodarstvu.

Možemo li ravnodušno gledati postupanje sa šumama uopće? Može li nam biti svejedno, što se u šumarstvu i za njegov razvitak čini i namjerava, a da se ne čuje naš glas? Mogu li pojedinci zapriječiti i otkloniti ono, što je po šumarstvo štetno a ne korisno? Uopće, može li se za napredak tako razgranjene struke — kako je šumarstvo — uspješno raditi, ako svikoliki u tu svrhu zvani ne dolaze u bliži dodir? Iskustvo uči — ne.

Pojedini glasovi su često glasovi — vapijućih u pustinji. Samo složnim i zajedničkim radom možemo najglasnije prepriječiti neovlašteno i nedopušteno postupanje sa šumama, pomoći usavršiti redarstvene a urediti šumske odnošaje, dići vrijednost šumskih površina i šumske cijene drva, uvesti dobro kućanstvo i postaviti ga na zdrave temelje, pružati piscima potrebne podatke, sakupljene svestranim iskustvima. Zajedničkim radom poticati ćemo jedan drugoga, da se prizovu u to kolo svekolike sile, da pomognu prosvijetiti struku, kojoj bi se prosvjetom popravilo naziranje našega općinstva.

Znajući da je cilj svih nas šumara, da naše sile usredotočimo, obraćam se Vašoj Blagorodjenosti, da pomognete sa Vašim, Vama potčinjenim šumarskim i šumarsko-pomoćnim osobljem, osnovati „šumarsko — društvo sa sjedištem u Zagrebu”.

Nije sada na meni da obrazlažem zadatke takovoga društva, kojemu je pravac gore označen — a program svaki od nas u svojoj nutarnjosti nosi — već najtoplje preporučam oživotvorenje istoga, želimo li po njemu napredovati, kako naša braća na jugu i sjeveru napreduju.

Tvrdo sam uvjeren, da bez društva u nas u našoj struci napretka nema; da bez takovoga nikada ne ćemo biti u domu svoji niti ćemo moći uporediti se našim nama u svojstvu ravnim izvan kruga domovine naše, jer ne ćemo znati samostalno djelovati, usudjujem se priložiti Vam listinu koju blagoizvolite podastrijeti poštovanom Vašem osoblju, da pojedinac vlastoručnim potpisom pristup svoj u šumarsko društvo zajamčiti izvoli.”

Kad smo dočitali tu okružnicu kao i poziv na *prvu glavnu skupštinu*, sazvanu u Zagreb za 14. listopada 1876. zažariše nam se lica. Gorjela su od svete vatre ushićenja, što će i hrvatski šumari jednom skinuti lovačke kaputiće, te i djelom pokazati, da ih ima — u prvom redu šumara.

Zagreb, Tuškanac, Streljana. U dvorani smo. Bradatiji i brkatiji, ravni i nepognuti šumari raznih titula pozdravljuju se i sjedaju u prve redove. Mi mladji — kuda i spadasmo.²⁾

Cestiti i samosvjesni starina *šumarnik Ante Tomić otvara prvu glavnu skupštinu*. Nadšumar Kereškenji čita i obrazlaže nacrt društvenih pravila i naslova „hrvatsko-slavonsko.” Niti ne dočita pravo, kad li rječiti i žarkim domoljubljem prekaljeni nadšumar Malin (pored šumarstva apsolvirao i narodno gospodarstvo u Pragu) stavi prijedlog, da se naslov Hrvatsko-Slavonsko promijeni u Hrvatsko-Slavonsko-Dalmatinsko, obrazlažući ga i sa gospodarskog i sa političkog gledišta. Nakon duge debate primljen je glasanjem Malinov predlog. Samo ga nije prihvatile vlada.

Vojno-Krajiško glavno zapovjedništvo nije bilo sklono osnutku našeg Društva. Ono je osjećalo, da je to stručno ali nacionalno društvo. Šef njezine šumarske uprave nije prisustvovao prvoj glavnoj skupštini. Utjecaju tog zapovjedništva imade se pripisati, što su prvi brojevi Šumarskoga Lista morali izlaziti dvojezično — hrvatski i njemački.

Imeničnim glasovanjem izabrani su na toj skupštini u *prvu upravu Šumarskog Društva*:

Ante Tomić, umirovljeni šumarnik, za *predsjednika*; *Hugo Grund*, šumarski mjernik, za *potpredsjednika*; *Vladoje Kereškenji*, županijski nadšumar, za *tajnika*; *Josip Etinger*, nadšumar, *Mijo Urbanić*, nadzornik za krajiške šume, *Gjuro Bajer*, vlastelinski nadšumar, *Franjo Cordašić*, šumarski izvjestitelj zemaljske vlade, *Franjo Rosipal*, vlastelinski šumarnik, *Vlastimir Vihodil*, tajnik Hrv.-Slav. Gospodarskoga Društva, *Antun Soretić*, šumarnik, izvjestitelj financijalnog ravnateljstva, *Gjuro Pihler*, nadšumar, za *odbornike*.

Već ova prva skupština ušla je u najvažnije probleme tadašnjeg šumarstva. U cilju njegova unapredjenja prihvaćeni su ovi zaključci:

1. Sadašnji šumski zakon od god. 1852. treba promijeniti u nekim ustanovama, kako bi on odgovarao našim odnošajima i potrebama. Do izrade novoga šumskoga zakona treba da se sadanji zakon strogo drži a odštetni postupci po oblasti što brže i strožije provode. Delegati Društva istraživat će u svom području obzirom na lokalne šumske odnosa one ustanove zakona, koje loše djeluju, te će predložiti odboru valjana načela i sredstva, kojima bi se mogao zakon provesti na zadovoljstvo, i pronaći koja su općila potrebna, da se razmjerno jednakomu uživanju šuma temelj

²⁾ Šumari, koji su bili članovi Hrvatskoga Šumarskoga Društva od njegova osnutka te su još i danas članovi Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja, jesu ovi: *Tomo Bogojević*, *Ljudevit Brosig*, *Juraj Demetrović*, *Viljem Dojković*, *Dragutin Lahsay* i *Ante Renner*. Radujemo se, što u ovom času i na ovome mjestu možemo da srdačno pozdravimo — još uvijek krepke i čile — najstarije predstavnike stare naše šumarske generacije. *Uredništvo*.

položi. Kada odbor ovaj materijal sakupi, predložit će ga u svrhu pretresa novoga šumskoga zakona budućoj glavnoj skupštini.

2. Upravu općinskih šuma u provincijalu treba povjeriti — kao kod Imovnih Općina — samostalnim i od političke vlasti nezavisnim gospodarskim uredima. Ovi uredi imaju biti neposredno podčinjeni narodno-gospodarskom odjelu zemaljske vlade. Ustrojstvo takovih ureda mora biti jednostavno, jeftino i svrsi shodno.

3. Državni šumsko-redarstveni nadzor izvršava zemaljska vlada nad svim šumama bez razlike po posebnim u tu svrhu namještenim šumarskim nadzornicima.

4. Segregacije a po mogućnosti i komasacije imadu se što brže provesti pa makar se one i ureda radi odredile.

5. U svrhu šireg obrazovanja šumara, za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva, treba ustrojiti *Šumarsku Akademiju u Zagrebu*.³⁾

6. Šumarsko društvo imalo bi zamoliti potporu iz zemaljskih sredstava.

7. U svakom podžupanijskom odboru zemaljskog kulturnog vijeća ima biti po mogućnosti jedan šumar, koji će u njem zastupati mišljenje Šumarskoga Društva. Skupština je svršila izletom u Lepavinu, te razgledanjem umjetnih nasada, izvedenih u sjećinama državne šumske uprave.

Druga skupština držana je od 10.—12. listopada 1877. u dvorani narodne čitaonice u Sisku pod predsjedanjem šumarnika Grunda. Prvi predsjednik Tomić zahvalio se na predsjedništvu radi preseljenja u Samobor. Skupština prima sa žaljenjem tu ostavku, pozdravlja ga brzojavno, te ga u znak priznanja za njegove osobite zasluge oko osnutka Društva bira prvim začasnim članom. Za predsjednika bira se *Grund* za potpredsjednika Vrbanić. Prvi otklanja izbor te preporuča za predsjednika *Vrbanića*, koji bude uz burno odobravanje izabran. Za tajnika bira se nadšumar Sandner. Tu skupštinu posjetio je glasoviti austrijski šumar Wesely. Nadšumar Malin predlaže, da se Šumarskom Listu na godinu po dva puta dodade prilog za šumarsko čuvarsko i pomoćno osoblje. (Dakle već tada mislilo se na izdanje Lugarskog Vjesnika) Drugog dana držao je Wesely predavanje o uzgoju sitnih hrastovih šuma-guljača za dobivanje kore. Šumarsko Društvo nije pristalo, da se sve mlade hrastove šume pretvore u šume-guljače. Prepušteno je to maloposjednicima. Posebni odbor za stručna pitanja iznio je prijedlog: Koja se vrst uzgoja preporuča za šume općinske, i koja vrst drveća imade se za taj uzgoj odabrati obzirom na narodno-gospodarstvene odnošaje?

Treća skupština održana je 20. oktobra 1878. u Križevcima. Raspravljeni su ova pitanja: 1. koji su probici gledom na šumsku upravu svojstveni općinskim i imovno-općinskim šumama u poređenju sa šumama razdijeljenima? 2. da li se preporuča dioba segregiranih općinskih šuma sa gledišta narodno-i šumsko-gospodarskog. Potpredsjednikom izabran je *A. Soretić*. Već na toj skupštini bude upravnom odboru prepušteno da odredi rok, od kojeg će se Šumarski List izdavati samo na hrvatskom jeziku (izlazi od g. 1880.). Od zemaljske vlade traži se godišnja novčana potpora. Clanci i u Šumarskom Listu nagradjuju se.

³⁾ Nije tačno tvrdjenje Spomenice Sveučilišta, Zagreb 1925., str. 131., da je prvi predlog za prenošenje šumarske nastave na sveučilište u Zagrebu iznešen u Narodnim Novinama g. 1892. *Uredništvo*.

Cetvrtu skupštinu održavala se dne 8. kolovoza 1880. u Vinkovcima. Tom prilikom raspravljeni su pitanja: Najglavnija tehnička svojstva hrvatsko-slavonske hrastovine, osobitim obzirom na njenu uporabivost u bačvarskom obrtu, (referent Kesterčanek, koreferent Rački) i da li se preporuča uvodjenje šuma četinjača u Hrvatskoj i Slavoniji? Ponovno je izabran za predsjednika *M. Vrbanić*, za urednika Šumarskog Lista prof. *Kesterčanek*. Prihvaćene su ove rezolucije: Dosadanje izkušto govori za to, da se za Hrvatsku i Slavoniju i obzirom na narodno-gospodarske i obzirom na šumarsko-financijalne odnošaje može samo iznimice uzgoj četinjača preporučivati; skupština ovlaštuje upravni odbor, da u ime Društva ponovno vladu umoli, da se Šumarsko Učilište u Križevcima *što prije podigne na stupanj Akademije Šumarstva*; da se polaganje višega državnoga ispita za samostalnu šumarsku upravu valjano uredi.

Kojim je smjerom pošao daljni rad Šumarskoga Društva oko unapredjenja staleških i stručnih prilika, razabrat će se iz slijedećeg prikaza. Već na *petoj skupštini*, koja je održana 7. kolovoza 1881. u Krapini, vodila se rasprava i donešeni su zaključci, kojima se traži: 1. da se preinaci naredba za polaganje viših državnih ispita za samostalnu šumsku upravu općinskih šuma, da se reorganizuje Šumarsko Učilište u Križevcima, da se osigura primjereni broj šumarsko-vježbeničkih mesta u državnoj, općinskoj i privatnoj službi. Naročito je skupština zatražila, da se u svrhu pretresanja i ispravka zakona i propisa o Imovnim i Urbarskim Općinama te Zakona o Šumama sazove što prije anketa te u nju pozovu i predstavnici Šumarskoga Društva.

Sestu skupštinu održana je 13. do 15. kolovoza 1882. u Zagrebu i uzela je već u raspravu i pretres „*Nacrt novog šumskog zakona*”, te nacrt osnove organizacije opće šumarske uprave.

Sedmu skupštinu održana je 12. kolovoza 1883. u Ogulinu. Iz rasprava na ovoj skupštini razbire se, da su zemaljskoj vlasti predati nacrti zakona o preustrojstvu šumarske uprave u zemlji, a nacrt novog šumskog zakona na ocjenu tada uvaženom pravniku dru. Marijanu Derenčinu. Na ovoj glavnoj skupštini pretresana su i nova društvena pravila, osnovana zaklada za potporu šumarskih udovica te prihvaćena pravila fonda pod imenom: „*Zaklada na uspomenu prvog tajnika šumarskoga društva županijskog nadšumara Vladoja Kereškenija*”. Ova je zaklada sve do najnovijeg vremena utrla mnogu suzu udovicama i djeci preminulih članova. Na ovoj je skupštini raspravljena i tema: Kako bi valjalo redovnom prebornom sjećom u brdskim i planinskim predjelima šume uživati odnosno urediti njihovo gospodarenje obzirom na vladajuće abnormalne odnošaje u gornjoj Krajini.

Osma skupština održana je 26. listopada 1884. u Zagrebu. Na ovoj je skupštini stvoreno više raznih zaključaka i to: Da se Šumarski List od 1. siječnja 1885. pretvoriti u mjesecnik i stampa u 600 egzemplara; da se svi članci imaju u načelu nagradjivati po ključu, koji će upravni odbor sporazumno sa urednikom utvrditi; da se ima odbor pobrinuti za prostorije; da se uredništvu Šumarskog Lista preporuči neka posveti posebni mar i čitateljima-lugarima.

Deveta skupština održana je 16. studena 1885. u Zagrebu. Podnešena je pred-

stavka zemaljskoj vladi u pogledu odstranjenja raznih manjkavosti u šumarskoj upravi uopće a gledom na šumsko-redarstveni djelokrug naših političkih oblasti napose. I na ovoj se skupštini vodi rasprava i zaključuje predstavka za reorganizaciju Šumarskog Učilišta u Križevcima. Ponovno se traži, da se uredi šumarska uprava Urbarskih Općina i da se propiše karnostni postupak protiv činovnika i službenika Imovnih Općina; da se kod imenovanja kulturnih vijećnika uzme u obzir i na šumarsku struku; da zemaljska vlada izda zbirku zakona i naredaba o šumarstvu i lovu; da se zemaljska subvencija za pošumljenje Krša povisi od dvije hiljade na deset hiljada forinti.

Na desetoj skupštini od 8. rujna 1886. u Novoj Gradiški raspravljen je važno strukovno pitanje: Koji su uzroci, da u posavskim šumama, podignutim naravnim načinom, zapremaju veći dio jasen i brest, te koja su najshodnija sredstva, da se tomu predusretne? Izvjestitelj za ovu temu bio je Josip Kozarac te je nakon živog učešća većeg broja prisutnih šumara prihvaćena jednoglasno slijedeća rezolucija: „Dosađanji način pomladjivanja hrastika sa petgodišnjem predzabranom uz sadanje stobinske odnošaje nekih srezova, pokazao se ne samo nesigurnim, već i skupocjenim, te će ga valjati što skorije drugim shodnim zamijeniti i to takovim, koji će nam osigurati uzgoj hrastovine, a oslabiti navalu jasenovine“. Da je društvo vodilo računa i o potrebi izdavanja stručnih knjiga, dokazom je zaključak, stvoren na ovoj skupštini, da se raspisne natječaj za jednu literanu radnju (od 400 forinti).

Jedanaesta skupština održana je 11. rujna 1887. u Zagrebu. Ona je donijela ove zaključke i rezolucije: Da se zemaljskoj vladi posebnom predstavkom predoči preka potreba za što skoriju preinaku zakona o Imovnim Općinama od god. 1881.; da zem. vlada obzirom na izradjene i u Sumarskom Listu odštampane nacrte osnova i naputaka što prije sazove povjerenstvo, koje bi imalo utvrditi načela, po kojima da se uredi šumarska uprava.

Na dvanaestoj skupštini, održanoj 28.—30. kolovoza 1888. u Mitrovici, povedena je rasprava o pitanju: Kako bi se dalo najbolje doskočiti oskudici na ogrijevnom drvetu kod Imovnih Općina u Slavoniji. Nakon svestrane debate prihvaćena je konačno slijedeća rezolucija, po kojoj bi valjalo toj oskudici ovim načinom uspješno na put stati: Treba da se u redovitim sječinama i izvan sječina doznačuju vjetrolomi, izvale i uopće stara ležikovina; treba u mlađim šumama zavesti prorede; valja manjak na ogrijevnom drvetu namaknuti kupovanjem ovršaka i otpadaka u sječinama obližnjih državnih šuma, i to na račun utrška od prodaje tehničkog drveta iz redovitih sječina.

Trinaesta skupština održana je u Osijeku na 2.—5. rujna 1889. Tom su prilikom članovi posjetili i regionalnu izložbu. I na ovoj skupštini bavilo se Društvo pitanjem šumskog gospodarstva Urbarskih Općina a naročito onih županije virovitičke; pitanjem uredjenja službe šumarske političke uprave te osnovom zakona o gospodarstvu i upravi šuma staroga provincijala.

Kako je Društvo vodilo računa i o slabom finansijskom stanju pasivnih Imovnih Općina, obdržavalo je svoju četrnaestu skupštinu dne 23. rujna 1890. u Petrinji. Na ovoj skupštini uzeto je u pretres pitanje: Kojim bi se načinom dalo podići šum-

sko gospodarstvo u Banovini. Povodom ove rasprave donijela je skupština predstavku i od vlade zatražila, da se vrši propis zakona od g. 1881. (Davanje državne pomoći t. zv. pasivnim Imovnim Općinama: prvobanskoj, drugobanskoj te slunjskoj.) Pošto se godine 1891. imala u Zagrebu obdržavati jubilarna zemaljska gospodarsko-šumarska izložba, koju je priredilo Hrvatsko-Slavonsko Gospodarsko Društvo u proslavi 50-godišnjice svoga opstanka, zaključeno je, da Šumarsko Društvo priredi u posebnom paviljonu izložbu izložaka svojih članova; da društvo izloži kao posebni objekt svoje publikacije; da priredi za samu izložbu posebnu spomenicu, u kojoj će se predočiti čitav razvoj i stanje šumarstva u Hrvatskoj od početka stoljeća do najnovijeg doba. Na ovoj se skupštini polaže prvi temelj osnutka Šumarskog Muzeja u Zagrebu, jer je skupština zaključila, da se izlošci na ovoj izložbi upotrijebe za osnuće toga Muzeja.

Povodom jubilarne izložbe Gospodarskoga Društva u Zagrebu održana je i petnaesta skupština dne 23. kolovoza 1891. u Zagrebu. Na ovoj izložbi bilo je naše Društvo zastupano u posebnom paviljonu, te je uspjeh te izložbe bio potpun; dapače izložba je donijela Društvu materijalni dobitak a hrvatskom šumarstvu moralni napredak. Na ovoj je skupštini pokrenuto pitanje, da se u Križevcima uz postojeću ratarnicu ustroji lugarnica odnosno lugarski tečaj.

Sesnaesta skupština održana je 11. i 12. rujna 1892. u Varaždinu te su raspravljeni ova pitanja: O subvencioniranju Imovnih Općina, o reorganizaciji Šumarskog Učilišta u Križevcima na akademiju, odnosno da se kao posebni odio pripoji Sveučilištu u Zagrebu. I iz ove se rezolucije ponovno razabire, koliku je ozbiljnu brigu vodilo Šumarsko Društvo o obrazovanju budućeg šumarskog naraštaja.

Na sedamnaestoj skupštini održanoj 12. studenoga 1893. stvoren je pored ostalih i važan zaključak, da se uredi pitanje imenovanja šumara, koji služe u privatnoj službi i to tako, da se naslov „šumar“ smije podijeliti samo onima, koji posjeduju strukovnu kvalifikaciju, propisanu za zemaljskog šumarskog činovnika. Ove godine ispunile su se stare i ponovne želje Društva glede ustrojenja posebnog šumarskog odjeka kod zemaljske vlade.

Iz zapisnika osamnaeste skupštine društva, koja je održana 24. rujna 1894. u Zagrebu, razabiremo, da je za članove drugoga razreda (lugare) odredjeno izdavanje publikacija za lugare, i to početkom od 1. siječnja 1895. pod imenom Lugarski Vjesnik kao prilog Šumarskom Listu.

God. 1895. počelo se ozbiljno raditi na tome, da Hrvatsko Šumarsko Društvo u Zagrebu, podigne svoj vlastiti Šumarski Dom. Gradnja Šumarskoga Doma stajala je u tijesnoj vezi sa ustrojenjem Šumarskog Muzeja, koji se prema prvobitnoj namisli imao urediti u šumarskom paviljonu milenijske izložbe u Budim-Pešti, te se prenio u Zagreb. Za uredjenje Šumarskog Muzeja imali su se upotrebiti izlošci sa milenijske izložbe, što je kasnije doista i izvršeno, dok se od prenošenja šumarskog paviljona u Zagreb obzirom na nerazmjerne troškove moralo odustati.

Godine 1895. 11. kolovoza održana je devetnaesta skupština u Slatini. Prihvaćena su Pravila za podizanje Šumarskog Doma u Zagrebu, te ujedno opunovlašćen upravni odbor, da može samostalno postupati u pitanju nabave gradilišta kao i eventualnog

preuzeća šumarskog paviljona u vlasnost Društva. Na ovoj skupštini stvoren i su još daljnji važni zaključci i to: Da kod državnog ispita za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva treba osim pismenoga i usmenoga ispita držati još i praktični ispit u šumi; da se shodnije udesi praktična obuka mlađih šumara u prve dvije godine praktičnoga službovanja; da se podigne lugarnica o zemaljskom trošku.

Dvadeseta skupština Društva održana je 28. kolovoza 1896. u Zagrebu, te je sa njom bio spojen izlet na milenijsku izložbu u Budim-Pešti.

God. 1896. vrlo je važna u životu našega Društva naročito s toga, što je ove godine udaren temelj kasnjem povoljnijem finansijskom stanju njegovom. Na predstavke društvene uprave darovala je zemaljska vlada našem Društvu šumarski paviljon, u kojem je bila naša izložba, zatim sve po Krajiskoj Investicionalnoj Zakladi izložene objekte. Ujedno su odobreni zaključci svih Imovnih Općina, koje su sve svoje izloške poklonile Društvu u svrhu uredjenja *Šumarskog Muzeja*. Ovim poklonima, koji su, ukoliko se sastojahu u drvu, kasnije unovčeni, znatno se povećala društvena glavnica tako, da se tada moglo pristupiti gradnji vlastitoga društvenoga Šumarskoga Doma i uredjenju *Šumarskog Muzeja*.

Društvo je sudjelovalo na toj izložbi sa nekoliko izložaka. Sama šumarska izložba hrvatsko-slavonskog odjela upriličena je pod rukovodstvom i nadzorom društvenih članova, koji su sve svoje sile bili uložili, da s jedne strane što dostojni prikažu napredak šumarske struke u Hrvatskoj i Slavoniji, i da s druge strane prikupe što više podataka i izložaka, koji će danas sutra biti od vrijednosti po društveni Šumarski Muzej. Naročito si stekao u tom pogledu zasluga tadašnji društveni predsjednik *Ferdo Zikmundovski*, članovi Društva: šumarski ravnatelj, *Josip Havaš*; šumarski nadzornik, *Robert Fišbah*; upravitelji Imovnih Općina, *Pavle Barišić* i *Edo Slapničar* te šumarnici *Albert Rosmanit* i *Rikard Smidinger*.

I na ovoj skupštini vodila se rasprava o različnim staleškim pitanjima, a naročito o osiguranju praktičnog službovanja svršenih šumara, te je traženo, da se apsolventima šumarstva mora dati mogućnost da do polučenja plaćenoga mesta mogu besplatno prakticirati, pa da su gospodarski uredi i šumarije Imovnih Općina, zatim gradska poglavarstva i političke oblasti, kod kojih su šumarski tehničari namješteni, dužni prijavljenog apsolventa šumarstva primiti u besplatnu vježbu, kod razdjeljivanja posla voditi računa, da ovaj u šumarskoj struci bude doista i radio. Predloge i zaključke spominjem naročito radi toga, da se danas i u buduće vidi, s kojim teškim prilikama su se nekad šumari boriti imali nakon svršenih nauka i kako je naše Društvo nastojalo ublažiti ove teškoće.

Zakonom od 22. srpnja 1894., kojim se uređuje služba kod političke uprave, bili su zapostavljeni šumari, pa je Šumarsko Društvo na toj skupštini donijelo zaključak tražeći, da se to zapostavljanje ispravi i pravedno uredi, pa naročito da se jedanaesti činovnički dnevni razred kotarskih šumara, kao nedoličan dokine, da se svi kotarski šumari političke uprave uvrste u X. razred, da bude slušateljima križevačkoga zavoda osigurano promaknuće u IX. i VIII. razred, da se za vrijeme, dok se ne uredi akademsko obrazovanje, namještaju u šumarsku službu političke uprave i

abiturijenti Šumarskog Učilišta u Križevcima, koji su položili i ispit za samostalno vodjenje šumskog gospodarenja. Konačno na ovoj skupštini donešen je predlog i zaključak o ustrojstvu Šumarske Pokusne Postaje. Iz toga se vidi, da je Društvo već godine 1896. polagalo veliku važnost za podizanje pokusnih postaja, kakove su tada već naprednije zemlje imale.

Predmetom rasprave na ovoj glavnoj skupštini bilo je pitanje: Koji se način uređenja šumskoga gospodarstva preporuča za šume pod osobitim javnim nadzorom (zak. od 26. III. 1894.). Referat o tom pitanju donešen je u 9. i 10. broju Šumarskog Lista 1896.

Godine 1897. kretao se rad Društva *odnosno dvadeset i prve skupštine* poglavito oko riješenja važnih pitanja o gradnji Šumarskoga Doma i o uređenju društvenog Šumarskog Muzeja. Ovima se još pridružilo i pitanje glede smještanja Šumarske Akademije, koja se osnivala. Utržak prodanog paviljona i nekih izložbenih objekata (više nego 15.000 forinti) uručen je Društvu da ono u Zagrebu sagradi Šumarski Dom — ali da je dužno u njemu urediti Šumarski Muzej.

Nakon toga pristupilo je Društvo građnji Šumarskoga Doma na zemljištu, što ga je gradska općina zagrebačka Šumarskom Društvu besplatno poklonila. Dom je sagradjen sa troškom od 110.000 forinti. Potrebni zajam u iznosu od 70.000 forinti dala je Brodska Imovna Općina uz niski kamatnjak (4%). Konačno je sa zemaljskom vladom uglavljeno, da se u Šumarski Dom smjesti i Šumarska Akademija, pak je prema tome i gradnja zgrade uđesena.

Dvadeset i druga skupština održana je 20. listopada 1898. već u novo sagradjenom Šumarskom Domu. Tom je prigodom obavljeno i svečano otvorenje Šumarskog Muzeja u prisutnosti brojnih uzvanika, kako je to opširno opisano u Spomenici našega Društva, izdanoj godine 1899. Na ovoj skupštini osnovan je jubilarni stipendij od godišnjih 340 forinti za polazak Šumarske Akademije a za sinove društvenih članova. Iste je godine (19. X. 1898.) na osnovu Zakona od 30. ožujka 1897. o promicanju gospodarstva u Hrvatskoj i Slavoniji, otvorena Šumarska Akademija, koja je smještena u društvenom Šumarskom Domu.

Dvadeset i treća skupština održana je opet 8. listopada u 1899. Zagrebu. Na njoj su raspravljena važna pitanja a naročito: Da se u komasaciona povjerenstva ima pozvati jedan član šumarske struke. Na ovoj skupštini potaknuo je društveni član Aleksandar Ugrenović stariji osnutak Uzgojne Zaklade za djecu šum. činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji. Ovaj predmet prepušten je upravnom odboru, da ga pretrese i predloži izvještaj obzirom na obrazloženje predloga (otisnuto u Šumarskom Listu listopada 1899.).

Dvadeset i četvrta skupština održana je dne 23. rujna 1900. u Zagrebu. Na ovoj je skupštini pretresan i prihvaćen Poslovnik za glavnu skupštinu. Zatraženo je od vlade, neka bi ona uzela u svoje ruke ustrojenje Uzgojne Zaklade, što je kasnije i izvršeno. Ova Zaklada još i danas funkcioniše.

Godina 1901. važna je za Društvo, jer se tom godinom navršilo četvrt vijeka njegovog opstanka, što je došlo do izražaja na *dvadeset i petoj skupštini*, održanoj u Za-

grebu 25. prosinca 1901. u prostorijama Šumarskoga Doma. Od proslave dvadesetpetogodišnjice odustalo se s razloga, jer je nedavno (10. listopada 1898.) proslavljeni svečano otvorenje Šumarskoga Doma. Pored svega toga je na sam dan glavne skupštine, vladalo svečano raspoloženje. Tadanji tajnik, neprežaljeni *Andrija Borošić*, podnio je izvještaj, iz kojega samo povadili navedene podatke (Vidi Šumarski List broj 2. god. 1902.). Na ovoj se skupštini povela vrlo opširna i živa debata o proizvodnji hrastove dužice, kojoj prijeti konkurenčija Amerike i Rumunjske te je u tom predmetu zatraženo od vlade, da kod mjerodavnih faktora uloži svoj upliv, kako bi prilikom obnove carinskih trgovачkih ugovora bila zaštićena naša dužičarska proizvodnja, odnosno da se uvoz stranoj dužici u naše carinsko područje otešta a izvoz naše robe što više olakša.

Dvadeset i šesta skupština održana je 20. listopada 1902. u prostorijama Šumarskoga Doma. Na ovoj skupštini raspravljena su pitanja: o što bržem i uspješnijem pošumljavanju Krških goleti; da zemaljska vlast izda što prije naputak za sastavljanje gospodarskih osnova (zakon od 26. III. 1894.); da se sa svakom godišnjom skupštinom društva spoji izlet u vrijedne objekte i da se na dnevni red stavi rasprava o jednom ili više pitanja struke ili stališta.

Dvadeset i sedma skupština održana je 27. kolovoza 1903. u Zagrebu u prostorijama Šumarskoga Doma. Na ovoj skupštini iznešeni su predlazi: Da se povodom izleta, sade spomen stabla, kako bi se i tim u narodu probudila ljubav šumi i drvetu; da se dokinu jamčevine šumarskih činovnika Imovnih Općina; da se dnevnice šumarskih činovnika izjednače sa onima ostalih struka. Sa ovom skupštinom bio je vezan izlet u Bosnu i Hercegovinu.

Dvadeset i osma skupština održana je 4. rujna 1904. u Zagrebu. Ona traži, da se viši državni ispiti za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva obdržavaju u samoj šumi; da apsolventi naše šumarske akademije budu primani u državnu šumarsku službu u području Hrvatske i Slavonije. Na ovoj glavnoj skupštini prihvaćen je i prijedlog: Da se o trošku društva izda brošura, u kojoj bi se popularnim načinom rastumačili najvažniji propisi o stručnoj upravi i šumskom gospodarenju u šumama pod osobitim javnim nadzorom. Konačno je povedena opširna debata o Zakonu o nužnim putevima, u vezi sa § 24. šum. zak.

Dvadeset i deveta skupština održana je 5. rujna 1905. u Vinkovcima u prostorijama gospodarstvenog ureda Brodske Imovne Općine. Na ovoj skupštini raspravljene su teme: O sadanjoj i budućoj cijeni hrastovine (referent Josip Kozarac, vidi Šumarski List god. 1905. strana 407.); o svrsi gospodarenja u šumama Brodske Imovne Općine obzirom na podmirenje pravoužitnika na ogrijevu. Na toj skupštini izabran je *Josip Kozarac* za začasnoga člana društva za velike njegove zasluge ne samo kao člana, odbornika društva i uređnika Šumarskoga Lista, već i kao uvaženoga hrvatskoga književnika. Društveni članovi upoznali su se ovom prilikom sa glasovitim slavonskim hrasticima. Tom prilikom vodile su se i zanimljive stručne debate.

Trideseta skupština održana je 18. rujna 1906. u društvenoj dvorani u Zagrebu. Na ovoj skupštini preduzelo je društvo korake, da se apsolventima Šumarske Akademije

Dom Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja. L'hôtel de l'Union Forestière Yougoslave

Pročelje i istočno krilo. Front et aile d'est

Zagreb

Foto: Zavod za Uporabu Šuma

Glavno stubište. L'escalier principal

Zagreb

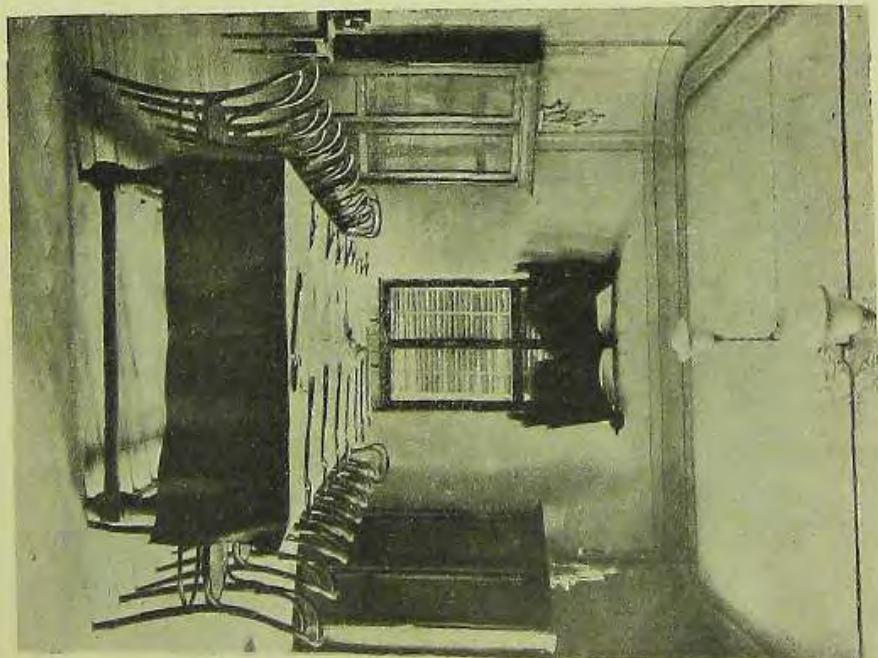
Jugoslavensko Šumarsko Udruženje

Dom Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja. L'hôtel de l'Union Forestière Yougoslave

Citaonica i biblioteka. Salle de lecture et bibliothèque

Foto: Zavod za Uporabu Slike

Zagreb

Sekretarijat. Secrétariat

otvori put u bosansko-hercegovačku šumarsku službu; da se definitivno i shodno organizuje Šumarska Akademija povišenjem naukovnog vremena. Traženo je ponovno, da se dokine XI. činov. razred za šumare političke uprave; raspravljen je pitanje Šumarskog Muzeja, Uzgojne Zaklade, koja već tada raspolaže sa glavnicom od 36.000 kruna, te društvene knjižnice, za koju je sastavljen Pravilnik. Na ovoj se skupštini opširno vodi debata o apsolventima Križevačkog Zavoda glede njihovog promaknuća (po zak. od 22. I. 1894. § 13., 14., i 15.); zatim o tome, da se stane na put haračenju šuma I. Banske Imovne Općine, da se ispitaju narodno-gospodarske prilike toga kraja, a napose da vlada odredi strogo utjerivanje šumskih šteta. Traži se, da se pravedno uredi status i unapredjenje šumarskih činovnika Imovnih Općina, da se odmah otvori i četvrti naukovni tečaj na Šumarskoj Akademiji te tako ona izjednači sa ostalim šumarskim visokim školama u Madžarskoj i Austriji, kako ne bi bilo tobožnjih zaprijeka, da se apsolventi kod namještenja u službu zapostavljaju.

Trideset i prva skupština održana je 13. srpnja 1907. u Zagrebu. Na ovoj je skupštini pretresano pitanje: S kojih razloga ne napreduje šumarstvo političke uprave i Zem. Zajednica u Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, i na koji bi se način dalo tomu doskočiti. Nakon opsežne rasprave prihvaćene su rezolucije, kojima se traži, da vlada što prije dade izraditi i izdati provedbenu naredbu općem šumskom zakonu, kao i zakonu, kojim se uređuje opća uprava šuma pod osobitim javnim nadzorom, i da se zakon o uređenju Zem. Zajednica podvrgne reviziji. Konačno su prihvaćeni zaključci o unapredjivanju i razvrstavanju šumara političke uprave.

Trideset i druga skupština održana je 4. listopada 1908. u Zagrebu. Na ovoj skupštini nije bilo većih stručnih rasprava. Učinjen je izlet u Zagrebačku Goru, kojom je prigodom članovima predviđena i predavanjem popraćena provedba gospodarske osnove za gradsku šumu.

Trideset i treća skupština održana je 8. kolovoza 1909. Ova je skupština riješila svoje redovite poslove i održala izlet u Petrinju. Prigodom izvida gradske šume Kotar održano je vanredno poučno i iscrpivo predavanje Andrije Borošića: „O uređenju šumskoga gospodarstva uopće, a naročito obzirom na gospodarenje i uređenje šuma, koje stoje pod osobitim javnim nadzorom.“ O pojedinim pitanjima živo se diskutovalo.

Trideset i četvrta skupština održana je dne 25. rujna 1910. u društvenim prostorijama u Zagrebu. Na toj je skupštini član Viljem Dojković održao predavanje o predradnjama za gospodarsku osnovu šuma z. z. Draganić. Naumljeni izlet nije se mogao održavati radi povodnja. Prošle godine zadesio je društvo veliki udarac smrću njegovog revnog i požrtvovnog tajnika Andrije Borošića. Da se društvo bar donekle oduži uspomeni svoga tajnika za njegovo revno i požrtvovno djelovanje na polju šumarstva, osnovana je Literarna Zaklada Andrije Borošića, kojom rukovodi i danas Jugoslovensko Šumarsko Udruženje.

Trideset i peta skupština održana je 10. kolovoza 1911. u Zagrebu. Pored redovnih poslova ova je skupština obavila izlet članova u Draganićki Lug. Na tom izletu

razvila se vrlo živa stručna rasprava o gospodarskoj osnovi za rečenu šumu, koja je izšla i u nekoliko narednih brojeva Šumarskoga Lista.

Trideset i šesta skupština održana je dne 5. kolovoza 1912. u Šumarskom Domu u Zagrebu. Prihvaćena i redigirana je zakladnica Borošićeve Zaklade.

Trideset i sedma skupština održana je dne 4. kolovoza 1913. u Šumarskom Domu u Zagrebu. Raspravljen je pitanje provođenja zakona o vodnom pravu uopće a glede odvodnjavanja unutar vlastitog šumskog posjeda i sudjelovanja šumarskog stručnjaka kod izrade elaborata za odmjereno doprinosa kod opsežnijih odvodnja napose. Društvo je zatražilo od područne Trgovačko-Obrtničke Komore izvještaje o cijenama šumskih proizvoda u svrhu njihova objelodanjivanja u Šumarskom Listu.

Kobna godina 1914. spriječila je u radu i Šumarsko Društvo. Nije se uopće mogla održavati glavna skupština, koja je bila oglašena za 4. kolovoza 1914. u Zagrebu. Prema tomu je sav rad Društva ostao na upravnom odboru, koji je posvršavao samo najnužnije tekuće poslove. Upravni odbor je zaključio, da se izdavanje Šumarskog Lista i Lugsorskog Vjesnika ne smije obustaviti već iz razloga, što su ti listovi potrebni za oglašavanje društvenih vijesti. Pošto nije bilo dovoljnog gradiva, neka se njihov obim smanji. Tako je Šumarski List izlazio kao četvrtgodišnjak.

Nastojanjem društvene uprave, koja bez mandata za vrijeme rata vodi poslove, sazvana je *trideset i osma skupština*, koja je održana na 4. rujna 1916. u Zagrebu. Za cijelo vrijeme od zadnje skupštine (4. VIII. 1913.) ovamo vodio je poslove Društva upravni odbor na čelu sa svojim predsjednikom Markom grof. Pejačevićem i zamjenikom tajnika nadzornikom B. Kosovićem. Opširni izvještaj o radu uprave za to razdoblje odštampan je u Šumarskom Listu (god. 1916. na str. 295.—304.) Taj je rad skupština primila na znanje, zahvaljujući na trudu nadzorniku Kosoviću, koji je vodio tajničke poslove u zastupanju tajnika Jakopeca, kad je ovaj morao na ratište. Na ovoj skupštini izabrana je nova uprava: predsjednik *Marko grof Pejačević*, tajnik *Bogoslav Kosović*.

Trideset i deveta skupština održana je 5. kolovoza 1917. u društvenim prostorijama u Zagrebu. Na ovoj skupštini posvršavani su tekući poslovni predmeti dnevnoga reda a naročito prihvaćeni izvještaji o poslovanju tajnika i blagajnika Društva.

Dne 9. studenog 1918. održana je u društvenim prostorijama u Zagrebu *svečana sjednica upravnoga odbora*, na kojoj je zaključeno: „Upravni odbor Hrvatsko-Slavonskog Šumarskoga Društva zaključio je jednoglasno u svojoj izvanrednoj sjednici od 9. o. mj., da *Narodnom Vijeću S. H. S.* kao predstavniku jedinstvenoga naroda Slovenaca, Hrvata i Srba izražava svoju neogramičenu odanost sa vrućom željom, da ono poluci potpuni uspjeh u provadjanju narodnih idea. Podjedno obećaje, da će sa punim povjerenjem podupirati sve intencije i rad Narodnog Vijeća, te iz svojih skromnih sredstava daruje 3.000 kruna u ime narodnog poreza.“

Na zahtjev zagrebačkih članova društva sazvana je i održana 29. prosinca 1918. u društvenim prostorijama u Zagrebu *izvanredna skupština Društva*. Pošto se dosadanja uprava zahvalila, izabran je za predsjednika Društva Šumar, nadzornik *Bogoslav Kosović*, za tajnika Šumarski natpovjerenik *Srećko Majer*. Sa ove skupštine odaslane

su pozdravne brzojavke *Njegovom Visočanstvu Princu Regentu Aleksandru* i novo imenovanom Ministru za Sume i Rude Dr. Mehmedu Spahi. Raspravljen je nadalje pitanje o primanju bivših državnih šumarskih činovnika stranih narodnosti u javnu službu u Hrvatskoj i Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini. Promijenjena su društvena pravila odnosno promijenjeno je dosadanje ime društva u „*Hrvatsko Šumarsko Društvo*.“ Iznešeni su i raspravljeni različni predlozi o promicanju staleških interesa o organizatornim, šumsko-tehničkim pitanjima, o lugarskim školama, o budućoj organizaciji šumarske službe, reviziji segregacija i t. d. Ova izvanredna skupština bila je vrlo dobro posjećena, što je i razumljivo obzirom na nove prilike, koje su nastale ujedinjenjem u novu državu Srba, Hrvata i Slovenaca.

Već u odborskoj sjednici od 3. svibnja 1919. zaključeno je, da se odmah povedu pregovori sa bratskim Srpskim i Slovenskim društvima i to u smjeru ujedinjenja. Dakle u to vrijeme padaju počeci osnivanja Jugoslovenskog Šumarskog Udrženja.

Na obdržavanoj četrtdeset i petoj skupštini 13. rujna 1919. u Zagrebu povedene su žive rasprave: O uredjenju pašnjaka odnosno postupka kod izrade novog šumskog zakona; organizaciji šumarske službe; uredjenju lugarskih škola; o otpustu iz službe stranih stručnjaka; o sazivu zbora svih šumara u državi u svrhu ustrojenja Jugoslovenskog Šumarskog Udrženja. Na ovoj skupštini bude izabran za predsjednika veleposjednik Milan Turković.

Koncem svibnja 1920. održana je sjednica upravnog odbora Hrvatskog Šumarskog Društva, kojoj su prisustvovali delegati Srpskog, Slovenskog i Bosanskog šumarskog društva. Na toj je sjednici utvrđeno, da se sva četiri društva stajaju u jedno društvo pod imenom „*Šumarsko društvo Srba, Hrvata i Slovenaca*“, te da sjedište toga jedinstvenoga društva bude u Zagrebu. Ujedno je primljen nacrt pravila „*Šumarskog Udrženja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca*“, koji će se predložiti na prihvatanje izvanrednoj skupštini. Ta je skupština doista održana 30. oktobra 1920. u Zagrebu. Na ovoj skupštini razvila se živa rasprava o ujedinjenju Društva uopće a o predloženim novim pravilima napose. Donešeno je i više predloga. Nakon opsežne rasprave prihvaćen je većinom glasova predlog odbora o novim pravilima i o ujedinjenju Društva te je time završeno djelovanje Hrvatskog Šumarskog Društva.

Razvoj Društva u minulih 50 godina, pokazuje ovaj pregled članova u razmaku od 5 godina:

Godina	Začasnih	Utemeljača	Pomagača	red.	I. r.	red. II. r.	Ukupno
1877	2	—	37	258	—	—	297
1881	8	—	29	287	—	—	324
1886	9	26	32	206	350	350	623
1891	9	40	26	230	500	500	805
1896	6	56	33	304	632	632	1031
1901	7	56	17	375	1140	1140	1595
1906	5	52	17	289	878	878	1241
1911	8	61	19	297	1017	1017	1402

Godina	Začasnih	Utemeljača	Pomagača	red. I. r.	red. II. r.	Ukupno
1916	8	61	19	301	1035	1424
1921	—	51	18	347	—	416

Sa ponosom možemo se osvrnuti na prikazano djelovanje hrvatskih šumara i na zamjerne uspjehe njihova rada. Nije bilo gotovo ni jednoga, koji bi se od saradnje ustezao. A medju onima, koji su živo saradjivali, nije bilo ni jednoga, koji ne bi svu snagu svog intelekta stavljao u službu naših stručnih i staleških nastojanja. Dočekavši narodno oslobođenje i ujedinjenje u državno-pravnom pogledu, riješilo se i Hrvatsko Šumarsko Društvo, da se udruži sa bratskim šumarskim društvima Srpskim i Slovenskim u jedinstveno „Jugoslovensko Šumarsko Udruženje.“ U ovom potonjem saradjuju i hrvatski šumari sa oduševljenjem oko unapredjenja šumarskih prilika nove i velike naše otadžbine. Sa kakovim uspjehom? O tome će suditi povijest. Njenog pravorijeka neka se plaše samo oni, koji se boje, da bi mogli u saradnji popustiti ili sustati.

OTON DETELA

KRANJSKO-PRIMORSKO GOZDARSKO DRUŠTVO (GOZDARSKO DRUŠTVO ZA SLOVENIJO*) [1875-1921].

Vposvetovalnici mestne hiše v Ljubljani se je zbralo 21. decembra 1874 na povabilo takratnega deželnega gozdnega nadzornika za Kranjsko in Primorsko v Trstu, Salzerja, lepo število gozdarjev in priateljev gozda iz Kranjske in Primorske, da se pogovore o ustanovitvi gozdarskega društva. Da zadevo pospešijo, so zborovalci izvolili takoj odbor sedmerih članov, kateri je imel izdelati pravila in sklicati ustanovni obči zbor.

1875, I. glavna skupščina (ustanovni obči zbor) v Postojni. Ta skupščina se je vršila 4. julija 1875 v Postojni. Udeležilo se je iste 78 gozdarjev in nad 30 priateljev zelene stroke. Osnutek pravil se je odobril in kot sedež društva določila Ljubljana.

V vodstvo društva so bili izvoljeni za predsednika: deželni gozdn nadzornik za Kranjsko in Primorsko v Trstu Ivan Salzer (rojen 1840 v Pragi, umrl kot ministerialni svetnik na Dunaju 1895).

Za predsednikovega namestnika: deželni inženjer in bivši gozdarski nadupravitelj v Ljubljani Franc Witschel (rodom Čeh, umrl 1902 v Ljubljani v visoki starosti kot deželni gradbeni svetnik).

Za odbornike: višji gozdarski upravitelj v Gorici Ludvik Dimitz (rojen v Ljubljani 1842, umrl 1912 na Dunaju kot sekcijski načelnik v poljedelskem ministrstvu), višji gozdn upravitelj v Kočevju Ernest Faber (rodom Čeh, umrl 1888 v Kočevju).

Za zapisnikarja: gozdn pristav v Trstu Anton Rossipal (rojen 1852 na Moravskem, umrl 1906 v Opatiji kot ministerialni svetnik).

Notranja organizacija društva je začetkom zahtevala vse sile, vsled česar se je pričelo s strokovno gozdarskim delom še-le pri II. občem zboru in po njem.

Leta 1875 je štelo društvo 136 članov.

* Zgodovino Kranjsko-Primorskega gozdarskega društva in literarno delovanje do leta 1914 sem sestavil po mnogo obširnejšem nemškem rokopisu: „Der Krainisch-Küstenländische Forstverein“ ki ga je odboru podružnice Šumarskega udruženja za Slovenijo dal na razpolago gospod gozdarski in domenski direktor v. p. H. Schollmayer-Lichtenberg, Pisec

Povodom ustanovnega občega zbora se je vršila prva ekskurzija društva. Zborovalci so si ogledali gozdno drevesnico v Golobičevcu in kraške nasade dvorne kobilarne v Prestranku.

Pogozdovanje Krasa je bilo takrat še v povojuh in prepuščeno zasebni iniciativi, katera se je od leta 1865 udejstvovala posebno v okolici Trsta.

Udeležencem se torej ni moglo veliko nuditi, saj je bila vsa okolica Postojne tedaj goli kras.

1876, II. druga glavna skupščina v Gorici. Drugi obči zbor se je vršil 25. 26 in 27. maja 1876 v Gorici. Tu so se nekoliko izpremenila pravila, kot sedež društva določil Trst ter izvolil nov odbor.

Predsednik: Ivan Salzer, predsednikov namestnik: višji gozdarski upravitelj v Gorici Ludvik Dimitz, odbornika: Ernest Faber in višji gozdarski upravitelj Josip pl. Obereigner (rojen kot sin župana mesta Podčedad na Češkem 1845, umrl 1903 na Snežniku kot knežji gozdarski direktor); zapisnikar: Anton Rossipal.

Društvo je štelo nad 150 članov.

Dnevni red tega zbora kaže, s kako vnemo se je odbor lotil dela, da doseže smoter, ki si ga je bilo društvo zastavilo.

Razen ureditve društvenih zadev se je obravnavalo o sledečih vprašanjih:

1. Na kakšen način bi se dala zasigurati potrebna izobrazba potrebnega načrta dobrega gozdno-varstvenega in tehniško-pomožnega osebja?
2. Katera umetna gnojila se morejo uporabljati v stalnih gozdnih drevesnicah?
3. Ali je sedanja uredba gozdnega varstva v občinskih, skupnih in zadružnih gozdovih za njih obstoj zadostna ali ne, in kateri ukrepi bi bili v zadnjem primeru potrebni?

Po živahni debati so se po predlogu višjega gozdarskega upravitelja L. Dimitza sprejele primerne resolucije. (Gl. II. svezek izvestij: Mitteilungen des Krain. küstenl. Forstvereines). Ekskurzija, ki je bila namenjena v Trnovski gozd, se radi skrajno slabega vremena ni mogla vršiti. Udeleženci občega zbora so si le ogledali centralno gozdno drevesnico in Panoviški gozd pri Gorici.

Gozdarsko društvo se je po svojih odsposlancih tudi udeležilo prvega in drugega gozdarskega kongresa na Dunaju, kjer so se vršila o novem gozdnem zakonu temeljita posvetovanja.

Ravno tako so se udeležili zastopniki društva pri posvetovanjih, ki so se vršila v isti zadevi pri namestništvu v Trstu in deželnji vladi v Ljubljani.

1877, izvenredni obči zbor. Kako živahno se je zanimalo gozdarsko društvo za vsa strokovna vprašanja, kaže dejstvo, da je vodstvo sklicalo izvenredni društveni zbor za dne 22. februarja 1877 v Gorico z namenom, da sklepa društvo o načelnem stališču, katero naj zavzame na gozdarskem kongresu leta 1877 glede sledečih vprašanj:

1. Vpliv gozdov na kulturno stanje dežel.
2. Vprašanje gozdarskega pouka.

Po daljši debati so se sprejeli predlogi višjega gozdarskega upravitelja L. Dimentz-a kot smernice za društvenega zastopnika na Gozdarskem kongresu.

1877, III. glavna skupščina na Bledu. 15., 16. in 17. oktobra 1877 se je vršila na Bledu III. glavna skupščina društva. Radi obilega dela se je pokazala potreba ojačiti odbor, vsled česar so se društvena pravila spremenila ter na to izvolili še trije odborniki in sicer: višji gozdní upravitelj Franc Witschel, višji gozdní upravitelj na Javorniku Karl Seitner in višji gozdní upravitelj v Ratečah Moric Scheyer.

Iz odborovega poročila je posneti, da je isti izvršil sklepe zadnjega občega zbora, da je oddal svoje mnenje glede zakona o varstvu ptic in glede sporazuma z Italijo radi varstva ptic.

Društvo je bilo na III. gozdarskem kongresu na Dunaju zastopano kakor tudi pri zborovanju bratskih društev.

Z občim zborom je bila zvezana ekskurzija po Bohinjski dolini do Ukance. Spotoma so si udeleženci ogledali žično vzpenjačo Podkoritom, del s krasnim gozdom obraščene planote na Jelovci, Bohinjsko jezero in gozdove okoli njega. Vsi ti gozdi so bili takrat last Kranjske industrijske družbe, sedaj so last Kranjskega verskega zaklada in v upravi države.

O tej ekskurziji je referiral na občem zboru višji upravitelj Kranjske industrijske družbe M. Seitner. Tehniški direktor družbe je s pomočjo risb razkazoval ustroj in obrat pri žični vzpenjači za spravljanje lesa z visoke planote v dolino.

Debata o Seitnerjevem referatu se je posebno bavila z vprašanjem o škodljivosti paše koza po gozdovih in o možnostih, kako bi bilo isto potom zakonodaje odpraviti.

Dalje se je obravnavalo vprašanje: „Kake izkušnje imamo o porabi in porabnosti bukovega lesa na Kranjskem in Primorskem z ozirom na gmotni uspeh?“ in vprašanje: „Kaj se je opazilo pri sedaj na Kranjskem in Primorskem običajni prebiralni sečnji in na kak način bi se dala ta sečnja pravilno urediti?“

1878, IV. glavna skupščina v Trstu. 7. in 8. oktobra 1878 se je vršila IV. glavna skupščina v Trstu.

Udeleženci so si ogledali leta 1850 zasajeni borov gozd „Biasoletto“, hrastov gozd „Famedo“, 1859 zasajeni gozd „Koller“ in sadno drevesnico pri Rodiku.

Dalje so si ogledali pogozdene kraške senožeti dvorne kobilarne v Lipici, ki jasno izpričujejo, da se da Kras dobro porabiti za gozdno kulturo.

Slednjič so še ogledali spomladi 1878 izvršene borov nasade okoli Obeliska na Občini.

(Leta 1907, ko so si ogledali udeleženci VIII. poljedelskega kongresa s člani Kranjsko-primorskega gozdarskega društva te nasade, so bili ti dorasli že v visokoplodni senčnati gozd).

Te nasade je napravilo Tržaško pogozdovalno društvo, ki je že leta 1850 pričelo s svojim občekoristnim delom. Kranjsko-primorsko društvo si je prizadevalo, da udomači pogozdovanje Krasa po vsem svojem okolišu. V tem smislu so se tudi pri tem občem zboru obravnavala dotedna vprašanja, ki so izzvenela v resolucijo:

Društvenemu odboru se naroča, da vladu priporoča take odredbe, ki bi osigurale individualno razdelitev na Krasu v ožjem pomenu besede ležecih, za poljedelstvo sposobnih zemljišč po kolikor mogoče velikih deležih in pogozditev v skupni posestvi zaostalih ploskev, po drugi strani pa zabranile naraščajoče servitute v individualno razdeljenih gozdih.

Drugi referat se je bavil z vprašanjem: „Kateri načini pogozdovanja na Krasu so se pokazali po dosedanjih izkušnjah kot najprikladnejši?“

Dalje se je odboru naročilo, naj izrazi vladu željo, da od države postavljenogozdno-poličko osebje pomnoži in tem skrbi za ohranitev obstoječih gozdov.

V upravnem delu seje se je namesto odstopivšega podnačelnika višjega gozdarskega upravitelja Dimitza, ki je bil vpoklican v službovanje v ministrstvo na Dunaj, izvolil za podnačelnika deželnega nadzornika Herman vitez *Guttenberg*.

Slednjič se je sklenilo, da se prihodnji obči zbor vrši leta 1880 v Ljubljani.

1879, izvenredno zborovanje v Senju. Ker je leta 1879 Državno gozdarsko društvo zborovalo v društvenem okolišu, Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo ni imelo svojega zborovanja.

Udeležilo se je veliko število članov ekskurzije in zborovanja Državnega gozdarskega društva v Divači, na Reki in v Senju.

Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo je imelo zadoščenje, da si je Državno gozdarsko društvo osvojilo vse sklepe in resolucije, storjene na občem zboru v Trstu leta 1878, ko so se udje Državnega gozdarskega društva seznanili z razmerami na Krasu.

1880, V. glavna skupščina v Ljubljani. 24. oktobra 1880 se je vršila glavna skupščina v Ljubljani, dan poprej pa ekskurzija v gozdove graščine Svibno pri Radečah, ki je bila last Moric-a Löwenfelda na Dunaju.

Najprej sta poročala višja gozdarska upravitelja Obereigner in Scheyer o utisih in opaženih strokovnih zanimivostih povodom ekskurzije ozir. obhoda gozdov. Drugi referat deželnega nadzornika v Trstu o vzrokih in posledicah rapidnega krčenja gozdov posebno poslabšanje gozdnih sestojin v društvenem okolišu, je povzročil živahno debato in sklenila se je sledeča resolucija:

Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo smatra kot skrajno sredstvo, da se zabrani nadaljnja devastacija gozdov, za potrebno, da se uradoma izvede nameščenje izprašanih upraviteljev (gozdarjev) in gozdno varstvenega osebja za upravo in varstvo občinskih, zadružnih in korporacijskih gozdov ter se vlada naproša, da to hitro izvede in pripravi potrebne zakonske predloge za deželne zbore. Ti upravitelji bi morali biti neodvisni od posestnikov in podrejeni upravnim oblastvom.

O stanju pogozdovalnih del na Krasu na Kranjskem (takrat še ni bilo dotednega zakona) je poročal deželni nadzornik v Ljubljani V. Goll.

Pri volitvi društvenega vodstva za leta 1881—1883 sta bila razen dosedanjih funkcionarjev na novo izvoljena višji gozdarski upravitelj Moric *Hladik* iz Soteske in deželni nadzornik V. *Goll* (sin gozdarja Golla v Osojah na Koroškem, rojen 1842, umrl na Dunaju 1911 kot ministerialni svetnik).

1881, VI. glavna skupščina v Kočevju. Po dvednevni naporni ekskurziji v obsežnih gozdovih kneza Auersperga se je vršila VI. glavna skupščina v mestu Kočevje. Tu je bila prirejena mala razstava domače lesne obrti, da se ž njo seznanijo udeleženci zборa.

Na zborovanju so poročali višji gozd. upravitelji Obereigner, Hladik in Faber o tem, kar so pomembnega opazili povodom ekskurzije in o domači lesni obrti, Sklenila se je resolucija, s katero se vlada naproša, da ustanovi v Kočevju obrtno ali strokovno šolo. Vlada je temu predlogu ustregla in še danes obstoji tam strokovna šola za obdelavo lesa, ki je bila ustanovljena vsled podbude gozdarskega društva.

Vztrajno delovanje gozdarskega društva je imelo tudi uspeh, da so se dovolili naknadni krediti, s katerimi je bilo omogočeno, da se je državno gozdarsko osebje znatno pomnožilo.

Odpосlanec gozdarskega preskuševališča na Dunaju nadgozdar Friderik Wachtl (umrl 1913 na Dunaju kot umirovljeni redni profesor na visoki šoli za zemljedelstvo, 73 let star) je predaval o gozdnem škodljivcu: jelovem brstnem zavijaču vrste: *Tortrix murinana* in *Steganoptycha rufimitrana*.

Vsled pritiska gozdarskega društva je dobil Trst z okolico zakon o pogozdovanju Krasa, kar je vzelо društvo z velikim zadovoljstvom na znanje.

1882 ni bilo skupščine. Leta 1882 je bila v Trstu velika industrijska in zemljedelska razstava, katero je posetilo veliko članov gozdarskega društva, vsled česar se je redna skupščina preložila na leto 1883.

1883 ni bilo skupščine. Tudi leta 1883 se radi nastalih ovir ni mogla vršiti skupščina.

1884, VII. glavna skupščina. Leta 1884 se je vršila redna skupščina društva v Idriji, s katero je bila spojena ekskurzija po obsežnih državnih gozdih.

Po referatu o strokovnih znamenitostih na tej ekskurziji se je takoj začelo razpravljati o potrebi zakona za pogozdovanje Krasa na Kranjskem in sprejelo sledečo resolucijo:

Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo izjavlja, da žrtve, ki se doprinašajo za pogozdovanje Krasa, ne dosežejo svojega namena brez zakona o pogozdovanju Krasa ter poziva društveno vodstvo, da takoj na merodajnem mestu izposluje predložitev posebnega zakona za kraško ozemlje na Kranjskem ter dela na to, da se ta zakonski predlog od kranjskega deželnega zбора sprejme. Pristavilo se je, da lahko služi za podlago že obstoječi zakon z dne 27. 12. 1881 za pogozditev Tržaškega Krasa.

Sprejela se je še enoglasno resolucija, s katero se vlada pozivlja, naj kozjo pašo po gozdih omeji ali zakonitim potom popolnoma zatre.

Pri volitvah se je namesto odstopivšega gozdarskega svetnika Guttenberg-a izvolil višji gozdarski upravitelj in vodja gozdne in domenske direkcije v Gorici Leo Tit.

Na novo sta bila izvoljena kot odbornika nadgozdar Franc Miklitz v Radovljici (rojen 1821 na Moravskem, umrl kot višji gozdarski upravitelj v. p. v Radovljici 1893) in knežji graščinski direktor Franc Reismüller iz Hasperka (rojen 1830 na Češkem, umrl 1901 v Hasperku pri Planini).

Koncem leta ima zaznamovati društvo še lep uspeh: 9. 12. 1883 se je namreč obelodanil zakon o pogozdovanju Krasa na Goriškem in v Gradiški.

1885, VIII. glavna skupščina v Pulju. VIII. redna skupščina društva se je vršila 7. in 8. septembra v Pulju. Tako začetkom je z zadovoljstvom naznani načelnik, gozdarski nadsvetnik Salzer, da je imela v Idriji sklenjena resolucija povoljen uspeh: zakon o pogozdovanju Krasa na Kranjskem je bil namreč 9. 3. 1885 sankcijoniran. V zvezi s tem se je razpravljal, ali ne bi bil tudi za Istro tak zakon o pogozdovanju Krasa potreben in sprejela se je resolucija, da naj se na ta potrebnii zakon opozori vlada.

S skupščino je bila spojena ekskurzija v gozde vojne mornarice s poitaljančenim imenom „Lusigna Moro“. Pravo ime je: Les na moru, kakor ga ljudstvo imenuje.

Ta gozd je velezanimiv po svoji mediterani flori. Dalje so si udeleženci pod vodstvom praporščaka vojne mornarice Ivana Dejak-a ogledali arzenal in park, zadnji zelo bogat na eksotičnih rastlinah ter slednjič dobro uspelo pogozditev s primorskim borom (*Pinus halepensis*).

Razen o opazovanjih pri ekskurziji se je povodom skupščine obravnavalo še o vprašanju: „Kako ustrezava v Istri tam običajno nizkoplodno gospodarstvo z gozdom glede na rentabiliteto in glede na ohranitev gozdne tvarine ter na zboljšanje tal? Katero spremembe bi bile v gozdnem gospodarstvu priporočljive in kako bi se dal nizkoplodni gozd najprimernejše prevesti v srednjeplodni gozd?“

Razmotrivalo se je dalje še vprašanje: „Kaj bi bilo ukreniti vsled propasti zadružnih ali protizakonito razdeljenih gozdov, da se vpelje urejena uprava in dobro gospodarstvo?“

Po živahni debati se je društvenemu vodstvu naročilo, da opozori vlado na današnje razprave, odbornik Faber pa se kot deželni poslanec poziva delovati na to, da se v deželnem zboru spozna važnost ureditve gozdnega gospodarstva pri skupnih gozdih in potreba komasacije (zložbe) gozdov.

Obravnavalo se je tudi glede škode, povzročene vsled lova in po divjačini ter društveno vodstvo pozvalo, naj pri vladi izpošluje o tem predmetu analogen zakon za društveni okoliš, kakršen že obstoji za Štajersko.

Glavna skupščina se je končala z tako podučnim predavanjem predstojnika oddelka hidrografičnega zavoda v Pulju, ki je razpravljal o vodnih razmerah v Istri.

1886, glavna skupščina v Belipeči in Gornjem Dravogradu. Deveto glavno skupščino je društvo sklicalo 6. septembra 1886 v Belipeči na Gorenjskem.

Pri tej priliki so se posebno razpravljale lovske razmere v društvenem okolišu.

Ekskurzija v državne gozde pod Mangartom nad Belopeškimi (Klanškimi) jezeri se je spojila z lovom na divje koze, pri katerem so bili 4 divji kozli ustreljeni.

Po zborovanju so se udeleženci odpeljali v Zgornji Dravograd na Koroškem, da si ogledajo zagradbo tamošnjih potokov hudournikov.

Te zgradbe so opisane v izvestjih (XI. zvezek).

Delovanju društva se je zahvaliti, da so se v tem letu vpeljale zakonskim potom lovske karte za Istro in da je bil sankcijoniran zakon za pogozdovanje Krasa v Istri.

Pri volitvi društvenega vodstva so bili izbrani vsi dosadanji funkcionarji.

1887, X. glavna skupščina v Gorici. Skupščina se je pričela 26. septembra 1887 z obsežno ekskurzijo v Trnovski državni gozd, kjer so se ogledali gospodarski oddelki Trnovo, Lokva in Krnica.

Zanimive so tu po cesarici Mariji Tereziji nastale naselbine nemških delavcev, ki so pa bile sredi XXIX. stoletja že popolnoma poslovenjene.

Udeleženci so imeli pri obhodu priliko, da si ogledajo obratovanje gozdne železnice, ki jo je bila zgradila tvrdka E. Studier, Güstrow Co, Berlin.

Podrobnejši popis te ekskurzije se nahaja v XII. zvezku izvestij: zanimiv je tudi radi tega, ker vsebuje historične podatke o Trnovskem gozdu do leta 1001 nazaj. 27. septembra se je potem vršila glavna in plenarna skupščina.

Načelnik je najprej naznani, da je Gozdarsko društvo prevzelo oskrbo grobnice Josipa Ressel-a na pokopališču pri Sv. Krištofu v Ljubljani, svetovno znanega izumitelja vijaka za pogon ladij, ki je bil gozdar (rojen 29. 6. 1793 v Chrudim-u na Češkem, 1817 gozdar v Pleterjah na Kranjskem, 1821 višji gozd. upravitelj v Trstu in 1848 intendant pri vojni mornarici, umrl 1857 v Ljubljani).

Dalje je predsednik poročal o prizadevanju društvenega vodstva, da bi se emu slavnemu možu in gozdarju postavil spomenik.

K drugi točki dnevnega reda je skupščina obravnavala vprašanje: „Katere bi bile najvažnejše naloge gozdno-tehnične narave za novo ustanovljeno preizkuševališče na Primorskem in katere težkoče se pojavljajo napram prisilnemu pogozdovanju, ki je po gozdnem zakonu predvideno“.

Potem ko so bila podana točna poročila o stanju kraških pogozdovanj na Kranjskem in Primorskem, se je končalo zborovanje s zanimivim in podučnim predavanjem o vodnih razmerah Notranjskega Krasa. Predaval je raziskovalec kraških voda, gozdarski asistent Viljem Putick (rojen 6. 7. 1856 v Popuvki na Moravskem, živi v Ljubljani kot višji gozdarski svetnik in inšpektor agrarne direkcije v. p.).

Obravnave na skupščini v Belipeči o različnosti, ki obstoji glede prepovedanih lovskih časov, so imele ta uspeh, da so bili 16. junija 1888 potrjeni deželni zakoni, ki so te določbe za Primorsko izenačili.

1888, XI. glavna skupščina v Kamniku. Prvi dan skupščine v Kamniku (4. september 1888) je bil namenjen ekskurziji v obsežne gozdove Kamniške meščanske korporacije v Bistrici do izvira Bistrice, kjer so bili udeleženci svečano pogoščeni.

Kot prva točka pri skupščini dne 5. septembra so se obravnavale strokovne stvari, ki so povodom ekskurzije zbudile pozornost.

V letih 1887 in 1888 se je v teh gozdih izvršila ureditev gozdnega obratovanja in sicer po članu gozdarskega društva, šumarskem direktorju v. p. Hermanu Bretschneider-ju na Dunaju.

O tej ureditvi se je vršila obsežna razprava, ki je dobro došla lastnikom gozdnega posestva.

Poročilo o delovanju komisij za pogozdovanje Krasa na Kranjskem in Primorskem je zaključilo zborovanje.

Koncem leta 1888 je štelo društvo 193 članov.

1889, XII. glavna skupščina v Mokronogu. Po pregledu gozdnega posestva Mokronoške graščine, dne 16. septembra 1889 se je vršila glavna skupščina 17. septembra s sledečim dnevnim redom:

1. Diskusija o opaženih važnih zadevah povodom ekskurzije.

2. Kake praktične izkušnje imamo o prirastku vsled prosvitljenja in kako bo isti vplival na naše bodoče gozdno gospodarstvo.

Šumarski direktor H. Brettschneider je ta vprašanja obravnaval v 20 tih točkah, katere so bile po živahni debati vse odobrene.

Sprejel se je potem predlog poročevalca:

Skupščina gozdarskega društva popolnoma pripoznavata dalekosežni pomen prirastka vsled prosvitljenja.

3. Na kak način bi se dalo omejiti uničevanje tise (*Taxus baccata*) v gozdovih Kranjske in Primorske in kako bi se dala pospešiti zopetna vzgoja te važne lesne vrste.

4. Poročilo o stanju gozdarstva in o pogozdovanju Krasa v preteklem poslovnem letu.

5. Poročilo o lovskih razmerah v društvenem okolišu.

Razprave na skupščini v Belipeči so rodile nadaljnje uspehe. Leta 1889 so stopili v veljavo novi zakoni za Kranjsko in Tržaško okolico o povračilu škode po lovu in divjačini ter o prepovedanih lovskih časih za Kranjsko.

Pri volitvah v odbor so bili na novo izvoljeni: višji gozdarski svetnik *Riebel* kot predsednikov namestnik ter Ludvik bar. *Berg*, graščak v Mokronogu in višji gozd. upravitelj *Bohutinsky*.

Končno je načelnik poročal, da je društvo na svoje stroške prenovilo nagrobní spomenik Ressel-jev.

1890, XIII. glavna skupščina. 9. in 10. septembra leta 1890 se je vršila glavna skupščina Kranjsko-primorskega gozdarskega društva skupno z Državnim gozdarskim društvom vsled povabilna predsednika Kraške pogozdovalne komisije za Trst, Josipa Burgstaller-ja pl. Bidischini.

Udeleženci so si ogledali različne starejše in mlajše nasade med Sežano in Trstom, v Opčini 6 let staro pogozditev ondotne občine ter gozd v Bazovici, kjer so bili že takrat 30 letni lepi sestoji črnega bora (*Pinus austriaca*).

Kakor pred 12 leti, so tudi to pot obiskali dvorno kobilarno v Lipici in pri tej priliki zopet ugotovili z ozirom na krasne gozdne sestojine in lepe travnike, kaj se da na krasu doseči s smotrenim delom posebno ako je poskrbljeno za zaščito pred poškodbami po ljudeh in pašni živini.

Na povratku od Bazovice proti Trstu so si udeleženci še ogledali 40 letne sestoste črnega bora v „bosco Koller“ ter občinski gozd Farneto, ki je bil obraščen s hrasti in črnimi gabri.

Pri skupščini se je po zelo zanimivem predavanju gozd. višjega svetnika H. viteza Guttenberga o Krasu in gozdovih na njem razpredla živahna debata o opazovanjih pri ekskurziji, koje so se udeležili gozdarji svetovnega slovesa.

Podrobnejše poročilo se nahaja v XV. zvezku izvestij od leta 1891.

1891, XIV. glavna skupščina v Tržiču in na Ljubelju. 6. septembra 1891 se je vršila glavna skupščina društva v Tržiču.

Društveni načelnik je predaval o invaziji in škodljivosti smrekovega prelca (*Psylura monacha*) s pomočjo slik in dokazovalnih predmetov.

V plenarni seji se je sklepalo o novih društvenih pravilih ter Ljubljana določila kot sedež društva.

Koncem leta 1901 je štelo društvo 201 člana.

Ekskurzija dne 7. septembra po dolini Sv. Ane na Ljubelj mimo gozdov Kranjske industrijske družbe in rudokopa za živo srebro je imela tudi namen, da se je društvo sestalo s Koroškim gozdarskim društvom, od katerega je prišlo veliko članov na vrh Ljubelja.

Na sedlu med Kranjsko in Koroško, se je razvilo priletno tovariško razpoloženje, v katerem se je vršil skupni odhod v Borovlje.

1892, XV. glavna skupščina v Zagorju ob Savi. Glavna skupščina se je pričela dne 29. 8. 1892 z ekskurzijo v gozdove Trboveljske premogokopne družbe in na Sv. Planino, od koder se je nudil udeležencem krasen razgled.

Ogledale so se tudi vse naprave premogokopa, glažute in cinkarne v Zagorju.

Dan 30. avgusta je bil določen za razprave.

Najprvo pa je društveni odbornik bar. Berg izročil mnogozasluženemu načelniku, ki društvo vodi že 17 let, njegovo doprsno oljnato podobo z adreso v znak spoštovanja in hvaležnosti. Nato se je vršila razprava o opazovanjih na ekskurziji in gospodarskih razmerah v tem kraju.

Potem je tako podučljivo predaval višji gozd. upravitelj Leopold Hufnagl o smotrih ureditve gozdnega obratovanja.

Kakor vsako leto sta poročala gozdna nadzornika za Kranjsko in Primorsko o važnejših dogodljajih v gozdarstvu, med drugim tudi o tem, da so se vršili poskusi z umetnimi gnojili v državni gozdnih drevesnicih v Ljubljani ter da je ustreglo zemljevidsko ministrstvo večkrat izraženi želji društva glede ustanovitve vzgajevališča gozdno-varstvenega in tehničko-pomožnega osobja s tem, da je otvorilo gozdarsko šolo v Idriji.

Nadalje, da se je za Istro sprejel zakon, ki urejuje gospodarstvo v skupnih gozdovih, kar je bil tudi plod večletnega prizadevanja Gozdarskega društva.

V zvezi s poročilom gozdnega nadzornika za Primosko o zgradbi hudournikov v Istri je dal gozdnii pristav Viljem Putick pojasnila o osuševanju Čepiškega jezera.

V plenarni seji je bil za dobo 3 let od 1. 1. 1893 do 31. 12. 1895 izvoljen odbor, ki kaže samo to spremembo, da so bili za predsednikovega namestnika izvoljeni graščak bar. Berg in na novo za odbornike graščak Leo grof Auersperg na Turjaku, višji gozd. upravitelj Gustav Schwickert v Vipavi in Leopold Hufnagl, višji gozd. upravitelj v Kočevju (rojen 1857 v Tautendorfu N. A., sedaj centralni graščinski direktor v Vlašim-u na Češkem), kot društveni tajnik in poslovodja je bil izvoljen gozdarski

komisar Ferdo *Pjetschka* (rojen na Moravskem 1851, leta 1907 imenovan za gozdnega nadzornika v Bukovini, živi v Gradcu kot višji gozd. svetnik v p.).

Vedno se ponavljajoči poskusi Državnega gozdarskega društva so dovedli do tega, da so se na škodo Kranjsko-primorskemu gozd. društvu, društvena glasila združila tako, da je bil zvezek XVI. društvenih izvestij od leta 1893 zadnji za dobo več let.

1893, XVI. glavna skupščina Opatija, Krk, Cres. Glavna skupščina se je vršila 10., 11., 12. in 13. septembra 1893 v Opatiji.

Po ekskurziji na otoku Krku in Cresu je bilo zelo podučno predavanje o opazovanih pri ekskurziji, ki je nudilo zanimive podatke zlasti o historiji Kvarnerske obale in otokov.

Predavanju je sledila daljša debata, ki je dovedla do sprejema resolucije, s katero se je spoznalo za potrebno, da se na Kvarnerskih otokih običajno obsekavanje drevja na glavo opusti in da se prevede to gospodarstvo v nizke in srednje gozdove.

Dalje se je obravnavalo o vprašanju, katere vrste les je treba vzugajati s stališča modernega gozdnega gospodarstva.

Pri debati o letnih poročilih gozdnih nadzornikov se je opozorilo na potrebo, da se ustanovi v Poreču tečaj za gozdne čuvaje.

Slednjič so se dovolili krediti za prispevek k stroškom spomenika za Ressel-a v Mariabrunnu in pri Sv. Krištofu v Ljubljani.

Društvo je štelo ob koncu leta 1893, 205 članov.

1894, XVII. glavna skupščina v Kostanjevici. Glavna skupščina se je pričela z ekskurzijo v gozd Kranjskega, verskega zaklada „Krakovo”, ki je pač edini hrastov gozd takega obsega in sestoja v celem društvenem okolišu.

Potem je sledilo poročilo o vtilih, dobljenih pri ekskurziji. Sledilo je razmotrivanje o temi: „Pomen visokega gozda za prihodnje gozdro gospodarstvo v kraških gozdovih”, nato poročilo o zagraditvi hudournikov v dolini Mirne v Istri, ter poročilo gozdnih nadzornikov, pri katerih se je omenilo, da se pričenja zakon o gozdnem nadzorstvu v Istri izvajati in da je za Tržaško okolico sklenjen nov lovski zakon.

1895, XVIII. glavna skupščina v Ljubljani. Glavna skupščina 5. 7. 1895 v Ljubljani je bila žalna skupščina in je bila posvečena spominu dne 22. februarja v najboljši moški dobi nenadoma umrlega društvenega načelnika ministerialnega svetnika Ivana Salzer-ja.

Bil je ustanovitelj društva, katero je vodil dvajset let od pricetka do prerane smrti. Zanimal se je za vsa strokovna vprašanja in sodeloval je pri rešitvi istih ter tudi uspešno deloval na to, da se je v društvu med člani gojila zavest zvestega tovarištva, ki se je ohranilo v društvu še nadalje. Po zadušnici se je podpredsednik v dvorani mestne hiše, kjer se je pred 20 leti ustanovilo društvo, v toplih besedah spominjal prerano umrlega zaslужnega predsednika.

Na to se je v znak žalosti zaključila glavna skupščina.

V plenarni seji je potem podpredsednik poročal o dobro uspelem tečaju za gozdne čuvaje v Pazinu in da se bo tečaj prihodnje leto ponovil.

Nato se je sklenilo ustanoviti štipendij za enega slušatelja gozdarske fakultete na visoki šoli za zemljedelstvo letnih 100 goldinarjev in ustanovo imenovati v spomin umrlega predsednika: „Salzerjevo ustanovo”.

Pri novih volitvah so bili izvoljeni:

kot predsednik: Ludvik bar. *Berg*, veleposestnik v Mokronogu in na novo kot odbornika: deželni gozdn nadzornik v Trstu Josip *Pucich* (rojen v Žiminju v Istri leta 1850, umrl v Trstu 25. 3. 1911 kot dvorni svetnik) ter knežji višji gozdn upravitelj v Kočevju Rudolf *Schadinger* (rojen 1860 v St. Pölten-u na Nižjem Avstrijskem, živi še danes kot gozdarski svetnik v Kočevju).

Iz dovoljenih naknadnih kreditov je posneti, da je močni potres v Veliki noči 1895 poškodoval tudi Ressel-jev nagrobni spomenik, ki se je na društvene stroške zopet popravil.

1896. XIX. glavna skupščina Sežana-Trst. 5. julija 1896 došli so udeleženci skupščine v Sežano, prihodnjega dne so si ogledali kraška pogozdovanja v Lipici, Kornjalu, Rodiku in Herpeljah, dalje zgradbe hudournikov pri Buzetu.

7. julija se je vršila glavna skupščina v Trstu. Kot prva točka so se obravnavala opazovanja pri ekskurziji.

Pri drugi točki: „Opazovanja o vplivu golosekov na opustošenje gozdov”, se je vnela zelo živahna debata, ni pa dovedla do nobenega sklepa o različnih predlogih, ker so bila mnenja preveč različna.

Samostojna predloga radi gozdnih potovalnih predavanj in izdaje brošure z navodilom za oskrbovanje malih gozdnih posestev ter radi kurzov za gozdne čuvanje na Kranjskem sta se soglasno sprejela.

Predsednik je še poročal, da se je Salzer-jeva ustanova podelila slušatelju gozdarskega oddelka visoke zemljedelske šole na Dunaju za celo učno dobo ter da je društvo za obiskovalce kurza za gozdne čuvanje v Pazinu dovolilo 10 štipendij in da je bil ta tečaj z tako zadovoljivim uspehom zaključen. Dalje, da se bo v prihodnjem letu zopet vršil in da je bilo tudi že 10 obiskovalcem zagotovljenih 10 štipendij.

V tej skupščini so se dovolila sredstva za pogozdovalni fond, iz katerega naj dobijo mali kmetski gozdn posestniki darila, če so izvršili dobro uspela pogozdovanja.

Pravila so se v toliko spremenila, da se je ustanovilo mesto II. podpredsednika.

31. decembra 1896 je štelo društvo 196 članov.

1897, XX. glavna skupščina na Bledu. Dne 28. junija 1897 so se udeleženci od Bleda peljali ob Savi Bohinjki do Soteske, si tam ogledali žičnico ter šli ob nji navzgor do planote na Jelovci in po gozdovih nazaj v dolino. Pri točki o opazovanjih pri tej ekskurziji je predavatelj opisal one gozdove, katere so društveni člani že leta 1797 povodom III. glavne skupščine obhodili. Takrat so bili ti gozdovi last Kranjske industrijske družbe od 19. 2. 1985 so pa last Kranjskega verskega zaslada in so pod državno upravo.

Zičnice so se tam med tem časom zelo pomnožile. Prej je bila le ona Potkoritom; leta 1897 pa so bile take naprave tudi v Soteski, v Mokrem logu in na Komarči (dočim prve 3 danes še obstoje, zadnje ni več).

Glede prijave golosekov je sklenila skupščina resolucijo, da take prijave niso v interesu stranke, marveč, da so iz javnih ozirov potrebne in da so torej kolka proste.

Nadalje se je obravnavalo o tem, da davčne oblasti ne dovoljujejo odpisa davka, ako je bil gozd poškodovan ozir. polomljen po ledu, ker govori zakon le o polomih po snegu.

V obeh slučajih je društvo z uspehom posredovalo in finančno ministrstvo je izdalo v tem smislu potrebna navodila na podrejene finančne oblasti.

V plenarni seji je predsednik naznani, da bodo društvena izvestja zopet izhajala v stari obliki in da je uredništvo prevzel I. podpredsednik višji gozdarski svetnik v poljedelskem ministrstvu Anton Rossipal.

Glede izdaje navodil za oskrbovanje malih gozdov ni prišlo do sklepa. Tečaj za gozdne čuvaje, ki je trajal od januarja do marca, je posečalo 10 udeležencev z dobri uspehom.

Za pogozdovalne nagrade se je oglasilo 20 gozdnih posestnikov.

Društveni člani, ki bivajo v bližini dotednih objektov, bodo pregledali dotedne objekte, nato pa se bodo nagrade prisodile.

Na podlagi leta 1896 spremenjenih pravil je bil za II. podpredsednika izvoljen deželni gozdn nadzornik za Kranjsko višji gozdarski svetnik V. Goll.

Koncem leta je štelo društvo 206 članov.

1898, XXI. glavna skupščina v Ljubljani in na Turjaku. 25. julija 1898 je šla ekskurzija od postaje Škofljice ob Dolenjski železnici v gozdove Turjaške graščine nad dolino Želimljice. Popoldne pa so si člani ogledali veliko državno gozdro drevesnico v Ljubljani ob Tržaški cesti, ki je bila v upravi deželnega gozdnega nadzornika.

V plenarni seji je bil v smislu pravil na novo izvoljen društveni odbor: izvoljeni so bili vsi dotedanji funkcionarji.

1899, XXII. glavna skupščina v Bovcu. Posetniki XXII. glavne skupščine v Bovcu so se zbrali 29. 6. 1899 v Trbižu ter se peljali čez Predel v Bovec. Drugi dan se je vršila ekskurzija v Trento do izvira Soče. Iz gozdro-gospodarskega stališča so bile slike te ekskurzije žalostne, nasprotno pa nudijo v turističnem smislu veliko lepega. Zato se je na skupščini obširno razpravljalo o vzrokih obupnega stanja gozdne kulture v teh dolinah ter dovedlo do resolucij o potrebnih zakonskih določbah glede gozdnega gospodarstva v Tolminskem okraju in o omejitvi kozje paše.

Dalje se je obravnavalo o škodi, ki se dela vsled požiganja pašnikov in vsled skrajšanja obhodnih dob ter sprejete primerne resolucije.

Namesto odstopivšega člena odbora M. Hladik-a je bil za odbornika in poslo vodjo izvoljen gozdarski komisar in inšpektor za agrarne operacije Matevž Riebel (rojen 20. 9. 1860 na Češkem, živi sedaj kot dvorni svetnik v p. v Solnogradu).

Tečaj za gozdne čuvaje je bil v Pazinu zaključen z dobri uspehom. Posetilo ga je 10 frekventantov, ki so prejeli od gozdarskega društva štipendije.

Stirim kmetskim posestnikom so se priznale pogozdovalne nagrade.

1900, XXIII. glavna skupščina v Postojni. XXIII. glavna skupščina v Postojni 8., 9. in 10. julija 1900 je bila slavnostna skupščina povodom petindvajsetletnice društvenega obstanka.

Kakor pred 25 leti so si udeleženci glavne skupščine ogledali kraške gozdne nasade. Pa kak razloček se je nudil posetnikom med sedajnim stanjem in onim pred 25 leti. Strmi hrib nad Postojno „Sovič“, takrat gola skala, se je kazal v lepem temnem zelenju in nasadi od leta 1886/87 so bili že tako močno razviti, da so pod črnimi bori že mogli podsejati in podsaditi jelke.

Pogozdovanja Krasa proti Prestranku, kakor ona „za Gabrom“ izvršena leta 1879, pri Matenji vasi od leta 1882, v občinah Rakitnik in Žeje od leta 1892, so kazala lepe gozdne slike in tudi tukaj so pod bori že podsejali jelko in bukev.

Ta pogozdovanja so bila tem bolj poučna, ker je tik zraven goli kras kazal svoja skalnata rebra. Izborno uspela pogozdovanja na zemljiščih dvorne kobilarne v Prestranku in k tej kobilarni spadajoče planine „Vile“ so prav očitno pokazala, kakor v Lipici, kaj se da s pridnostjo in razumnim delom doseči na golem krasu.

Naslednjega dne je pri skupščini imel slavnostni govor predsednik društva Ludvik bar. Berg, na to je podal odbornik in poslovodja gozdarski komisar Matevž Riebel obširno poročilo o delovanju v preteklih 25 letih, ki je natisnjeno v društvenih izvestijih leta 1901 (XIX. zvezek).

Clani, ki so ostali od početka društvu zvesti, so dobili spominski znak.

Za učni tečaj gozdnih čuvajev v Pazinu se je oglasilo 25 kandidatov, vendar se jih je moglo le 16 sprejeti in od teh 12 z društvenimi štipendiji obdariti.

Za dobro uspela pogozdovanja se je izdalo 6 priznalsnih diplom, in 6 denarnih premij.

Društvo je štelo 203 člane.

1901, XXIV. glavna skupščina v Kočevju Toplicah. Svojo XXIV. glavno skupščino je Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo imelo skupno z Državnim gozd. društvom v Kočevju in Toplicah 9., 10. in 11. junija 1901.

Plenarna seja se je vršila 9. junija v Kočevju.

Poročalo se je o došlih prošnjah za pogozdovalne nagrade, katerih je prispeло iz Kranjske 12, iz Primorskega pa le 4.

Učni tečaj za gozdne čuvaje v Pazinu se je zaključil z izbornim uspehom, kar je v prvi vrsti zasluga gozd. komisarja Ludvika Bolisa, pa tudi posledica odredbe, da se je poučevalo le v enem jeziku in sicer v hrvatskem.

Po pravilih se je volil nov društveni odbor. Na novo izvoljena sta bila višja gozd. upravitelja Anton Hanusch iz Hasperka in R. Kretinski z Gorjancev.

Društvo je razpisalo konkurenco za sestavo navoda za oskrbovanje malih kmetskih gozdnih posestev z nagradami 400, 200 in 100 K.

10. junija je bil obsežen obhod velegozdov na Rogu, lasti kneza Auersperga-a.

Glavna skupščina se je vršila dne 11. junija v Dolenjskih Toplicah.

Po razpravi o opazovanjih pri ekskurziji se je obravnavalo vprašanje glede rentabilitete bukovih gozdov in o njih prevedbi v gozde z iglastim drejem.

Na to je predaval profesor na visoki šoli za zemljedelstvo Adolf vitez Guttenberg o „prebiralni sečnji v gozdu”.

Društvo je oddalo državnim oblastem v različnih vprašanjih svoje strokovno mnenje in je tudi dokaj pripomoglo, da se je priznal absolventom visoke škole za zemljedelstvo na Dunaju zakonito zaščiteni naslov „inženjer”.

Društvo je štelo 218 članov.

1902, XXV. glavna skupščina v Gradežu. Glavna skupščina za leto 1902 se je vršila v Gradežu. Dne 1. junija je bila ekskurzija, ki se je pričela pri Cervinjanu, od tod do Gradeža sicer ni nudila iz gozdarskega stališča posebnega, zanimiva pa je bila iz splošnega deželno-kulturnega in historičnega vidika. Poseben izlet se je napravil do gozda Centenara pri Belvederu z lepim sestojem pinij (*Pinus pinea*), ki ga prekaša na ozemlju naše Kraljevine le gozd enake sestojine na dalmatinskom otoku Mljet-u.

V seji se je obravnavalo o zakonu glede zavarovanja zasebnih uradnikov in nameščencev ter je bil izvoljen za odbornika višji gozd. upravitelj Josip Schauta (rojen na Češkem, umrl kot gozdarski svetnik v Namiršlju 1922, star 72 let).

Razpisu za sestavo navoda o oskrbovanju malih gozdnih posestev sta se odzvala le dva konkurenta, ki sta bila obdarjena z enakima nagradama.

Za dobro uspelo pogozdovanje je bilo razdeljenih 5 diplom in 9 premij v denarju.

1903, XXVI. glavna skupščina v Idriji. 27. in 28. junija 1903 se je vršila ekskurzija po velikem delu državnega gozda. Udeleženci so si ogledali ob novi cesti gozdove od Fežnarja do gozdarske hiše v Krekovih, potem gozdro železnico na leseni tračnicah in zatvornici ob Idrijci, po kateri se les spavlja, imenovanih Belca in Putrihova zatvornica.

Iz gozdarskega stališča je bila to vrlo zanimiva ekskurzija, o kateri se je napravil in na zborovanju dne 29. junija predal obširen referat. Poleg tega se je obravnavalo o razdelitvi nekaterih pogozdenih kraških objektov po oblasti za agrarne operacije ter o vprašanju carinskega tarifa, ker se bliža čas za sklepanje trgovinskih pogodb s sosednimi državami.

Tečaj za gozdne čuvaje se je vršil v Pazinu. Ker se je vršil to leto v italijanski z nepovoljnimi uspehom, sklenilo se je, da se bo ta tečaj dve leti zaporedoma vršil zopet v hrvaščini.

Namesto umrlih odbornikov sta bila za odbornika na novo izvoljena višji gozdarski svetnik Rudolf Thoma (rojen na Bavarskem, umrl 1908 v Gorici kot direktor gozdne in domenske direkcije v Gorici), in višji gozd. upravitelj Henrik pl. Schollmayer iz Snežnika (rojen 23. 11. 1860 v Althofen-u na Koroškem, živi še kot gozdarski in domenski direktor v p. na svojem dvorcu v Kočivasi).

Društvo je podalo več predlogov na carinski odbor državnega zbora ter strokovnih mnenj državnim oblastvom.

Za pogozdovanje je bilo podarjenih 5 denarnih premij posestnikom iz Primorskega.

Od gozdarskega komisarja Avgusta Guzelja sestavljenega „Navoda za oskrbovanje malih gozdnih posestev“ je bilo razdeljenih brezplačno 8000 komadov.

1904., XXVII. glavna skupščina v Beli peči in na Trbižu. Dne 17. septembra so si udeleženci ogledali državne gozdove ob slikovitih Klanških jezerih, 18. septembra so se odpeljali na Trbiž, šli od tod deloma peš deloma po železnici do Pontebe. Med potjo je bila dana prilika ogledati si del državnih gozdov uprave na Trbižu.

Referat o ekskurziji je nudil zanimive podatke z gospodarskega in historičnega vidika v državni lasti in upravi se nahajajočih obsežnih, a s služnostmi preobloženih gozdov.

Dalje se je obravnavalo, kako bi bilo odpraviti konkurenco bosanskega lesa ki je dosti manj vreden kakor kranjski in koroški in ki se na trgoviščih izdaja kot „Carinthia“, ime ki ga pozna lesna uzanca le za gostorasli les Gorenjske in Koroške.

Po pravilih se je imela vršiti volitev novega odbora.

Tedanji predsednik, ki je bil prodal svojo graščino v Mokronogu in se preselil v Graz, je izjavil, da ne sprejme nove izvolitve. Člani so to vzeli z obžalovanjem na znanje. Odstopivši predsednik je veliko storil za povzdigo društva in povečanje njegovega vpliva ter ojačil tudi tovariško zavest med člani, ki so vsi med seboj strokovni prijatelji ne glede na to, ali so državni ali zasebni uradniki ali posestniki.

Volitev se je vršila s sledеčim izidom:

Predsednik: Hugo knez Windischgrätz, veleposestnik v Hasperku (rojen 1854 v Florenci, umrl 1920 v Hasperku).

I. podpredsednik: Anton Rossić ministerijalni svetnik na Dunaju.

II. podpredsednik: V. Goll, višji gozd. svetnik v Ljubljani.

Odborniki so ostali vsi dotedanji člani odbora.

Delo društva se je vedno večalo, ker isto ni samo v gospodarskih zadevah sodelovalo marveč se je moralo na zahteve oblastev pečati tudi s carinskimi vprašanji in z železniškimi tarifi.

Za pogozdovanje se je razdelilo 5 priznalih diplom in 8 denarnih premij.

1905, XXVIII. glavna skupščina v Lošinju. 4. junija 1905 so se odpeljali udeleženci iz Reke na otok Cres, kjer so ogledeli pogozdene prostore in planote tega otoka, potem na otok Lošinj, kjer je bilo videti tudi dosti kraških pogozdovanj.

Ne samo v gozdarskem marveč tudi v geografskem in historičnem oziru zanimivi referat o ekskurziji, je bil povod živahni debati pri seji glavne skupščine dne 6. junija. Na zahtevo ministrstva za zemljedelstvo se je oddalo mnenje o zavarovanju delavcev ter se je vložil protest proti zvišanju manipulacijskih pristojbin na železniceh.

Tečaj za gozdne čuvaje v Pazinu se je zaključil z zelo zadovoljivim uspehom: 11 obiskovalcev je imelo državne štipendije.

Za dobro uspela pogozdovanja se je podelila le ena nagrada, ker drugi prosilci niso zadostili razpisanim pogojem.

1906, XXIX. glavna skupščina v Planini in Hasperku. 9. junija 1906 se je vršila ekskurzija v obsežne gozdove kneza Windisch-Grätz-a, ki je nudila v gozdarskem oziru veliko zanimivega.

Ker je I. podpredsednik Rossipal med letom umrl, je bil izvoljen v plenarni seji kot I. podpredsednik V. Goll, ministrski svetnik na Dunaju, kot drugi podpredsednik Josip Pucich, višji gozdarski svetnik v Trstu: kot poslovodja je bil izvoljen namesto v Solnograd premeščenega nadkomisarja Riebela, gozd. komisar Karl Jellen in kot odbornik Konrad Rubbia, gozdarski svetnik in deželni gozdn nadzornik v Ljubljani.

Uredništvo društvenih izvestij se je poverilo odborniku Henriku pl. Schollmayer-Lichtenberg-u, višjemu gozdarskemu upravitelju v Snežniku.

Pri glavni skupščini je bilo iz referata o ekskurziji posneti zanimive podatke o historičnem in gozdarskem razvoju graščine Hasperške, kateremu je sledilo predavanje o podzemeljskih odtokih Cerkniškega jezera.

Dalje se je obravnavalo o potrebi posebnega zakona, o komasaciji in zasilni obmejitvi gozdov.

Radi premestitve dosedanjega učitelja in voditelja tečaja za gozdne čuvaje v Pulj se je moral ta tečaj za leto 1907 tudi tječaj premestiti.

1907, XXX. glavna skupščina v Trstu. Svojo XXX. glavno skupščino je društvo imelo v Trstu, ter so se je tudi udeležili posetniki III. mednarodnega poljedelskega in gozdarskega kongresa (gozdarski odelek) na Dunaju, ob enem se je slavila 25. obletnica obstoja Pogozdovalne komisije za kraško ozemlje tržaško. Glede na to je bil zasluzeni predsednik te komisije Josip pl. Burgstaller-Bidischini imenovan za častnega člana Gozdarskega društva.

Pri volitvi predsestva in odbora so bili vsi stari člani zopet izvoljeni, na novo je bil izvoljen le Rudolf grof Margheri, graščak v Staremgradu (rojen leta 1854 na Otočcu pri Novem mestu, živi še na svojem posestvu na Staremgradu).

Tečaj za gozdne čuvaje v Pulju se je končal z dobrim uspehom.

Ker je bilo za Primorsko začasno dosti gozdnih čuvajev, se je sklenilo, da se bode vršil prihodnji tečaj na Kranjskem.

Nagrade za pogozdovanja so dobili 3 posetniki iz Primorskega.

1908, glavna skupščina v Bohinjski Bistrici. 28. in 29. junija 1908 je bila glavna skupščina v Bohinju. Prvi dan je bila ekskurzija v gozdove Kranjskega verskega zaklada pod državno upravo okoli Bohinjskega jezera.

Drugi dan se je obravnavalo o opazovanjih pri ekskurziji. Dotični referat je bil tudi zanimljiv kot dopolnilo k referatom iz leta 1877 in 1897, v katerih letih so se društvene ekskurzije vršile tudi v teh krajih.

Tudi drugo predavanje o planšarstvu na planinah okoli Bohinjskega jezera in o razmerju gozdarstva do planšarstva, je bilo zelo zanimivo.

Pri plenarni seji se je Salzerjev štipendij znova podelil slušatelju na visoki šoli za zemljedelstvo.

Sekcijski načelnik Ludvik Dimitz je bil izvoljen za častnega člana.

Sklenilo se je, da naj bo 6 tedenski tečaj za gozdne čuvaje v Radovljici spojen z enotedenskim tečajem za lovske čuvaje.

Za pogozdovanja je bilo razdeljenih 7 nagrad v denarju in izročena ena priznalna diploma.

1909, XXXII. glavna skupščina v Tržiču. 26. junija so se udeleženci zbrali v Tržiču, naslednji dan je bila ekskurzija k Sv. Katarini in v gozde bar. dr. Karla Borna do planine „Vetrh“ in nazaj do doline Bistrice.

Na skupščini je dvorni svetnik vitez Guttenberg obrazložil smoter ureditve gozdnega gospodarstva: elaborat je napravil po naročilu bar. dr. Karla Borna.

Temu je sledilo krasno izvedeno predavanje sekcijskega načelnika v p. Ludovika Dimitza o temi: „Gozdna estetika“.

Pri plenarni seji je bil namesto umrlega odbornika, dvornega svetnika Thome izvoljen dvorni svetnik in direktor gozdne in domenske direkcije v Gorici Karl Schrutek.

Predsednik je naznani, da je ministrstvo ugodilo predstavki društva po zastopniku v železniškem svetu, ter da je imenovalo gozdnega in domenskega direktorja Schollmayer-Lichtenberg-a kot člana in višjega gozd. svetnika Konrada Rubbia kot namestnika.

1910, XXXIII. glavna skupščina v Gorici. Udeleženci glavnega skupščine so se dne 18. junija peljali v Zdravčino, kjer so si ogledali kraška pogozdovanja in so od tod šli deloma po pustih kraških planotah deloma med kraškimi nasadi do Zagrade, kjer se nahaja velik jez v Soči za namakanje sveta okoli Tržiča (Monfalcone).

V plenarni seji se je oddala Salzerjeva ustanova novemu prosilcu.

Pri volitvi novega odbora so bili izvoljeni dosedanji funkcionarji, le namesto odstopivšega odbornika bar. Berg-a je bil izvoljen bar. Oton Apfaltern, veleposestnik in graščak na Križu (rojen 1857 v Grazu, umrl leta 1920 v Münchenu).

Društvo je imelo priliko nastopiti v prid gozdnim prvotnim produkcijam proti vedno mogočnejši industriji ter je tudi protestiralo proti zvišanju železniških eksportnih tarifov za okrogel les.

Dalo je tudi svoje mnenje glede zakona o razbremenitvi (razdolžitvi) posestev.

Tečaj za gozdne čuvaje se je z dobrim uspehom izvršil v Radovljici pod vodstvom gozd. komisarja Antona Šivica (rojen 1879 v Ljubljani, sedaj tam višji gozd. svetnik in oblastni šumarski referent), ki je že v mladih letih spisal v slovenskem jeziku mnogo strokovnih razprav ter si prizadeval poučiti kmetske posestnike v gozdarstvu.

Pri glavni skupščini je bil potem podan izčrpen referat o 25 letnem delovanju Goriške pogozdovalne komisije za kraško ozemlje in o ekskurziji.

1911, XXXIV. glavna skupščina v Novem mestu. 17. junija se je vršila ekskurzija v gozdove Kartuzijanskega samostana v Pleterjah, ki se razprostirajo ob severnem pobočju Gorjancev in na planoti, imenovani „Ravna gora“.

Potem se je vršilo pri samostanu odkritje spominske plošče, ki jo je dalo napraviti Gozdarsko društvo velikemu stanovskemu tovarišu Josipu Ressel-u, kateri je tukaj kot gozdar državne domene Pleterske od leta 1817 do 1821 oskrboval te gozdove in ki je kot izumitelj vijaka za pogon ladij postal mož svetovnega slovesa.

Ker je II. podpredsednik med letom umrl in poslovodja bil vpoklican v službovanje v ministrstvo, je bil v plenarni seji za II. podpredsednika izvoljen višji gozdarski svetnik Konrad Rubbia, mesto njega kot odbornik višji gozdarski svetnik Viljem

Putick in kot poslovodja višji gozdarski komisar Emil *Obereigner* (rojen 1871 v Polički-Bukovini na Češkem, sedaj višji gozdarski svetnik v Ljubljani).

Glavna skupščina se je vršila v mestni dvorani v Novem mestu dne 18. junija.

Predavanje o opazovanjih pri ekskurziji je vsebovalo razen strokovnih podatkov zanimivo zgodovino samostana v Pleterjah.

Drugi predmet „o izpremembji bukovih gozdov na Dolenjskem v sestoje z igličastim drevjem“ kljub živahni debati, ni našel končne rešitve ter ima priti na dnevni red prihodnje glavne skupščine.

1912, XXXV. glavna skupščina v Ljubljani. Dne 28. junija 1912 so se zbrali udeleženci skupščine v Ljubljani. 29. junija napravili so ekskurzijo v gozdove graščine Novi dvor pri Radečah na Dolenjskem.

Obhod gozdov je bil posebno za one iz severnejših krajev zanimiv, ker se tu že nahaja pravi kostanj (*Castanea vesca*) v večjih sklenjenih sestojih.

Naslednjega dne se je vršila glavna skupščina v Ljubljani. Predsednik je napisal, da je društveno vodstvo med letom v številnih slučajih oddalo svoje mnenje in ne samo v strogo strokovnih marveč tudi v splošno gospodarskih vprašanjih kakor n. pr. glede železniških tarifov in glede revizij trasovanja novih železniških prog.

Po zanimivem referatu o opazovanjih pri ekskurziji je sledil za letos na dnevni red postavljeni predmet izza lanskega leta: „Pomenitev bukovih gozdov na Dolenjskem v sestojine z igličastim drevjem“, ki je povzročil živahno razpravo.

Nadaljni tako interesatni predmet: „Poročilo o gozdarskem zadružništvu na Kranjskem“ se je moral radi pomanjkanja časa izločiti z dnevnega reda.

1913, XXXVI. glavna skupščina na Brijonskih otokih. 21. junija 1913 so se odpeljali udeleženci iz Trsta ob slikoviti Istrski obali do Poreča. Tam so si ogledali zanimivosti starega mesta in nato naprej do Rovinja, kjer se jim je nudila prilika, ogledati si bujno uspele nasade na kraških, poprej golih tleh.

Na Brijonskih otokih so nudili dobro uspeli nasadi, ki kažejo mediterano floro, marsikaj novega in zanimivega.

Tu se je vršila 22. junija glavna skupščina.

Poslovodja je poročal o delovanju društva, ki je pogostoma dalo svoje mnenje v strokovnih, carinskih in prometnih vprašanjih.

Tečaj za gozdne čuvaje se je moral iz Poreča preseliti v Pulj, ker tam ni bilo učne moći. Končal se je s povoljnim uspehom.

Pri volitvi novega odbora v smislu pravil so bili izvoljeni stari funkcionarji, le na mesto umrlega ministrialnega svetnika Golla je bil izvoljen za odbornika višji gozdarski svetnik v Trstu, Gašpar *Miroševič*.

Predavanje o ekskurziji je nudilo poučno sliko o razvoju Brijonskih otokov kot zdravilišča.

Referat o gozdarskem zadružništvu se je moral zopet odstaviti od dnevnega reda, ker je bil poročevalac zadržan.

Sklenile so se pa predmetne resolucije.

Mesto tega je sledilo predavanje o pogozdovanju peščenih morskih obal pri Gradežu.

Društvo je štelo 240 članov.

1914, XXXVII. glavna skupščina v Kamniku. 27. junija 1914 zbrali so se člani in prijatelji društva v prijaznem Kamniku in prihodnjega dne so obhodili obsežne gozdove Kamniške meščanske korporacije do sklepa divne gorske doline v Kamniški Bistrici.

Ekskurzija je bila tako iz strokovnoga kakor iz turističnega vidika vrlo interesantna.

Ko so se udeleženci vrnili na večer v Kamnik, so izvedeli o znanih dogodkih v Sarajevu.

Glavna skupščina se ni nadaljevala in so se člani razšli.

* * *

1914—1918. V vojnih letih 1914 do 1918 društvo ni moglo delovati, saj je pripadal skoro ves društveni okoliš ožjemu vojnemu ozemlju in je bil deloma tudi vojna fronta, kjer so se bili težki boji.

* * *

1919. Po prevratu je bil izведен obči zbor društva (glavna skupščina) dne 20 februarja 1919.

Najstarejši društveni član je prevzel začasno predsedstvo, pozdravil navzoče ter omenil, da je med vojno potekla poslovna doba društvenemu predsedniku in vsem odbornikom, treba je torej izvoliti nov odbor in društvo preurediti in preosnovati primerno novim razmeram.

Odstopiyši predsednik Hugo knez Windisch-Grätz se je poslovil s željo, naj bi zastopniki zelene stroke kot doslej tudi v prihodnje posvetili vse svoje moči delovanju za prospех gozdarstva.

Na to je bil izvoljen sledeči odbor:

Inž. Josip Lenarčič, veleposestnik, Vthnika, predsednikom,

inž. Vladimir Stare, veleposestnik, Kolovec, in

inž. Franc Pahernik, veleposestnik, Vuhred podpredsednikom,

Odbornikom:

inž. Anton Šivic, višji gozd. komisar, Ljubljana, tajnikom,

inž. Emil Obereigner, višji gozd. komisar, Ljubljana, blagajnikom,

Oton Detela, vladni svetnik in veleposestnik, Ljubljana,

Josip Gale, posestnik, Ravnobrdo,

Josip Göderer, gozd. oskrbnik, Leonovo,

inž. Rado Lah, tajnik Slov. kmet. družbe, Ljubljana,

inž. Milan Lenarčič, veleposestnik, Josipdol na Pohorju,

dr. Ivan Lovrenčič, odvetnik, Ljubljana,

Ivan Petrič, okrajni gozdar, Ljubljana,

*Ivan Rus, posestnik, Loškipotok,
inž. Josip Rustia, višji gozd. svetnik, Ljubljana.
Josip Schauta, gozdarski svetnik, Namršelj.*

Novo izvoljeni društveni predsednik zahvalil se je dosedanjemu odboru za pozrtvovalno in uspešno delovanje v društvu, spominjajoč se tudi lepih strokovnih ekskurzij in zanimivih predavanj. Opozoril je, da bo treba delokrog društva razširiti na ozemlje vse Slovenije. Obravnavalo se je o ustanovitvi podružnic, da se omogoči podrobnejše delovanje. Odboru se je poverila naloga, da sestavi primerna pravila za društvo in podružnice.

Na zboru se je potem razmotrivalo vprašanje agrarne reforme v gozdih in je o tem obširno poročal novo izvoljeni predsednik, v debatu pa je poseglo veliko število navzočih. Sprejet je bil končno predlog, da se ima sklicati anketa.

Društvo je začelo poslovati v smislu začrtanih si pravil, ravno tako je poslovala Podravska zadružnica v Mariboru, ki je bila ustanovljena dne 27. februarja 1919.

Prva odborova seja se je vršila dne 23. februarja v Ljubljani, ki je bila od enem anketa, da se začrta stališče, katero naj zavzame Gozdarsko društvo napram agrarni reformi. Društveni tajnik je bil sestavil o predmetu spomenico, ki se je natisnila in razposlala merodajnim faktorjem. Društvo je nastopilo proti namestitvi nestrokovnih, nekvalificiranih in nesposobnih nadzornikov in sekvestrov za gozdna veleposestva, ki so pod agrarno reformo. Našlo je razumevanje v ministrstvu za šume in rudnike v Beogradu, ki je primerno ukrenilo, da se je ta nedostatek odpravil.

Društveni odbor je sicer vztrajno deloval, a ni imel dosti stika s člani, ker društvo ni izdajalo nobenega glasila.

Z izdajanjem lista pa se je čakalo radi tega, ker je Gozdarsko društvo že na občem zboru 20. 2. 1919. sklenilo, da je treba dobiti stike s Hrvatsko-slavonskim šumarskim društvom in Srbskim šumarskim udruženjem, ki bi potem skupaj izdajali potrebno šumarsko glasilo.

Sledila so pogajanja med društvimi, ki so končno dospela do cilja. *Ustanovilo se je 1921 Jugoslovensko Šumarsko Udruženje s sedežem v Zagrebu za celo Kraljevino in 1. januarja 1922 je izšla prva številka „Šumarskega lista“ izdana od Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja.*

Gozdarsko društvo za Slovenijo s svojo Podravsko podružnico je tedaj ponehalo in na njegovo mesto je stopila *Podružnica Ljubljana Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja*.

4. julija 1925 je bilo 50 let, od kar se je vršila ustanovna skupščina Kranjsko-primorskega gozdarskega društva, iz katerega je izšlo Gozdarsko društvo za Slovenijo in potem Podružnica Ljubljana Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja, ki se more z zavestjo petdesetletnega dela za procvit gozdarstva pridružiti letosnjemu slavlju petdesetletnice našega udruženja.

LITERARNO DELOVANJE. Tako pri I. glavni skupščini v Postojni, 4. 7. 1875 je bilo sklenjeno, da se imajo izdajati kot lastno glasilo društva Izvestja Kranjsko-

primorskega gozdarskega društva, ki bi izhajala po potrebi v ne strogo določenih presledkih.

To glasilo je bilo pisano v nemškem jeziku ter se je imenovalo „*Mitteilungen des Krainisch-küstenländischen Forstvereines*“ in je prineslo običajna poročila o delovanju društva, poleg tega pa razne gozdarsko-strokovne ter znanstvene razprave in članke.

Da se glasilo ni tiskalo v slovenskem jeziku, je bil vzroč pač ta, da so bili člani tega društva deloma nemške narodnosti, (večina veleposestnikov in njih gozdarski uslužbenci ter višji državni gozdarski uradniki) deloma pa zato, ker gozdarski uslužbenci češke narodnosti slovenskega pismenega jezika niso bili tako zmožni, da bi se mogli spuščati v strokovne razprave.

Slovenci so bili v veliki manjšini, ker se v prejšnjih desetletjih niso posvečali v tolikem številu gozdarski stroki kakor sedaj in še od teh je bila večina razkropljene po Istri, in drugod.

Od leta 1876 do vštetega leta 1893 je urejeval izvestja predsednik društva, deželni gozdn nadzornik in pozneje ministerijalni svetnik I. Salzer in sicer štev. I.—XVI.

V letih 1894 do 1897 Kranjsko-primorsko gozd. društvo ni izdajalo lastnega glasila: pridružilo se je s svojimi publikacijami glasilu gozdarskih društev za Nižje Avstrijsko, Stajersko in Koroško. To glasilo se je imenovalo „*Mitteilungen der Forstvereine für Niederösterreich, Steiermark, Krain-Küstenland und Kärnten*“ ki je izhajalo letno v 6 številkah na Dunaju.

Ker to skupno glasilo ni zadoščalo interesom, ni razmeram Kranjsko-primorskega gozd. društva, je isto leta 1898 pričelo izdajati zopet svoje lastno glasilo pod starim imenom.

Zvezke XVII. do XXIII v letih 1898 do 1905 je urejeval višji gozdarski, pozneje ministerijalni svetnik Anton Rossipal, ki je bil tudi podpredsednik društva.

Zvezke XXIV do XXXII v letih 1907 do 1914 je urejeval društveni odbornik *Henrik pl. Schollmayer-Lichtenberg*, višji gozd. upravitelj, pozneje domenski direktor na veleposestvu kneza Schönburg-Waldenburga v Snežniku.

V vojni je prenehalo izhajati društveno glasilo.

V navedenih izvestjih se nahajajo natančna poročila o delovanju društva, zapisniki glavnih skupščin, odborovih sej in popisi ekskurzij, ocene knjig in personalne vesti ter lepa vrsta gozdarsko strokovnih in znanstvenih razprav.

Svetovna vojna je presekala nadaljno literarno delovanje Kranjsko-primorskega gozd. društva.

Po ujedinjenju so se začeli posamezni člani oglašati s svojimi spisi v „*Šumarskemu listu*“. To delovanje pa ne spada več v okvir tega spisa.

МИЛОШ П. ЂИРКОВИЋ

СРПСКО ШУМАРСКО УДРУЖЕЊЕ¹⁾ [1905-1921].

Mи смо у чланку „Шумарство и шумарске прилике у Србији”, што га доносимо у стручном делу ове „Споменице”, изложили како је лаган и постепен био развој шумарства у прошлом веку у Србији; исто тако види се како је у томе времену била и стална оскудица у стручно школованом особљу. Та два чиниода могу се сматрати главним узроком да до стварања шумарског удружења није раније дошло.

Али и ако у томе времену у Србији није било шумарског удружења, постојало је у Хрватској — Хрватско-Славонско Шумарско Друштво.

Неимајући свога удружења и свога стручнога листа шумари из Србије још у почетку формирања Шумарског Одјељења у Министарству Народне Привреде показују јако интересовање за рад у Хрватско-Славонском Шумарском Друштву. Шта више многи од ових били су чланови овог друштва и у току 1884. год. од Хрватског Шумарског Листа улазило је у Србију 16 примерака за чланове и 10 примерака за претплатнике. Ну није се задржало само на овој спољној манифестацији. Многи од ондашњих шумара из Србије штампају своје радове у хрватском Шумарском Листу; ондашњи орган наших пољопривредника „Тежак” препоручује Шумарски Лист и обрнуто Шумарски Лист доноси своја обавештења о шумарству у Србији по „Тежаку” и у исто време препоручује га пажњи својих чланова и читалаца.

Ова веза продужава се и даље доласком до изражаваја млађе генерације шумара из Србије (*Обрадовић, Дивјак, Манојловић, Јовановић*²⁾); везе се и даље одржавају и служе као претеча данашњем Југословенском Шумарском Удружењу.

Изложили смо у поменутом чланку да је један од главних узрока позном оснивању Шумарског Удружења у Србији био спори развој шумарства у опште, као и недовољан број стручно спремљенога особља. Држим да нећу погрешити, ако овом главном узроку приодам и један посредни. То је појава и рад *Српског Пољопривредног Друштва*.

Као што је познато ово друштво основано је 1869. год. У његово коло ступили су онда поред виђенијих представника стручно школованих људи и сви

¹⁾ Аутор је пратазујући шумарство Србије замислио да разрадио ово питање као једну лепу целину. Да одржимо систематску поделу грађе у Књизи морали смо ту целину разделити на три чести: „Српско Шумарско Удружење”, „Шумарство и шумарске прилике у Србији” и „Шумари Покојници”. — Уредништво.

²⁾ Dr. Ugronović: Na pragu pedesete, Шумарски Лист, бр. 1., год. 1926., стр. 4.).

они који се занимали пољском привредом као и многи други који су третирали разна питања из њених области само из велике љубави према њој. Раније смо већ рекли да се много већи број свршених ђака Земљоделско-шумарске школе одао пољопривредној струци. Сви ти одмах су постали и члановима Пољопривредног Друштва. Али је исто тако и онај мали број који је остао веран шумарству, неимајући свога посебног удружења, ступио у редове Пољопривредног Друштва. Ово друштво имало је и свој нарочити орган „*Тежак*”, у којем су поред радова из пољске привреде објављивани редовно радови и из чистога шумарства. Према томе многа питања која се односила на шумарство, било на његов развој, било на његово унапређење, могла су доћи до свога изражaja баш у овом органу Пољопривредног друштва. Ваља се сетити само оне резолуције на ванредном збору овога друштва из 1881. год. о којој говоримо на другом месту, а која се односи на расправу чисто шумарских питања.

Према томе може се узети да је *Српско Пољопривредно Друштво у своме раду представљало и чисто шумарство, а да је орган друштвени „Тежак“ био у неку руку и орган шумара*. Код таквога стања ствари лако је појмити, зашто се на оснивање шумарског удружења није мислило.

Од важности је споменути затим и *скуп шумара, одржан 1899. г. на којем је третирано питање о организацији шумских управа по закону од 1891. год. Међутим и на овом скупу није додиривано питање о оснивању заједничког удружења. Так у мају месецу 1905. год. састаје се поново збор српских шумара*. Поред дискусије чисто стручних питања ствара се на томе збору *закључак о оснивању нарочишог удружења*. Њему би био циљ да у свом стручном листу расправља питање о бољем и рационалнијем поступању са шумама и утринама, да обавештава ширу јавност о важности шуме и њеној користи, да држањем својих зборова упознаје и зближује шумарске стручњаке и бодри их на истрајан заједнички рад.

Међутим закључак донет на овом збору није остварен.

Иницијативом гг. *Др. Ђ. Јовановића*, садашњег председника Ј. Ш. У. и *Петра Манојловића*, сада директора Дирекције шума у Чачку, сазван је за 11. марта 1907. год. *шрећни збор шумара у циљу оснивања Шумарског Удружења у Краљевини Србији*. Проглас за овај збор објављен је преко Трговинског Гласника, а Шумарски Лист у Загребу пропратио га живом радошћу.

Збор је у заказано време одржан у Крагујевцу, у присуству изасланика Министарства Народне Привреде и за оно време био врло добро посећен. На овом збору примљена су правила — статут, новог удружења, изабрана управа са председником Др. Јовановићем, решено о *покретању стручног органа Удружења са уредником Др. М. Васићем*. Примљена правила на збору поднета су на одобрење Министру Народне Привреде, то да би по њихову одобрењу удружење могло отпочети свој рад.

Међутим из непознатих разлога правила удружења остадоше неодобрена. Услед тога удружење, и ако је било конституисано и у свему припремљено за рад, није могло рад отпочети све док се правила не одобре. Так 1. јануара 1909.

год. правила буду одобрена и од тога дана удружење је стварно отпочело свој рад, покренувши истодобно и *Шумарски Гласник* под уредништвом председника удружења г. Др. Јовановића. Прва свеска Гласника изашла је као двоброј за месец јануар-фебруар 1909. год.

У уводнику уредника овог броја изражен је смер и правац самога листа. Према томе задатак листу био би:

1. Да себи задржава право слободе при третирању појединих акутних питања, која имају тесног додира са нашим шумарством, бринући се нарочито да сву своју активност употреби на извођевање самосталности и самосталног газдавања са нашим шумама које су још оптерећене правним притежањима.

2. Стараће се да шумарском кадру осигура законску заштиту, самосталност и независност; да ради на томе да се бедни положај поправи и чуварима шума осигура будућност њихова и њихових породица.

3. Износиће сва она питања која буду засецала у границе питања иско-ришћења шумских производа и т. д.³⁾)

Удружење је агилно наставило свој рад, одржавајући редовно своје годишње скупштине и издајући свој орган све до Балканског рата 1912. год. Услед рата са Бугарима и арнаутске побуне није се могла у току 1913. год. одржати редовна годишња скупштина, па је и Шумарски Гласник у току те године изашао само у две свеске под уредништвом г. Буковале. Светски рат обуставио је потпуно рад удружења, јер је већина његових чланова била на војној обавези и за све то време Шумарски Гласник није излазио.

По ослобођењу Србије 1918. год. конституисана је привремена управа удружења са задатком да сазове редован годишњи збор и изведе нову организацију према данас створеним приликама. Из апела упућеног шумарским удружењима и шумарима уједињених области провејава тежња да се сва шумарска удружења на територији нове Краљевине споје у једно шумарско Удружење.⁴⁾) Једновремено је решено да се издавање Шумарског Гласника обнови под уредништвом г. Др. Јовановића. У току ове године изашла је само једна свеска Гласника за месец април, па је даље његово излажење обустављено. На обнови Српског Шумарског Удружења у току ове године није ништа рађено, али су вођени разговори у циљу стварања јединственог удружења за целу Краљевину.

У току идуће године на седници колега из Београда од 17. фебруара 1920. год. одређен је одбор за сазив редовног збора Српског Шумарског Удружења и овај одбор сазвао је скупштину за 25. март исте год. Скупштина је одржана за казаног дана у присуству 67 чланова и на истој изабрана нова управа са г. Др. Васићем као председником. Поред осталих предмета који су решени на овој скупштини ваља нарочито истаћи следећу

Резолуцију:

³⁾ Види о томе отварајуће: Наша реч, Шумарски Гласник, бр. 1—2 за 1909. г. стр. 4/5.

⁴⁾ Шумарски Гласник бр. 1, за месец април 1919. г. стр. 28.

„Српско Шумарско Удружење на своме главном годишњем збору, одржаном 25. и 26. марта 1920. год. после исцрпне дискусије, једнодушно изјављује жељу за поштуним уједињењем свих Шумарских Удружења у Краљевству Срба, Хрвата и Словенаца у једно јединствено Удружење и даје пуно овлашћење Управном Одбору да одмах поведе преговоре за ово уједињење и што пре га оконча.”⁵⁾

Обновивши тако свој рад након пуних шест година прекида, Српско Шумарско Удружење отпочело је поново издавати свој орган *И од уредништвом г. Ђирковића*.

Најважнији рад у Удружењу по његовој обнови била је акција, коју је још 1919. год. повела привремена управа, да се дође до једног јединственог удружења. После живе измене мисли између Београда, Загреба, Љубљане и Сарајева и пошто су се сва покрајинска удружења сагласила да се одржи једна заједничка конференција делегата свију дотадашњих удружења који ће имати пуномоћија да могу пуноважно решавати, та је конференција одржана у дане 26. и 27. маја 1920. год. у Загребу у згради Шумарског Дома. Покрајинска удружења су заступљена са 32 делегата. После опширне и свестране дискусије, на предлог *Др. Јовановића, једногласно је решено:*

1. Да се оснује једно јединствено Удружење са седиштем у Загребу под именом Шумарско Удружење Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца.
2. Да се изабере један одбор који би *правила Хрватског Шумарског Друштва и радио за правила јединственог удружења.*⁶⁾

После ове одлуке изабран је ужи одбор за израду нових правила. Тада је одбор радио је 26., 27. и 28. маја и дао дефинитивну редакцију за првих 20 чланова, али није могао израдити целокупан нацрт услед краткоће времена. Стога је у плenumу решено да остале чланове правила прегледа управни одбор Хрватског Шумарског Друштва и да их потом пошаље на расмотрење, измене и напомене останутим управним одборима. Осим тога на овој конференцији изабран је припремни одбор, коме је поверено да у своје време сазове главну скupштину и припреми све што је за њен рад потребно.

Пошто су припремни радови свршени одбор је сазвао главну скupштину, која је одржана у дане 5., 6., 7. и 8. јуна 1921. год. у Загребу. У присуству огромног броја чланова примљена су и прихваћена правила новог удружења, изабрана је нова *управа* и од тога дана имали смо на делу наше Југословенско Шумарско Удружење, те је тако остварена наша најтоплија жеља и најлепши сан наше тешким мукама и невољама искушаване генерације.

Орган Српског Шумарског Удружења Шумарски Гласник са својом последњом свеском за август-септембар 1921. год. а дефинитивна ликвидација Српског Шумарског Удружења извршена је приликом састанка скupштине Ј. Ш. У. месеца септембра 1922. год., у Београду.

Као што се из излагања на другом месту може видети стицајем разноврсних околности прилике у предратној Србији нису биле ни мало повољне за развој и

⁵⁾ Шумарски Гласник бр. 1 и за 1920. год. стр. 21.

⁶⁾ Види опширније: Шумарски Гласник бр. 3. за 1920. год. стр. 22.

унапређење шумарства. У прво време главним узроком овој појави био је тај, што није у довољној мери схваћен онај велики и еminentни значај важности који шумарство као једна знатна грана народне привреде мора да има. Осим тога није било ни много стручно школованих људи, који би умели и знали да значај шумарства популаризују међу широким масама народним и да му тиме извођују оно место које оно по својој вредности треба да има.

Доцније са придоласком стручно школованих људи, који су свој рад упућивали овим правцем и који су свом снагом били залегли да се шумарство подигне на достојну висину и унапреди, избило је свом силином основно, тешко и врло тугаљиво питање о ограничавању шума. Народ који се знао користити оном фаталном одредбом у уредби од 1861. год. у погледу питања власништва шума и који је огроман део „општенародних шума“ приграбио, па их у 1884. год. пријавио у пописним књигама за наплату порезе као своје власништво, — тај народ никако се није могао помирити са мишљу: да у колико он полаже право својине, на те шуме, у толико веће право полаже и држава. Јер пре свега он није за ово имао никаквих правних доказа, а осим тога ове шуме и по турскоме праву биле су у власништву државе, па су ео ipso прешле у својину новообразоване српске државе као наследнице турске царевине. Стога је народу био при пред очима сваки онај који се дрануо да им спори право власништва и да пропагира мисао да су те „општенародне шуме“ државна својина.

Појмљиво је да су шумари били и морали бити главни заточници мисли и уверења да су ове шуме државна својина и да као такве морају остати. Нису то шумари чинили из каквих пакосних намера или из бојазни да не остану без свога парчета хлеба. На против, чинили су то из најчестијег убеђења и уверења, појимајући свак значај оне несреће којима је водио грабеж о отимање ових шума, и будући свесни онога што је опште добро не може бити добро ни појединача нити других скупина. Стога је *сав одијум народне мржње пао на шумаре*. Они су им били крвави пред очима и њих је сматрао својим највећим непријатељима. Зашто? — Зато што се шумари борили против незајажљивих прохтева појединача и других скупина за опште добро и добро државе.

Борба је, разуме се, била врло неравна и неједнака. У инат оваквим прохтевима прискочили су и многи народни посланици и шуме су морале страдати. Али ни шумари нису малаксавали, нити су се осећали побеђенима. Многи је од њих испио горку чашу жучи и пристајао да се у кратким размацима времена шета са својом породицом с једног краја Србије на други, али је њихова снага у свом већем делу остала несаломљена.

И данашња млађа генерација и потомство не треба да се чуде, што у предратној Србији није урађено ништа на уређењу шума и на што рационалнијем искоришћавању њихову. Борба је била да се шуме очувају, да се отму грабежу и у томе се много постигло и то је велика заслуга и старијих и наше генерације. Зато треба одати сву хвалу србијанским шумарима.

Ето, у шаквим околностима оштотчело је свој рад и радио Српско Шумарско Удружење. Треба помислiti само на онај мали број људи, око 40, који су били редовни чланови као стручно школовани; и тај број примио је ову наметнуту борбу, жртвујући се до крајњег самопрегоревања.

Рад у Удружењу био је у двама правцима: преко годишњих скупштина и преко Шумарског Гласника. На годишњим скупштинама расправљале се ствари од општег значаја, донашани закључци и резолуције, а затим у више прилика било је говора о заштити и побољшању класних интереса. Понекад је било успеха од овога рада; понекад пак услед општег стања политичких прилика наша тражења нису задовољавана, али то ниуколико није утицало на смањивање агилности. И после разочарања са разних страна дух није слабио нити малаксавао.

У овом погледу нарочито је значајан рад треће годишње скупштине, одржане у Београду од 26. фебруара до 2. марта 1910. год. Поред осталих питања расправљаних на скупштини, донете су две важне одлуке:

1. О оснивању Популривредног Одсека на Београдском Факултету и
2. Изјашњење скупштине пропису давања концесија за сечу у шумама.

Осим тога на овој скупштини претресен је у целости пројекат о „Измени и дојуни закона о Шумама“ од 1904. год., који је била израдила нарочита комисија од стручњака у Шумарском Одјељењу. Тако је створен нови пројекат који се могао сматрати као пројекат самог Удружења и који је био постављен на много модернију основу. На жалост услед трзаница у политичком стању, а доцније услед насталих ратова овај пројекат није ни дошао пред Народну Скупштину, те за Србију и данас важи закон од 1904. г. са изменама у погледу одредаба за ограничавање од 27. јуна 1921. год.

Шумарски Гласник био је и орган Удружења и орган струке. Поред уредника он је био привукао као сараднике знатан број стручних људи, млађих и старијих, који су се сви трудили да у својим написима буду на висини положаја, те да и сам орган покаже озбиљности и достојанства. Строго научних радова са новим искуствима и опажајима било је у мањој мери, али су пак зато трећирана сва питања од актуелне важности за ондашиће прилике. Према томе он садржи много грађе и градива о нашем шумарству, што ће све добро послужити потоњим нараптажима када буду изучавали негдашње шумарске прилике у нас.

Осим уредника гг. Др. Јовановића, Буковале и Ђирковића као вредни сарадници Шумарског Гласника својим обилним, стручним и актуелним чланцима били су: Јаков Марковић, Јован Јекић, Милан Јовановић, Милан Марковић, Владета Поповић, Др. Миливоје Васић и многи други.

* *

Сразмерно осталим струкама ниједна струка није имала тако великих губитака у кратком низу времена као што је то био случај са нашом струком. Можда тај велики број губитака јако пада у очи стога, што нас је било тако мало, па се смрт свакога од њих јако дојимала наших све више проређених редова. Најзад и сами ратови однели су нам приличан број жртава.

У кратком размаку времена изгубили смо ове чланове:

Јевђеније Ј. Маринковић, окр. шумар у Доњем Милановцу напрасно преминуо 26. јуна 1910. год. радећи на терену у Мајданпекским Шумама. Рођен у Јагодини 9. априла 1876. год. гимназију и испит зрелости завршио у Шапцу. На Великој Школи завршио два семестра на одсеку природно-математичком. 1895. год. изабран за државног питомца по струци шумарској и по предходној пракси у Плауену — Саксонска ступио на шумарску академију у Таранту. По завршетку студија остао још годину дана при биро-у за уређење шума у Дрездену и по доласку у земљу ступио у службу у Шумарско Одељење.

Био је човек веома питоме и благе нарави, вазда насмејан и разговоран. Као друг јединствен, а као радник темељне спреме и марљивости. Умро је у најлепшим годинама, када је струци био најпотребнији.

Владеша Д. Поповић, окр. шумар у Алексинцу, рођен у Београду 24. марта 1879. год. умро у Алексинцу 29. марта 1912. год. Основну школу и гимназију са испитом зрелости завршио у Београду. Ступио на правни факултет на Великој Школи, на којем је завршио две године и под јесен 1899. г. изабран за државног питомца по шумарској струци. Шумарску школу свршио у Нансију у Француској.

Покојни Владета био је један од ретко исправних службеника и идеално је волео своју лепу зелену струку. Несавитљив, до скрупула тачан и исправан свагда је желео да му и рад буде у складу са законом, али га је у ондашњој борби време скрхало и он је пао много пре времена и као драгоцене жртва своје скроз савесне службе.

Био је једно време подпредседник Српског Шумарског Удружења и вредан сарадник Шумарског Гласника.

Александар П. Симић, окр. шумар у Прокупљу, рођен у Власотинцима 20. фебруара 1879. год. умро на дан 5. јула 1913. год. од колере на фронту за време Српско-бугарског рата. Гимназију је учио у Лесковцу и Нишу, где је и матурирао. Ступивши на правни факултет београдске Велике Школе свршио је прву годину права и под јесен 1899. год., изабран за државног питомца по струци шумарској, буде упућен у Флеју у Саксонској на предходну праксу. Сјесени 1900. год. ступа на шумарску академију у Тарantu коју завршава са врло добним успехом. По завршетку студија остаје још годину дана на раду при биро-у за уређење шума, радећи на терену у реону Цитаве. Новембра месеца 1905. год. добија указ за окр. подшумара на Рашкој, у којем је месту провео скоро све своје службовање, имајући поред администрирања Управе главни задатак сузбијање заразе од поткорњака на Копаонику, који је посао са пуно воље и енергије вршио тако, да се његову раду има у главном и захвалити, што је зараза на Копаонику сузбијена.

Спролећа 1912. год. премештен је за окр. шумара у Прокупље, где га затече и мобилизација за време балканског рата. Као наредник у резерви пошао је заједно са својим пуком, прошао са њиме кроз све страхоте и тегобе, и онда,

Шумарски Музей. Musée forestier

Општа збирка. Collection générale

Загреб

Југ. Шум. Удружење

Технологичка збирка. Collection technologique

Загреб

Југ. Шум. Удружење

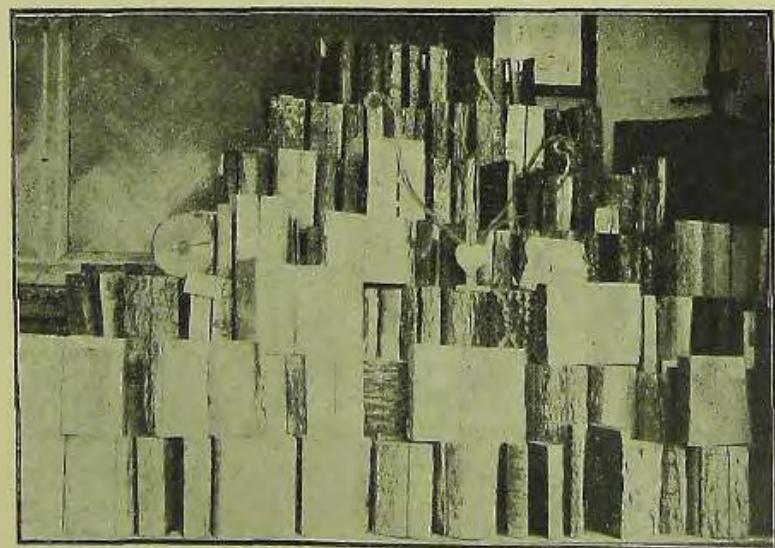
Шумарски Музеј. Musée forestier

Дендрометријска збирка. Collection dendrométrique

Загреб

Југ. Шум. Удружење

Дендрологичка збирка. Collection dendrologique

Загреб

Југ. Шум. Удружење

Фото: Завод за Употребу Шума

када се, захваљујући напору целог народа, стварала Нова Србија, њему неби суђено да ужива плодове мучно задобивене победе. Није стигао да као млада и енергична снага пронесе задатке нашега шумарства и кроз нове крајеве, већ је пред Кочанима у Брегалници положио свој млади живот и остао да овде спава својим вечним сном.

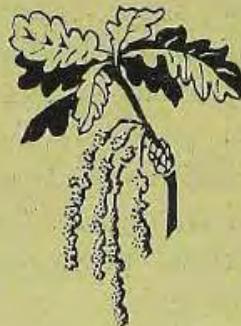
Покојни Спирин био је један од најизразитијих шумарских пијонира, необичног дара и спреме, пун полета и одушевљења за шумарску струку, као друг крајње одан и пун другарске пажње и љубави.

Ђорђе Ђуковић, окр. шумар у Књажевцу, рођен у Сарајеву 28. октобра 1868. год. умро као војни обvezник од колере у путу за Скопље 9. августа 1913. год. Шумарство студирао у Крижевцима и Бјели (Weisswasser) у Чехословачкој. У Српску државну службу ступио 1900. год. дошавиши из Сарајева.

Димитрије Михаиловић рођен у Ужицу 24. октобра 1885. год. умро 1915. год. услед задобивених рана у европском рату. Шумарску велику школу свршио у Таранту као државни питомац.

Немогући доћи до података за остале покојнике, редовне чланове бившег Шумарског Удружења, помињемо овде њихова имена: Душан Пајић, Никола Вељковић, Милош Јосифовић-Фогел, Виљем Ригер, Драгутин Краловац, Владимира Брзаковић, Милосав Тодоровић, Андра Јовановић, Милан Обрадовић, Милан Анчић, Светозар Рудњанин, Љубомир Бацовић, Димитрије Јосимовић.

На дан прославе наше педесетогодишњице сетимо се њихових имена и узвикнимо: слава им и нека им је вечни помен међу нама!

DRAGUTIN VESELI

ŠUMARSKA ORGANIZACIJA ZA BOSNU I HERCEGOVINU [1919-1926].

a vrijeme bivše Monarkije nijesu šumari Bosne i Hercegovine imali svoga posebnog udruženja. Neki su se bosanski šumari bili okupili oko Hrvatskog Šumarskog Društva u Zagrebu. Djelovanje bosanskih šumara bilo je u to doba posvećeno staleškim interesima. Dok su šumarski inženjeri nastojali da si izvojšte prednosti pred srednjoškolcima iz Monarkije, koji su sa njima napredovali u istome statusu, domaći su se srednjoškolci (apsolventi Sumarskog Odjela Tehničke Srednje Škole u Sarajevu) očajno borili za najskromnije zahtjeve, a postigli su vrlo malo sve do zasjedanja Bosanskog Sabora. Tek tada je stanje bosanskih srednjoškolaca krenulo nešto na bolje.

Odmah po oslobođenju počeli su se i bosanski šumari okupljati na jak zajednički rad. Ovaj se manifestovao na sjajnoj skupštini domaćih šumara, koja je 2. februara 1919. izglasala nepovjerenje tadašnjem šefu bosanskog šumarstva, dvorskom savjetniku Pfeiferu. Tom prilikom izašla knjižica ocrtala je smjernice, kojima bi trebalo da krene šumarstvo u ovim zemljama.

Državni šumarski činovnici osnovali su još iste godine svoje udruženje pod naslovom „Sumarska Organizacija za Bosnu i Hercegovinu“. Svrlja je ovome društvu bila otprilike ista kao današnjem Jugoslovenskom Šumarskom Udruženju. Organizacija je imala oko 100 članova.

Po vlasti odobrena pravila bila su društvu dostavljena tek u maju 1920., a upravni odbor konstituisao se tek godine 1921.

Ne dugo iza toga nastupiše izmedju visokoškolaca (osobito mlađih) i srednjoškolaca neke napetosti radi regulisanja položaja činovnika ovih dviju kategorija u novoj državi.

U ovakim prilikama zatekao je Bosansku Organizaciju pokret oko stvaranja općega jedinstvenog udruženja za područje cijele kraljevine.

Kako je iz istorije geneze Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja opće poznato, staviše bosanski šumarski inženjeri za svoje stupanje u opće udruženje uvjet, da se

u tome udruženju šumarima-inženjerima osiguraju neke povlastice. Ovo je gledište dovelo do nesaglasnosti u Bosanskoj Organizaciji. Srednjoškolci prvi istupiše i upisaše se u Jugoslovensko Šumarsko Udruženje, a i inženjeri su tokom vremena slijedili ovaj primjer. Tako Bosanska Organizacija — premda nije formalno likvidirala — već četiri godine ne radi.

U okviru Bosanske Organizacije bili su šumari srednjoškolci na uspomenu svome pokojnom profesoru inž. *Milanu Stibrnyju* osnovali fond od 1.755 K, koja suma stoji još i danas in suspenso.

IVAN ČEOVIĆ

JUGOSLOVENSKO ŠUMARSKO UDRUŽENJE

[1921 - 1926].

rvu pobudu za osnutak jedinstvenog Šumarskog Udruženja, dalo je Srpsko Šumarsko Udruženje na svojoj sjednici održanoj u Beogradu dne 24. februara 1919. Toga dana sastali su se šumari Kraljevine Srbije da obnove rad svoga Udruženja, koji je za vrijeme svjetskoga rata bio prestao. Sa te sjednice upućen je apel svim šumarskim društvima u državi sa molbom, da se poradi na osnutku jednoga šumarskog udruženja, koje će okupiti sve šumare iz cijele ujedinjene države.

Kako je taj prvi apel od istorijske važnosti za naše Udruženje, donosimo ga u cijelosti.

,Dragi kolege ! Srpsko Šumarsko Udruženje, koje je usled Evropskoga rata bilo prestalo funkcionisati, ponovo je otpočelo rad. Konstituirana je privremena uprava, kojoj je stavljen u zadatak da sazove godišnji redovan zbor i izvede novu organizaciju prema danas stvorenim prilikama.

Ujedinjenjem našim u jednu jedinstvenu državu kraljevstva Srbija, Hrvata i Slovenaca nastaje potreba, da se i sva Šumarska Udruženja na teritoriju ovoga kraljevstva spoje u jedno Šumarsko Udruženje. Stoga je Srpskom Šumarskom Udruženju čast da Vas ovim pozove na sporazum i pripremu jednog zajedničkog zbora, na kome bi se izvršilo spajanje i organizovala jedinstvena uprava.

Ako ste saglasni sa ovim predlogom, nama je čast umoliti Vas da nas pismeno o tom izvestite i da nam ujedno pošaljete spisak Vaših članova i jedan primerak pravila Vašeg udruženja. Mi bismo na osnovi Vaših i naših pravila izradili jedan projekat pravila, koja bi izneli pred zajednički zbor na pretres i odobrenje. Razume se, da bi Vam taj projekat na mesec dana prije zbora dostavili na specijalno proučavanje i stavljanje Vaših primedaba. Radovali bismo se pak, ako biste i Vi sa Vaše strane izradili takav jedan projekat i nama poslali na primedbe. Jer se samo na osnovi ovakog zajedničkog i sporazumnog rada može izraditi jedan dobar projekat, čiji bi prijem na zboru bilo lako provesti.

U isto vreme molimo Vas da nas izvestite, u koje bi vreme ove godine bilo najpodesnije, da se zbor zajednički sazove. Mi mislimo da bi zbor trebalo održati u

našoj prestonici — Beogradu, gde bi se dala prilika i gospodinu Ministru za Šumarstvo i Rudarstvo, da lično prisustvuje zboru.

Radi odobrenja osustva za ovaj zajednički zbor, naše bi udruženje u ime sviju udruženja, uputilo molbu gospodinu Ministru za Šumarstvo i Rudarstvo.

Pisma upućena našem Udruženju izvolite adresovati na adresu predsednika Srpskog Šumarskog Udruženja — Ministarstvo za Šumarstvo i Rudarstvo.

Primite, dragi kolege, iskreno drugarsko pozdravlje

Beograd, 25. marta 1919.

Sekretar:

Ljubivoje Maletić s. r.

Predsednik Srpskog Šumarskog Udruženja:

Dr. M. S. Vasić s. r.”

Na osnovu toga poziva razvila se prepiska izmedju svih Šumarskih Udruženja a njen je rezultat bio, *da su se 25. maja 1920. sastali u Zagrebu delegati bosanskog, hrvatskog, slovenskog i srpskog šumarskog društva*. Na tom sastanku je utvrđeno, da se *sva četiri šumarska društva stože u jedno društvo pod imenom „Šumarsko društvo Srba, Hrvata i Slovenaca”, te da sjedište tog jedinstvenog društva bude u Zagrebu*.

Predlog za ovakovo ujedinjenje stavio je delegat i predsjednik Srpskog Šumarskog Udruženja, dr. M. Vasić, izjavivši, da Srpsko Šumarsko Udruženje stoji na staničništu, da Hrvatsko Šumarsko Društvo, kao najstarije u Jugoslaviji i kao najjače po imovini i po broju članova, bude matica, oko koje će se druga društva radi ujedinjenja prikupiti, te da ovo ujedinjeno društvo izdaje jedan društveni list, koji ima biti štampan onakovim pismom i dijalektom, kako to pojedini pisac želi.

Predlog dra. Vasića prihvaćen je s toga kao osnovka za pregovore oko sastavka društvenih pravila.

Utvrđeno je, da se pravila Hrvatskog Šumarskog Društva izmijene, a Društvo u buduće ima nositi gore navedeno skupno ime. U pravilima se ima osigurati mogućnost osnivanja podružnica, koje bi glavnu društvenu upravu pomagale u radu. Članovi bi se imali razvrstati u redovite članove, članove pomagače, utemeljitelje i dobrotvore. Za redovite članove da se primaju pored stručno obrazovanih šumara takodjer i posjednici šuma kao i šumski industrijalci i trgovci. Pomoćno šumarsko osoblje (lugari i nadlugarji) primalo bi se za članove pomagače, koji bi dobili sva prava redovitih članova osim prava glasa.

Zaključeno je nadalje, da se ovako izradjena pravila podnesu na prihvat vanrednim skupštinama dosadanjih društava, a zatim, da se sazove zajednički zbor svih društava, koji će prihvati izradjena pravila i izvršiti izbor nove uprave.

Sva dosadanja društva imala bi likvidirati i sa cijelom svojom imovinom i sveukupnim brojem članova pristupiti ujedinjenom društvu.

Za rad oko izrade pravila, kao i za pripremu cjelokupnog materijala za konstituirajuću skupštinu, izabran je naročiti odbor, koji je nakon svršenog povjerenog mu posla sazvao *konstituirajuću skupštinu za 5. i narednih dana mjeseca juna 1921. u Zagrebu*.

Toga dana sastala su se u bijelom Zagrebu u velikoj dvorani, gdje je do ujedinjenja zborovao sabor Kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije — 203 člana Šumarskih Društava iz svih krajeva naše ujedinjene domovine.

Za privremenoga predsjednika izabran je g. *Milan barun Turković*, predsjednik Hrv. Šumarskog Društva, a za privremene tajnike *Manojo Divjak* i *Božo Stamenković*.

Skupštini su prisustvovali izaslanici gg. Ministra Šuma i Rudnika, Bana Hrvatske i Slavonije, Zemaljske vlade, Komandanta IV. arm. oblasti, Hrvatskog Gospodarskog Društva, Velikog Župana zagrebačke oblasti, Šumarskog Fakulteta u Zagrebu te različnih dnevnih novina.

Nakon što su odaslani brzjavni pozdravi Njegovom Visočanstvu Regentu Aleksandru i Ministru Šuma i Rudnika, te nakon što su pozdravljeni prisutni izaslanici, prešla je skupština na dnevni red i to na pretres pravila.

Radi bržeg postupka izabran je odbor od osam lica da prouči pravila i da ih sa svojim izmjenama i dopunama podnese plenumu na prihvrat. Kada je izabrani odbor svršio svoj rad, raspravio je plenum član po član pravila, te ih u cijelosti usvojio. U primljenim pravilima nastala je samo izmjena u naslovu udruženja, te je protivno zaklučku delegata od 25. maja 1920., promijenjeno ime udruženja u „Jugoslovensko Šumarsko Udruženje.“

Nakon što su pravila primljena, izabrana je *prva društvena uprava*, u koju su ušli i to:

Za predsjednika: *Milan bar. Turković*, veliki posjednik, Zagreb.

Za potpredsjednike: *Miloš Ćirković*, inspektor Min. Saobraćaja, Kruševac; *Ing. Josip Radulović*, šum. nadsavjetnik, Sarajevo; *Ing. Josip Lenarčić*, šumoposjednik i industrijalac, Vrhniku.

Za tajnika: *Manojo Divjak*, šum. nadzornik, Zagreb.

Za blagajnika: *Ing. Ivan Ceović*, šum. nadzornik, Zagreb.

Za članove upravnog odbora: *Ing. Miodrag Stamenković*, inspektor Min. Šuma i Rudnika, Beograd; *Ing. Franc Pahernik*, šumarski inžinjer, Vuhred; *Ing. Petar Manojlović*, šumarnik, Srem. Mitrovica; *Simo Krstić*, narodni poslanik, Sarajevo; *Josip Göderer*, šum. upravitelj, Leonovo; *dr. Edo Danda*, vladin podtajnik, Sarajevo; *Ing. Ante Ružić*, šum. povjerenik, Ljubljana; *Ing. Milan Marinović*, šumarski nadinžinjer, Fužine; *Sava Vučetić*, okružni šumar, Beograd; *Milan Knežević*, šumarnik, Teslić; *Ing. Alojz Rihtersić*, šum. činovnik, Celje; *dr. Aleksandar Ugrenović*, direktor vlastelinstva, Pakrac; *Miloš Nešković*, okružni šumar, Sarajevo; *Milan Baić*, šumarnik, Sarajevo; *Franc Lang*, šumski nadupravitelj, Brežice; *dr. Stjepan Landikušić*, Sarajevo; *Rudolf Pilepić*, šum. industrijalac, Zagreb; *Ing. Ilija Slijepčević*, šum. savjetnik, Apatin;

U nadzorni odbor: *Jovan Simonović*, inspektor Min. Šuma i Rudnika, Beograd; *dr. Andrija Petračić*, sveučilišni profesor, Zagreb; *Ing. Sarnavka Roman*, šumar. nadinžinjer, Sarajevo; *Ing. Josip Rustija*, dvorski savjetnik, Ljubljana.

Prema članu 15. društvenih pravila izabran je po upravnom odboru za stalnog tajnika Udruženja *Ing. Milan Marinović*.

Radi što bržeg i pravilnijeg rješavanja poslova Udruženja, osnovani su „*odsjeci rada*“ sa zadatkom da proučavaju sva pitanja, koja im glavna uprava dostavi, te da svoje radove i predloge predlažu glavnoj upravi na konačni pretres i prihvatanje.

Ti odsjeci rada jesu:

- I. Odsjek za šumarsku politiku, zakonodavstvo i upravu.
- II. Odsjek za pošumljavanje krša i goleti.
- III. Odsjek za gajenje, čuvanje šuma i šumsku produkciju.
- IV. Odsjek za prikaz, opis i ocjenu šuma.
- V. Odsjek za agrarnu reformu.
- VI. Odsjek za promet, trgovinu i industriju.
- VII. Odsjek za izradu jedinstvene šumarske terminologije.
- VIII. Prosvjetni odsjek.
- IX. Odsjek za propagandu i finansije.
- X. Odsjek za lov (osnovan na II. glavnoj skupštini u Ljubljani).

Radom konstituirajuće skupštine udaren je zapravo prvi temelj Jugoslovenskom Šumarskom Udruženju i njegovom radu, koji je poslije 8. juna 1921. prešao u ruke i nadležnost glavne uprave.

Pravi rad Udruženja počinje 4 mjeseca nakon spomenute skupštine t. j. kada je Ministarstvo koncem septembra odobrilo pravila, a i dolaskom stalnog tajnika u Zagreb. Koncem oktobra saziva se II. odborska sjednica, koja je potrajala dva dana i od koje zapravo datira početak stvarnog društvenog rada, jer je prva sjednica (8. juna) bila više manje formalnog karaktera.

Rad uprave u godini 1921./1922. mogao bi se razdijeliti na tri dijela:

- I. Organizatori i propagandistički rad glavne uprave.
- II. Savjetodavni i inicijativni rad za unapredjenje šumarske privrede.
- III. Rad oko zaštite interesa članova Udruženja.

I. *Organizatori i propagandistički rad* glavne uprave, bio je ovaj:

Stojeći na principu narodnog jedinstva i zajedničkih stručnih interesa cijelokupnog šumarstva naše države, uprava je usvojila gledište, da se ovom velikom principu imadu podrediti svi sitni i prolazni interesi raznih političkih partija, te je nastojala da održi svoj rad visoko iznad trzavica dnevne politike. Znajući da je svemu zlu krivo u prvom redu naše medjusobno nepoznavanje, nastojala je uprava, da držanjem sjednica na raznim mjestima, ne samo iskaže poštovanje i pažnju svakom kraju domovine, nego i da učini korak medjusobnom zbližavanju i upoznavanju.

Propaganda šumarstva zamišljena je putem pučkih predavanja. U tu je svrhu putem Šumarskog Lista pokrenuta akcija za sabiranje slika zanimljivih šumskih objekata. Potaknuta je ideja propagovanja šumarstva predavanjima u osnovnim i učiteljskim školama, a pokrenuto je i izdanje čitanke za narod s lakinim štivom iz područja šumarstva. U sjedištu Udruženja osnovana je čitaonica za sastanke, te medjusobno upoznavanje i raspravljanje stručnih pitanja.

Pored glavne uprave razvila je lijep rad i *Podružnica u Ljubljani* dajući glavnoj upravi mnoge lijepe ideje i propagujući šumarstvo u svom području. Ona je prire-

dila prilikom svoje glavne skupštine i vrlo poučan izlet na Pohorje, gdje je održano i lijepo predavanje. (Vidi Šumarski List god. 1922. broj 7.).

Razvijajući rad u cilju propagovanja šumarstva prema intencijama društvenih pravila, održavane se veze sa privrednim i tehničkim udruženjima, sudjelovalo na njihovim zborovima i konferencijama.

Tako sa Hrv.-Slav. Gospodarskim Društvom, Udruženjem Jugosl. Inženjera i Arhitekata, Društvom Geometara u Kralj. S. H. S., Društvom za Gajenje Lova i Ribarstva, te s bratskim Čehoslovačkim Šumarskim Udruženjem. Sa Zagrebačkom Burzom došlo je Udruženje u doticaj radi izrade uzansa, a sa Savezom Industrialaca u pitanju carina i tarifalnih pristojbi. U sekcijskoj rabi Udruženja stupili su i saradjivali osim šumara i najodličniji predstavnici šumske trgovine i industrije.

II. *Savjetodavni i inicijativni rad glavne uprave.*

Ma koliko bio važan rad oko organizacije Udruženja, on je zapravo samo preduvjet za ovaj drugi rad, s kojim Udruženje upravo i postiže svoju pravu svrhu.

Udruženje je nastojalo da prateći javni život uzme učešća u svim pitanjima, koja su stajala u bližem dodiru sa našom strukom. Posve je naravno, da se u abnormalnim poratnim vremenima nije moglo čekati samo na pozive Ministarstava, da Udruženje bude njegov konzultativni organ. Često je i samo Udruženje davalо inicijativu u važnim pitanjima.

Usljed toga je glavna uprava sa oduševljenjem pozdravila poziv Ministarstva Suma i Rudnika, da J. S. U. izradi i predloži nacrt *Pravilnika za organizaciju šumarske službe*. Pravilnik je izradjen i predložen koncem decembra 1921.

U isto vrijeme pozvano je Udruženje, da predloži nacrt novog Zakona o Lovu. Znajući, da će uništavanje divljači zapriječiti moderan zakon, koji će jednako voditi računa o interesima zaštite lova kao i o današnjem mentalitetu našega naroda, rasosno je prihvaćen poziv i posao povjeren užem odboru, koji je nacrt izradio. Taj je bio i u plenumu odbora pretresan te je polučen načelnji sporazum sa lovačkim udruženjima. Prevladalo je naime mišljenje, da bi forsiranje toga zakona u tom momentu više škodilo lovu nego li koristilo, te da je stvaranje ovog zakona prije osnovnih zakona o općoj upravi tako reći nemoguće.

Iznijevši dakle principe, na kojima bi trebalo izraditi novi zakon, zamoljeno je Ministarstvo, da još za neko vrijeme ne forsira donošenje Zakona o Lovu, radi istaknutih razloga.

Treće važno pitanje, o kojemu je konzultovano J. S. U., jest *agrarna reforma*. Bojeći se da se kod provadjanja agrarne reforme u šumarstvu ne ponove sve one pogreške, koje su učinjene kod poljoprivrednog zemljišta, gdje stručnjaci nisu pravodobno konzultovani, predloženo je Ministarstvu, da se prije sastavka samog zakonskog prijedloga saslušaju stručna mišljenja šumarskih stručnjaka. Predlog Udruženja imao je utoliko pozitivan rezultat, što je Ministarstvo upravilo svim nadleštvinama, pa i našem Udruženju, 11 pitanja o načinu provedbe agrarne reforme, na koja je Udruženje (sjednica od 20. jula 1922.) odgovorilo poznatom rezolucijom (Šum. List 1922. broj 8.). Ono je stato na gledište, da član 41. Ustava, koji govori o snabdije-

vanju naroda ogrijevnim i gradjevnim drvetom te ispašom, ne određuje imperativnu već fakultativnu eksproprijaciju t. j. da se ona ima provadjati samo utoliko, ukoliko je ona neophodna za podmirenje ekonomskih potreba naroda. Nadalje, da eksproprijaciju treba provoditi evolucionim putem, imajući svagda pred očima njezinu konačnu svrhu t. j. jačanje naše proizvodnje i podizanje općeg blagostanja. Istaknuta je potreba, da eksproprijaciji treba da predhodi pokušaj slobodnog kupa. Cijepanja i rasparčavanja velikih šumskih kompleksa treba provoditi, držeći pred očima razumnu arondaciju i komasaciju šumskog kao i poljoprivrednog zemljišta.

Glavna uprava je potakla i ideju izrade novog *Zakona o Šumama*, te kad se obrazovala u tu svrhu naročita komisija u Ministarstvu, raspravljaljala je glavna uprava na temelju već izradjenog dijela zakonskog nacrta to pitanje. Svoje stanovište u tom predmetu iznijela je pred Ministarstvo predlažući, da Zakon o Šumama normira sve što ima trajnu vrijednost, a da u nj ne udju odredbe, koje mijenjaju pravne odnose i koje imadu samo prelazno značenje (otkop servituta, ograničavanje šuma i eksproprijacija velikog šumskog posjeda). Kako ćemo kasnije vidjeti, izradilo je J. Š. U. dva potpuna nacrta Zakona o Šumama sa obrazloženjem.

Kada je Udruženje saznalo, da su radovi oko *zagradjivanja bujica* izuzeti ispod kompetencije Ministarstva Šuma i Rudnika i predani Ministarstvu Poljoprivrede i Voda, poduzelo je opsežnu akciju, da se ti radovi povrate resoru Ministra Šuma i Rudnika. Učinjeno je to s jednostavnog razloga, što se zagradjivanje bujica, koje je naročito važno u gornjim dijelovima potoka — a ovi najvećim dijelom protiču kroz šumu — ne da ni zamisliti bez istovremenog rada oko pošumljavanja oborinskog područja. Te radove može jedino da izvrši inžinjer-šumar. Akcija Udruženja je uspjela i ti su radovi vraćeni Ministarstvu Šuma i Rudnika.

III. Promicanje interesa članova.

U ovom pravcu razvito djelovanje imalo je lijepih uspjeha, naročito što se tiče materijalnog stanja državnih šumarskih službenika.

U prvom redu poduzeti su koraci, da šumarskom osoblju ostanu *deputati u zemljištu i drvu*, a koje je državna vlast htjela oduzeti, pak je postignut uspjeh utoliko, da su ti deputati ostavljeni barem onim službenicima, koji su ih do tada imali.

Podnešene su predstavke za *povišenje putnog paušala* šumarskih činovnika, bez kojih se valjano vanjsko uredovanje ne da ni zamisliti.

Narodnoj Skupštini je podnešena predstavka, kojom se traži, da se ispravi nepravda, počinjena oduzimanjem *pasivnog prava glasa šumarskim činovnicima*. Naužlost u tom nismo uspjeli. No krivnja ne leži na upravi već u našim političkim prilikama.

U ovom radu dočekalo je Udruženje i svoju *Prvu redovitu glavnu skupštinu*, koja se održala od 8.—10. septembra 1922. u lijepoj našoj prijestonici u Beogradu. Na toj skupštini stvoren je jednoglasan zaključak, da se umoli *Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar I.*, da primi pokroviteljstvo nad našim Udruženjem.

Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar (otpis dvorske Kancelarije od 4. novembra 1923. broj 3253.), blagoizvoljelo se odazvati našoj molbi i primiti pokroviteljstvo.

Prva glavna skupština, pored inog rada, donijela je nakon svestranog pretresa šest važnih rezolucija.

1. Rezoluciju o *načinu eksploatacije državnih šuma*. Ovoj rezoluciji je bila glavna svrha naglasiti načelo povećanja proizvodnje, a s tim u vezi i povećanje državnih prihoda. Na temelju tih načela i način prodaje putem dugoročnih ugovora, koji su sklapani između države kao vlasnika šuma i raznih tvrtki, kao eksploatera, označen je kao štetan sa gledišta državnog fiskusa, racionalnog uzgoja šuma i intenzivnosti gospodarenja sa šumama. Istaknuta je potreba, da se uskcesivno pristupi eksploataciji šuma u vlastitoj režiji i prikazan način, kako bi se to moglo provesti (Vidi Šumarski List god. 1922. strana 701.).

2. Rezoluciju o *osnutku Privrednog Savjeta*. J. S. U. uvidjajući važnost odredbe čl. 44. Ustava, po kojem se imao osnovati Privredni Savjet, bilo je jedno od prvih udruženja, koje je povelo akciju za osnutak Privrednog Savjeta. Rezolucija je upućena Narodnoj Skupštini, a poduzeti su u tom cilju i koraci preko Trgovačko-Obrtničke Komore.

3. Rezoluciju o *unapredjenju šumarske struke*, u kojoj se od Ministarstva Šuma i Rudnika traži, da bezovlačno izradi Pravilnik, koji će regulirati i utvrditi principе šumarske politike i administracije. Nadalje da se u Ministarstvu Šuma i Rudnika osnuje jedan Savjet, koji će davati svoje mišljenje po pitanjima šumarske privrede i politike, a naročito po pitanjima personalne politike, kako bi se na taj način zaštitilo područno osoblje od eventualnih nepravdi.

4. Rezoluciju o *činovničkom pitanju*. U ovoj rezoluciji traženo je od gosp. Ministra Šuma i Rudnika, da najenergičnije uznaštoji, da se što prije doneše zakon o državnim činovnicima. Kao najaktualnija istaklo je Udruženje ova pitanja 1. o plaći, 2. o deputatima, 3. o putnim paušalima i 4. o stanovima.

5. Rezoluciju o pitanju *željezničkog saobraćaja*. U ovoj smo se rezoluciji saglasili sa programom Udruženja Jugoslovenskih Inžinjera i Arhitekata, u kojem se naročito tražilo, poboljšanje željezničkog saobraćaja, nadomeštanje talijanskih vagona sa vlastitim pri eksportu u Italiju, rasterećenje glavne pruge Beograd—Zidani Most prenašanjem prometa na dravsku željeznicu, pozivanje delegata J. S. U. na rasprave kod utvrđivanja tarifnih pristojbi.

6. Rezoluciju u pitanju *carinskih tarifa*, u kojoj se naročito tražilo, da se carinske tarife za drvo ne mnijenjaju za svaku dvanaestinu budžeta, već da se uvede neka stalnost u carinskoj politici. Nadalje, da se kod sastavljanja i mijenjanja carinskih tarifa sasluša i mišljenje J. S. U.

Druga godina rada Udruženja obilježena je time, što je Udruženje nastojalo da pomogne državnoj vlasti savjetodavnim i inicijativnim radom naročito kod donošenja najvažnijih zakona i naredaba iz područja šumarstva.

Najveću brigu posvetilo je Udruženje izradi modernog Zakona o Šumama. Koliko je taj rad bio ozbiljno shvaćen i još ozbiljnije provadjan, svjedoči najbolje pismo, što ga je primilo Udruženje od tadašnjeg Ministra Šuma i Rudnika g. dr. Milana Srškića, koje glasi:

„Shvatajući važnost i ciljeve Šumarskog Udruženja, ja sam uvjeren, da je njegova saradnja kod zakonskog sredjivanja šumarskih prilika od odlučne važnosti.

Dosadašnja saradnja i predanopomaganje Udruženja kod projekta Zakona o Šumama učinili su, da će taj zakon potpuno obuhvatiti interese te najjače grane naše privrede.”

Iskrenost ove svoje izjave dokumentirao je g. Ministar i tim, što je na sjednici Udruženja delegirao po više puta i svoje izaslanike, a nesmetani rad Udruženja omogućivao izdašnom materijalnom pomoći.

Provadajući postavljeni cilj, Udruženje je izradilo dva nacrta Zakona o Šumama i obrazloženja tim zakonima.

Jedan nacrt, kojega je usvojila većina glavne uprave, izradio je član glavne uprave profesor, dr. Aleksandar Ugrenović. Drugi nacrt, kojega je usvojila manjina glavne uprave, izradio je član glavne uprave, Ing. Ante Ružić. S ponosom možemo istaknuti, da je Ministarstvo Šuma i Rudnika uzele za bazu u anketnim raspravama Zakona o Šumama — nacrt Udruženja (nacrt većine).

Obzirom na rezoluciju Udruženja od 20. juna 1922. o načinu eksproprijacije šumskog velikog posjeda, pozvalo je Ministarstvo Šuma i Rudnika zamolbom (broj 22.447/1923) Udruženje, da u toj stvari stavi konkretan predlog. Uдовoljavajući toj zamolbi Ministarstva, povjerila je glavna uprava izradu zakona o eksproprijaciji velikoga posjeda užem odboru. Ovaj je svoj predlog iznio pred drugu glavnu skupštinu, održanu u Ljubljani, koja ga je jednoglasno usvojila.

U petoj sekciji rada raspravlјana su i dva vrlo važna pitanja, koja su bila na dnevnom redu našeg narodnog gospodarstva, a ta su: *Razgraničenje državnih šuma u Srbiji te mera i bataljak u Bosni i Hercegovini*.

Koliko je bio cijenjen savjesni rad Udruženja vidi se i po tome, što je gospodin Ministar Pravde (aktom br. 26.682/1922.) pozvao Udruženje, da iznese svoje predloge i mišljenje o *Kaznenom Zakonu*, ukoliko se on odnosi na šumarstvo. Tom pozivu je Udruženje i udovoljilo.

Inicijativom VI. odsjeka rada, održana je u Zagrebu konferencija, kojoj su prisustvovali izaslanici mnogih privrednih organizacija. Tu se opširno pretresalo *carinsko i saobraćajno pitanje*. Izradjene su i opširne predstavke u pitanju željezničkih i carinskih tarifa, koje su predložene vlasti u zajednici sa Savezom Industrijalaca u Zagrebu. (Vidi Šumarski List 1923. broj 1. i 2.)

Obzirom na izradbu *uzansa za trgovinu drvetom*, stojalo je Udruženje u stalnom kontaktu sa Zagrebačkom Burzom, naročito po svom članu prof. dr. A. Ugrenoviću.

Pored navedenog, raspravljenе su i nadležnim Ministarstvima predložene opširne predstavke u pitanju šumskih požareva, namještenja nestručnjaka na sekvestriranim posjedima, namještanja osposobljenih upravitelja na šum. posjedima, odmjere poreza za šum. posjede i t. d.

Ove godine započeo je i intenzivniji rad oko sakupljanja podataka za šumarsku terminologiju.

Ne sustajući u svojem radu, a imajući u vidu i opće narodne interese, Udruženje je po svojim izaslanicima prisustvovalo različnim konferencijama, koje su se tim pita-

njima bavile. Tako konferenciji za *izgradnju luke na Sjevernom Jadranu*, koja je održana u Bakru uz sudjelovanje svih privrednih institucija, te različnih ministarstava, konferenciji za *osnutak Akademije Rada* po uzoru Češke Masarikove Akademije.

U ovom radu zatekla je Udruženje i *II. redovita glavna skupština*, koja je održana 20. i narednih dana mjeseca augusta 1923. u Ljubljani.

Pored rješavanja društvenih poslova, skupština se ponovno zabavila pitanjem izdavanja državnih šuma u eksploataciju putem *dugoročnih ugovora*. Ovo je pitanje ponovno pokrenuto povodom namjere Ministarstva Šuma i Rudnika, da i zadnje veće šumske komplekse u Bosni (Drinjača-Sebešić) dade gore spomenutim načinom u eksploataciju.

Glavna skupština donijela je zaključak, da se u zajedničkom radu sa ostalim Udruženjima (inžinjera i arhitekta, liječnika, profesora, veterinara, pravnika i t. d.) pristupi osnivanju *Saveza fakultetski obrazovanih činovnika*, kojemu bi bio zadatak, da štiti i unapređuje interes rečenih činovnika. (Taj savez je kasnije i osnovan, te je J. Š. U. njemu pristupilo.)

Donešena je ponovno rezolucija *o deputatima u zemljištu i ogrijevu*. U njoj je potanko razloženo, gdje se ti deputati imaju davati, komu i na koji način.

Obzirom na veliku narodno-gospodarsku važnost lova na ovoj je skupštini osnovana i deseta sekcija rada: *Odsjek za lov*. U ovaj odsjek unišli su ne samo šumari, nego i mnogi prijatelji lova i uzgoja divljači iz drugih zvanja.

Poslije ove skupštine čekao je Udruženje nov i težak rad. Glavna uprava je prošlih godina radila manje više na zakonodavnom i savjetodavnom radu, očekujući, da će državna vlast ispravno i pravedno rješiti *činovničko pitanje*, donošenjem valjanog zakona o činovnicima i službenicima, te valjane uredbe o razvrstavanju drž. činovnika i službenika.

No što se dogodilo. Narodno Predstavništvo donijelo je *Zakon o činovnicima i službenicima gradjanskog reda*, koji je po svojim odredbama teško pogodio činovnički stalež i proizveo opće nezadovoljstvo u činovničkim redovima.

Izašla je *Uredba o razvrstavanju drž. činovnika i službenika*, koja je činovnicima i službenicima uzela i ono što se po zakonu moglo očekivati.

Tom Uredbom naročito su bili pogodjeni šumari, jer su oni po općem i nepri-stranom priznanju bili razvrstani gore od svih ostalih struka.

Da zaštiti interes svojih članova, koji su punim pravom uprli oči u Udruženje i od njega tražili zaštitu, pregnula je uprava da rezolucijama, predstavkama i usmenim intervencijama popravi ono, što je Uredba skrivila.

Redale su se predstavke za predstavkama, te bile poštoma i putem deputacija — predavane Ministru Šuma i Rudnika, Državnom Savjetu, Predsjedništvu Narodne Skupštine i Predsjedništvu Ministarskog Savjeta. Izradjen je po Udruženju novi predlog za Uredbu i predložene su izmjene i nadopune činovničkom zakonu.

Da akcija bude što uspješnija, pristupilo je J. Š. U. Savezu drž. činovnika i Savezu fakultetski obrazovanih činovnika, koji su Savezi usvojili i pomogli naše zahtjeve, jer isti nisu samo zahtjevi šumara, već svih činovnika ove države.

Ta tako reći borba sa državnom vlasti, za očuvanje vitalnih interesa, protegla se sve do u godinu 1925. Tek godine 1925. i 1926. ispravio je Ministar Suma i Rudnika gospodin dr. Nikola Nikić te nepravde, unapredivši šumare u one grupe, koje su im po ranijim položajima pripadale.

Intenzivan rad Udruženja bio je na polju organizacije pučkih predavanja.

Udruženje je nastojalo, da probudi u narodu ljubav prema šumi i spoznaju o njenoj vrijednosti baš za sam narod — jer je stajalo na stanovištu, da poznavanje vrijednosti šume, čuva istu bolje od svih policijskih propisa.

U zajednici sa Hrv.-Slav. Gospodarskim Društvom, održan je znatan broj pučkih predavanja u Hrvatskoj i Slavoniji, a isto tako je učinila i Ljubljanska Podružnica u Sloveniji.

Znajući da valjanog uzgoja šuma neima bez dobrog šum. rasadnika, osnovan je po Udruženju u Slivnici kod Maribora rasadnik na površini od 8.540 m², koji već sada vrši pod nadzorom Ing. Janka Urbasa potpuno zadaču, koja se od njega očekivala.

Naše je Udruženje bilo zastupano po svojim izaslanicima ne samo na domaćim već i svjetskim konferencijama i kongresima kao na: Internacionalnom Drvarskom Kongresu u Bratislavi, na skupštini Lige zemalja sredozemnog mora, u koju je pristupilo naše Udruženje kao član utemeljač te na Internacionalnom Dunavskom Kongresu u Rimu.

Starajući se, kako će očuvati i unaprediti interes svojih članova, stupa Udruženje pred svoju III. redovitu glavnu skupštinu, koja se održala u Sarajevu 24. i 25. augusta 1924.

Na ovoj skupštini dolazi u prvom redu do promjena u predsjedništvu glavne Uprave, obzirom na propise člana 16. društvenih pravila. Kako je istekao mandat dotadanjem predsjedniku Milanu barunu Turkoviću, izabran je za predsjednika dr. Djoka Jovanović, direktor strugare Prometne Banke iz Beograda. Udruženje ne zaboravljačući zasluga, koje je dotadanji predsjednik Milan barun Turković imao za ujedinjenje šumarskih društava t. j. za osnutak Jug. Šum. Udruženja — izabralo ga je jednoglasno doživotnim začasnim predsjednikom. Kako se i Ing. M. Marinović zahvalio na mjestu stalnog tajnika, to je na njegovo mjesto postavljen Ing. Ivan Čeović, blagajnik Udruženja.

Na ovoj skupštini kretale su se rasprave o osnutku Privrednog Savjeta, o manipulaciji u šumi industrijalnog preduzeća Dobrljin-Drvar, o režijskom poslovanju kod šumske uprave u Busovači, o odmjerivanju šum. taksa kod obnove ugovora sa stranim velikim firmama, o sušenju hrastika i o otvaranju srednje drvarske škole u Drvaru.

Donešeni zaključci ustupljeni su glavnoj upravi, da ih ova razradi i prema njima postupi.

U izvršivanju rada, kojega je glavna skupština povjerila glavnoj upravi, obratilo je Udruženje glavnu pažnju jednoj nemiloj pojavi, koja se pokazala u našim šumama, a to je sušenje naših glasovitih hrastika. Udruženje je nastojalo, da u tom zainteresuje Ministarstvo Šuma i Rudnika, sva šumarska nadleštva i kolege šumare, koji se

tim pitanjem bave. Rezultat toga rada mora nas u prvom početku zadovoljiti, jer ne samo da se u Šum. Listu o tom povela debata, već — što je najglavnije — Ministarstvo Suma i Rudnika uzelo je tu stvar ozbiljno u svoje ruke. Pored nekoliko zvaničnih konferencija, koje su se u tom predmetu održale kod Ministarstva Suma i Rudnika, ono je izaslalo i jednu mješovitu komisiju, sastavljenu od praktičara i naučenjaka na lice mjesta, u cilju, da se otkriju uzročnici toga sušenja, a po tom utvrde mjere, kojima bi se sušenje hrastika predusrelo. Konačno obrazovana je stalna komisija, koja će na trošak državnog budžeta ta istraživanja nastaviti i kraju privesti.

Naše nastojanje, da se provede *popularisanje šumarstva* putem pučkih predavanja, da po naučnim osnovama za osnovnu, srednju i visoko-školsku nastavu bude i pouka o šumarstvu obligatorna, urodila je dobrim uspjehom. Ministarstvo Suma i Rudnika priopćilo je Udruženju (akt br. 17.868), da je po tom predmetu stupilo u pregovore sa Ministarstvom Prosvjete i da su se saglasili: 1. da se ustanovi *dječji dan za pošumljavanje*, te je isti već i ustanavljen na 7. aprila (25. marta, dan Blagovijesti); 2. da se stavlja lako *popularno štivo iz područja šumarstva u knjige osnovnih škola*; 3. da se održavaju *popularna predavanja iz šumarstva*, popraćena projiciranim slikama u vezi sa izletima u šume, šum. vrtove, branjevine, kulture itd.; 4. da se radi efikasne provedbe odredaba pod 1.—3. stavi u *plan predavanja u učiteljskim i bogoslovnim školama* obligatno predavanje *Osnovi šumarstva i uloga šuma u narodnom gospodarstvu*.

Nadalje je izdano svim direkcijama šuma naredjenje, da u svem idu na pomoć učiteljstvu osnovnih škola naročito, da daju potrebne sadnice, upute itd. Konačno je zatraženo od našeg Udruženja, da u što kraćem vremenu izradi nacrt specijalnog pravilnika za provedbu ovog načela, koji bi se uzeo u evidenciju pri izradi opštег nastavnog programa.

Kako prošlih godina, tako je i ove godine naše Udruženje imalo u vidu i nastojanje, da se što prije izradi *zakon o Privrednom Savjetu* i djelovanje Privrednog Savjeta dovede što prije u život. Udruženje je uputilo akt Ministarstvu Suma i Rudnika, te izložilo svoje primjedbe i predloge. Naročito smo tražili, da u čl. 4. bude navedeno i naše Udruženje medju onim korporacijama, koje predlažu članove Privrednog Savjeta, te da se i za šumarstvo osnuje posebni odbor za šumarsku politiku, kao što takav odbor imaju ostale privredne grane.

Uvaživši da materijalne prilike i teškoće *šumarskog studija* čine, da se na šumarske fakultete ne upisuje onoliki broj slušača, koji bi bio potreban otzirom na provedbu organizacije oblasnih i sreskih šumarskih referenata, propisane Zakonom o Opštoj Upravi, Udruženje je uputilo Gospodinu Ministru Suma i Rudnika molbu, da se odredi što veći broj *stipendija za polazak šumarskih fakulteta*, nadalje, da se od budžeta Ministarstva Suma i Rudnika odvoji i ubuduće osigura izvjesna suma, kojom bi se omogućilo slušačima šumarstva *izvodjenje praktičnih radova i polazak naučnih ekskurzija*.

Udruženje je intenzivno radilo na tom, da se po Udruženju predložene *preinake Zakona o činovnicima*, kao i *Uredbe o razvrstavanju* — uvaže i u život privedu. Kao

što smo već naprijed konstatovali, ispravljene su nepravde počinjenje Uredbom o razvrstavanju djelom po riješenjima Državnog Saveta, a dijelom promaknućima. Naročito moramo istaknuti, da je Državni Savjet u rješavanju žalbi stao na stanovište našeg Udruženja, te je *nestore našeg šumarstva — apsolvente Križevačkog Šumarskog Učilišta — razvrstao u prvu kategoriju.*

Znamo svi, da se u našoj državi uvriježila jedna nemila pojava, a ta je, da sa promjenom političkih prilika i promjenom vlade nastaju i *promjene činovničkog osoblja* na različnim položajima. U nijednoj struci ne trpi gospodarstvo i intenzitet rada uslijed čestog premještanja činovnika tako, kao u šumarskoj struci. Ne ćemo se upuštati u izlaganje pitanja, koje je svakom šumaru i suviše jasno. Udruženje se povodom učestalih premještaja obraćalo u više mahova i pismenim i usmenim predstavkama gospodinu Ministru Šuma i Rudnika i molilo, da se *premještaji vrše samo utoliko, ukoliko su u interesu službe.* Priznajemo, da je uspjeh tih naših molba bio minimalan, ali kako rekosmo, krivnja u tome ne leži na Udruženju.

Da zaštiti interes svojih članova odnosno šumara, koji imaju fakultetsku naobrazbu, a koji budu napustili šumarsku službu, pozabavilo se naše Udruženje takodjer i sa *Uredbom o inžinjerskim komorama i o autorizaciji inžinjera*, koja je izašla u oktobru 1924. Nastojali smo da polučimo, da prava šumarskih inženjera budu potpuno zaštićena i da se Uredba ispravi onamo, kako bi autorizaciju za inžinerstvo svoje struke dobili i oni inžinjeri, koji nisu svršili tehnički fakultet, a imaju inžinjersku spremu sa svojih fakulteta, kao što je slučaj sa apsolventima šumarskih fakulteta. Uspjeh je postignut, jer je godine 1925. izdan Pravilnik o podjeli i djelokrugu pojedinih struka ovlašćenih inžinjera i arhitekata, kojim su *prava inžinjera-šumara osigurana.*

Na ponovne molbe i predstavke Udruženja, pristupilo je konačno Ministarstvo Šuma i Rudnika izradi Pravilnika za regulisanje *vanrednih prinadležnosti t. j. deputata.* Udruženje je odmah uzelo u pretres Pravilnik izradjen u Ministarstvu Šuma i Rudnika i nadopunilo ga sa izmjenama, koje su bile potrebne, da se deputati tako regulišu, kako bi zadovoljili naše kolege u svim krajevima i svim vrstama šumarske uprave. Tako nadopunjeno Pravilnik sa opširnim obrazloženjem predan je Ministarstvu Šuma i Rudnika na daljnji postupak. Kako saznajemo — uprkos svih napora našeg Udruženja, taj Pravilnik nije prihvaćen u Ministarskom Savjetu i Finansijskom Odboru onako, kako ga je Udruženje izradilo, već su šumari i ovaj puta prošli gore od činovnika ostalih struka.

Znano je svima, da je godine 1921. Min. Šuma i Rudnika izdalo Uredbu, kojom je pokušano da se *uništuje nazivlje šumarskog osoblja.* Bilo je to potrebno, jer niti u jednom resoru nije bilo toliko različitih naziva za jedno te isto zvanje i za isti položaj, kao u resoru Ministarstva Šuma i Rudnika. Kakove je štetne posljedice ta Uredba prouzrokovala, pokazalo se najbolje kod razvrstavanja, koje se vršilo prema nazivima, što ih je ta Uredba normirala. Šumari su razvrstani za dvije do tri grupe sašiće, pak je trebalo teške borbe i Udruženja i pojedinaca, dok su se te nepravde saširale. Radi toga je Udruženje — saznavši, da se u Ministarstvu Šuma i Rudnika

radi na novoj Uredbi — odmah izradilo svoj predlog za unificiranje nazivlja i podnijelo ga Ministarstvu Šuma i Rudnika s molbom da ga usvoji. (Vidi Šumarski List god. 1925. broj 6.).

Starajući se da upozna svoje članove i na licu mjesta sa prilikama, koje vladaju u različnim dijelovima naše domovine, odredilo je Udruženje da se *IV. glavna skupština održi u drevnom Dubrovniku i to 14. i narednih dana u septembru 1925.*

Pošto je ove godine minula dvogodišnja perioda nekim članovima glavne uprave, njihova su mjesta izborom ponovno popunjena.

Kako pak ova uprava ima dužnost, da provede proslavu 50-godišnjice Udruženja, donašamo imena njenih članova:

Počasni predsjednik: *Milan barun Turković*, veliki posjednik, Zagreb.

Predsjednik: *Dr. Djoka Jovanović*, profesor univerziteta, direktor strugare Prometne Banke, Beograd.

Potpredsjednik: *Ing. Miloš Čirković*, inspektor Min. Saobraćaja, Kruševac; *ing. Josip Lenarčić*, veleposjednik, Vrhniku; *Ing. Vilim Čmelik*, načelnik Min. Šuma i Rudnika, Beograd.

Tajnik stalni: *Ing. Ivan Ceović*, šum. nadsavjetnik, Zagreb.

Tajnik izabrani: *Ing. Žarko Miletić*, šum. nadsavjetnik, Zagreb.

Blagajnik: *Milan Drnić*, šum. nadsavjetnik, Zagreb.

Odbornici: *Ing. Mihajlo Ljuština*, direktor, Skoplje; *Savo Bojić*, šumarski savjetnik, Ilijade; *Ing. dr. Milan Marinović*, inspektor Min. S. R., Beograd; *Ing. dr. Josip Balen*, inspektor, Beograd; *Ing. Ante Ružić*, inspektor, Maribor; *Ing. Franc Pahernik*, veleposjednik, Vuhred; *Josip Göderer*, nadupravitelj, Namršelj; *Franc Lang*, nadupravitelj, Brežice; *Ing. Oton Detela*, vladin savjetnik, Tupaliče; *Ing. Cvetko Božić*, gozdnji nadoskrbnik, Kranjska Gora; *Petar Bambulović*, šumarski savjetnik, Turbe; *Ing. Pero Rohr*, šum. savjetnik, Našice; *Ing. Josip Grünwald*, šum. nadsavjetnik, Našice; *Ing. Mihovil Markić*, načelnik Min. Šuma i Rudnika, Beograd; *Ing. Milan Manojlović*, okružni šumar, Beograd; *Božo Stamenković*, inspektor Min. Šuma i Rudnika, Beograd; *Ing. Svetozar Nedimović*, upravitelj šum. uprave, Drvar; *Vilim Dojković*, šum. nadzornik u p.; *Ing. Pero Manojlović*, direktor, Cačak; *Ing. Hugo Sacher*, šum. direktor, Belišće; *Ing. Risto Stojanović*, šum. nadsavjetnik, Zavidović; *Ing. Dragoljub Petrović*, sekretar dir. šuma, Aleksinac; *Mirko Mayer*, kr. šum. nadsavjetnik, Zagreb; *Lazar Vorkapić*, šef šum. odsjeka Min. Saobraćaja, Beograd.

Nadzorni odbor: *Ing. Marko Babić*, šum. nadsavjetnik, Han-Kumpanija; *Dr. Andrija Petračić*, profesor univerziteta, Zagreb; *Ing. Josip Rustija*, šef direkcije šuma u m., Ljubljana; *Jovan Simonović*, načenik Min. Šuma i Rudnika, Beograd.

Zamjenici: *Dr. Vladimir Škorić*, profesor univerziteta, Zagreb; *Zdenko Vilder*, šef odsjeka direkcije šuma, Zagreb.

Urednik Šumarskog Lista: *Ing. dr. Aleksandar Ugrenović*, profesor univerziteta, Zagreb.

Ova skupština provela je neke izmjene u *Poslovniku J. Š. U.*, i to u onom dijelu, koji govori o dužnostima stalnog tajnika i urednika Šumarskog Lista.

Kako je u Ministarstvu Suma i Rudnika izradjen projekat novog *Zakona o Lovu*, pozabavila se skupština i sa tim projektom. Kao i ranije, tako i sada, donešen je zaključak, kojim se moli g. Ministar Suma i Rudnika, da ne forsira donošenjem tog zakona s razloga, pošto je dokazano, da postojeći zakoni o lovu, obzirom na različne načine uzgoja i vršenja lova, kao i obzirom na uvriježene običaje i mentalitet naroda u različnim dijelovima države, potpuno udovoljavaju svojoj svrsi — dok se ispravno tumače i provadjuju.

Raspravljanje je i o aktuelnom pitanju *eksproprijacije velikog posjeda*. Konstatovano je, da se propisi agrarne reforme često krivo shvataju i provadjuju po nadležnim faktorima, radi čega su naročito trpile neke Imovne Općine, kojima su kao autonomnim tijelima, kao zajednicama zemljoradnika, bespravno oduzeti znatni kompleksi zemljišta i time interesi zemljoradnika-ovlaštenika Imovnih Općina oštećeni. Glavna uprava Udruženja poduzela je potrebne korake kod nadležnih ministarstava, da se te nepravde uklone.

Pored rješavanja društvenih i staleških pitanja, zaključila je skupština, da se naredni zbor kao i *proslava pedesetogodišnjice opstanka Udruženja i pedesetogodišnjice izlaženja Sumarskog Lista održi u Zagrebu, kao u mjestu, gdje su niknuli prvi počeci Udruživanja šumara, i gdje se izvršilo Ujedinjenje svih naših šumarskih društava*.

Znajući, da je naša *stručna šumarska literatura* vrlo oskudna, a uvidjajući njezinu veliku potrebu, koliko za učenike šumarstva, toliko za praktične šumare, nastojalo je Udruženje, da tomu manjku doskoči izdavanjem stručnih knjiga.

U posljednjih pet godina izdalo je Udruženje ove knjige:

Dr. A. Levaković: Dendrometrija.

Dr. Gj. Nenadić: Računanje vrijednosti šuma i šumska statika.

Ing. A. Šivic: Gozdarstvo v Sloveniji.

Др. А. Угреновић: Закон о шумама.

Dr. A. Ugrenović: Sumarsko-politička osnovica Zakona o šumama.

Ing. A. Ružić: Nacrt zakona o šumama i zašumljivanju.

Dr. A. Ugrenović: Iz istorije našeg šumarstva.

Ing. A. Perušić: Krajiške Imovne Općine.

Инг. Д. Петровић: Шуме и шумска привреда у Македонији.

Hufnagl-Veseli-Miletić: Praktično uredjivanje šuma.

Инг. М. Манојловић: Методе Уређења.

Ovim knjigama kao i drugim djelima nadopunjena je *Biblioteka* Udruženja, koja sada broji preko 1600 stručnih knjiga i preko 50 stručnih časopisa.

Nastojanjem Udruženja polučeno je, da su i *apsolventi Sarajevske Šumarske Škole*, koji imaju državni ispit za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva te 12 godina državne službe, takodjer prevedeni u prvu kategoriju.

Stanje društvenih članova je ovo: Dobrotvora 10, utemeljača 124, redovnih 941, pomagača (kateg. a) 116, pomagača (kateg. b) 32, pretplatnika na Šumarski List 316.

Pored redovnih društvenih poslova posvećen je ovogodišnji rad Udruženja u prvom redu radu, da *proslava pedesetogodišnjice* bude dostoјna velikog zadatka, što ga šumar vrši za opće narodno dobro, te dostoјna onih naših velikih predaka, koji su htjeli i znali podići naše šumarstvo na ovu visinu, s koje mi njihovi učenici možemo da ponosno gledamo, koji su, znajući što znači zajednički rad udruženih šumara, predali nam u nasljedstvo naše Udruženje, da ga još bolje učvrstimo, njegov zadatak proširimo i vrijednost mu podignemo.

Koliko smo udovoljili tom amanetu naših nestora, neka sude čitaoci i buduća šumarska pokoljenja!

ALEKSANDAR UGRENOVIĆ

ŠUMARSKI LIST [1876-1926].

anašnji *Šumarski List* kao organ Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja nastao je zapravo stapanjem dvaju listova: *Šumarskog Lista*, kao organa Hrvatskog Šumarskog Društva u Zagrebu i *Šumarskog Glasnika* organa Srpskog Šumarskog Udruženja u Beogradu.

Stari Šumarski List radio se u isti čas kad i Hrvatsko-Slavonsko (kasnije Hrvatsko) Šumarsko Društvo. Već godine 1871. (Gospodarski List 1871., str. 58) izlazi prvi javni proglaš Kereškenijev, kojim on propagira osnivanje zasebnog šumarskog društva i stručnog lista. Tek u oktobru 1876. održana je prva skupština Hrvatsko-Slavonskog Šumarskog Društva, a 1. januara 1877. već izlazi prvi broj Šumarskog List.

Od njegovog postanja zadatak *Šumarskog Lista* je dvojake prirode. On je bio stručna i privredna revija, koja je raspravljala sva pitanja šumarstva kao privredne grane i kao struke. On je ujedno bio i organ Udruženja, koji je kao takav donosio i sve vijesti Udruženja. Po obimu svagda je prevladavao onaj prvi dio.

Uredjivanje bilo je svagda u ruci jednog urednika, iako si je upravni odbor društva pridržavao izvjesno pravo da upliviše na osnovni smjer lista. Od godine 1877. do 1926. bilo je u svemu sedamnaest redakcija i to: prije ujedinjenja: *Vrbanić* (1877 do 1880), *Kesterčanek* (1881—1886), *Vrbanić* (1887—1891), *Rački* (1892, 1893), *Dojković* (1894), *Rački* (1895), *Kozarac* (1896—1898), *Partaš* (1899—1904), *Partaš-Kesterčanek* (1905), *Kesterčanek* (1906—1908), *Kern* (1909—1911), *Kosović* (1912—1916), *Petračić* (1917—1919), *Petračić-Levaković* (1920, 1921); poslije ujedinjenja: *Marinović* (1922, 1923), *Marinović-Ceović* (1924), *Ugrenović* (1925, 1926).

Dakle jednu veću polovinu redaktorskog rada iznijeli su na svojim ledjima šumari-praktičari (*Vrbanić*, *Rački*, *Dojković*, *Kozarac*, *Kern*, *Kosović*, *Marinović*, *Ceović*), a drugu manju šumari-nastavnici (*Kesterčanek*, *Partaš*, *Petračić*, *Levaković*, *Ugrenović*). Najdulje je uredovao *Kesterčanek* (deset godina), od toga jednu dijelio sa *Partašem*, i *Vrbanić* (devet godina). U dva maha bili su urednici *Vrbanić* (1877—1880, 1887—1891) i *Kesterčanek* (1881—1886, 1905—1908). Račkoga je za vrijeme bolesti zamijenio *Dojković*.

Svi su urednici vršili uredničke poslove pored svojih zvaničnih dužnosti. Neki su od njih (*Vrbanić*, *Kesterčanek*, *Kosović*, *Rački*, *Marinović*, *Ceović*) vršili još i taj-

ničke rade Udruženja. Samo jedan od urednika, koji je bio poslovni tajnik (Marić), bio je riješen zvaničnih dužnosti. Redovno je preopterećenost ili slabost zdravlja bila povodom, da je došlo do promjene uredništva. Najveći aktivitet razvijaju oni urednici, koji su bili ujedno i tajnici. To je razumljivo iz osnovnoga zadatka samoga lista, što smo ga već izložili. Zaista se jedan dio uredničkih rada (izvještaji o sjednicama i zborovima, predstavke, predlozi, saobraćaj sa članovima itd.) poklapa s agendama tajnika.

No gledana u perspektivi sadašnjice *najšira bila je koncepcija Kesterčanekova*. On se nije ograničio samo na to, da Šumarski List bude na izvjesnoj stručnoj visini, nego je tačno uočio, kakvu važnost igra šumarska privreda ne samo u užoj njegovoj domovini Hrvatskoj već na čitavom Slovenskom Jugu.

Mi, koji smo kao njegovi djaci dobro poznavali i visoko poštivali Kesterčanekov nesalomljivi patriotizam, radi koga je bio gonjen čitavoga života, moramo da to i sa ovoga mjesta napose naglasimo. Kesterčaneku je po njegovim riječima ne samo do „rada i pregnuća na polju šumarstva sviju hrvatskih krajeva u opće a Jugoslavenskog plemena napose“ (Š. L. 1882/251.) On se raduje, što mu je pošlo za rukom sklonuti na saradnju „odlične izvrsne saradničke sile za susjedne i pobratimске zemlje kao Kraljevinu Srbiju, Dalmaciju i Istru“ (Š. L. 1882/252). On je posve tačno obuhvatio, gledajući daleko budućnost, sve zemlje, u kojima je, iako tada pocijepan, živio naš narod. Već u prvom broju, koji izlazi pod njegovom redakcijom, donosi on članak „Šumarstvo u kneževini Srbiji“ (prema Težak-y 1881. br. 41.), koji počinje klasično: „Kako je jur priznano, da smo mi Hrvati i Srbi jedan te isti narod . . .“. Pored toga on donosi vijesti iz Dalmacije, Slovenije i Bosne. Naročito vidimo toplu uzajamnost, koja se razvija između Zagreba i Beograda. Beogradski Težak propagira zagrebački Šumarski List (Š. L. 1883/38) i obrnuto Šumarski List preporuča Težak i prenosi iz njega rade (Š. L. 1884/98).

U vrijeme Kesterčanekovo počinju u Šumarskom Listu *izlaziti prvi radovi iz Srbije* (Novaković, Jekić, Lapčević, Todorović). Naročito je mnogo toga preneseno iz Težaka. Gotovo bi mogli reći, da u to vrijeme postaje Šumarski List u neku ruku zajednički organ hrvatskih i srpskih šumara. U znak priznanja Kesterčanek bude 1883. izabran i začasnim članom Srpskog Poljoprivrednog Društva u Beogradu (Š. L. 1884/98 i 110). Razumljivo je, da je ovaj odnos postao tješnji još i radi veza, što ih je Kesterčanek već otprije kao nastavnik Križevačkog Zavoda imao sa omladinom iz Srbije.

Ova veza između hrvatskog i srpskog šumarstva, koju je priveo u život Kesterčanek, ostaje u Šumarskom Listu živa i nadalje (Obradović-Ličanin, Pančić, Divjak, Manojlović, Jovanović) te se može reći, da je u njemu sadržana znatna literatura o šumarstvu Srbije.

Šumarski List izlazio je isprva kao četvrtgodišnjak (1877—1880), zatim kao dvomjesečnik (1881—1884). Kao mjesecnik izlazi od 1885., pa do 1921. odnosno sve do danas. Prve četiri godine izlazilo je i jedno njemačko izdanje. Ova je pojava razumljiva iz činjenice, što se u to vrijeme nalazio u šumarskim vrstama velik broj stranaca, koji nisu potpuno vladali našim jezikom. A i naši rodjeni ljudi študirali

su vani te nijesu bili u položaju da savladaju šumarsku terminologiju na materinjem jeziku. Kesterčanek, primivši uredništvo, prekinuo je sa ovom dvojezičnom edicijom. Već prve godine izlaženja Sumarskog Lista nacionalni ljudi oštro su prigovarali ovome njemačkome izdanju, a naročito je ustao protiv toga Rački. (Primorac br. 39. od IV. 1877.)

Od 1905. izlazio je zaseban prilog Sumarskom Listu — *Lugarski Vjesnik*. Cilj ovomu prilogu bio je da posluži obrazovanju lugarskog (čuvarskog) osoblja i popularizovanju šumarstva. Ovu je misao bio pokrenuo već Kesterčanek, no nije je mogao privesti u život, jer je tadanja vlada uskratila pomoć. Pored redovnih brojeva lista izašla je prilikom otvaranja Šumarskog Doma, Muzeja, te Šumarske Akademije (1899) *Spomenica* a povodom smrti Kesterčanekove svečani broj „*Slava Kesterčaneku*“ (1915).

Sva uredništva od postanja Šumarskog Lista ovamo tuže se na istu bolest — na slabu saradnju. Nije dakle pojava slabe saradnje samo bolest sadašnjice, već je to boljetica, kojoj je upravo toliko godina, koliko i Šumarskom Listu.

Шум. Гласник младији је брат „старог“ Šumarskog Lista. Нјегово рођење пада у исто vrijeme kad и осnutак Srpskog Šumarskog Удруžења у Београду. Прва кретања шумара Србије у циљу промicanja шumarstva односно осnutка једног шумарског удруžења падају у почетак двадесетог вијека. Године 1899. састаје се први збор србјанских шумара, који raspravlja читав низ важних шумарских питања (Š. L. 1900/107). Нјегова је важност у томе, што су том прilikom srpski шумари одлуčно и јавно дigli свој глас у заштиту шumarstva. Но на том првом збору није било још покренuto питање засебног шумарског удруžења и нјеговог стручног органа. Тек године 1904. (половином маја) састаје се поновно збор srpskih шумара (Š. L. 1904/404). Он пуне четири дана raspravlja важна стручна питања, предлаže своје rezolucije Министру Полjoprivrede i zaključuje да оснује Šumarsko Удруžење. Овоме ће бити циљ, да по свом стручном listu raspravlja питања о boljem i racionalnijem postupanju sa šumama i utrinama, da обавјеštava ширу javnost o важности šume i njenoj koristi, da držanjem svojih zborova upoznava i zbližava šumarske stručnjake te ih bodri na istrajan zajednički rad.

За 11. III. 1907. sazvan je treći zbor srpskih šumara u Kragujevcu. Proglas izlazi u Трговинском Гласнику, а као сазивачи потписују г. dr. Djoka St. Jovanović, данашњи предсједник нашег Удруžења и г. Petar Manojlović, који се у то vrijeme као „prečanin“ налазио у државној službi u Kruševcu. Šumarski List по-pratio је овaj proglas izražajem радости, што ће Hrvatsko Šumarsko Društvo добити у nedalekoj skorašnjosti iskrena brata Srpsko Šumarsko Уdružeње (Š. L. 1907/159). Zbor je održan u zakazano vrijeme, те је zaključено поред brojnih других zadataka (sastanci, knjižnica, muzej, veza sa šumarskim društvima, nagrade, upiti, predlozi državnoj vlasti, стручна питања) — да Удруžење покреће i svoj стручни технички list под именом Шумарски Гласник te да ће izдавati стручне knjige. Поред konstitucije (предсједник dr. Jovanović) izvršen je izbor i urednika (dr. Vasić).

Шумарски Гласник почео је да izlazi u januaru 1910. kao mjesečnik. Fak-tični urednik bio je dr. Djoka Jovanović. Prva четири godišta i шесто uredio је g. dr.

Jovanović, peto g. *Bukovala* a sedmo i osmo g. *Cirković*. Balkanski rat omeo je izlazjenje Šumarskog Glasnika, a za vrijeme svjetskoga rata morao je on da prestane izlaziti. Šumarski Glasnik vršio je kao i Šumarski List dvojaki zadatak. On je bio i organ Udruženja i organ struke. Pored toga on je donosio još i radove u cilju popularizovanja šumarstva.

Da su prilike, pod kojima je Šumarski Glasnik počeo da izlazi, bile teške, razabire se iz programa, što ga je razvio predsjednik i urednik dr. Jovanović u prvom broju. I Šumarski Glasnik sadržava mnogo gradje o našem šumarstvu, koja će dobro doći svima onima, koji se budu hvatali zadatka da prikažu razvoj naših šumarsko-privrednih prilika te istoriju šumarstva naše otadžbine.

Od god. 1922. prestaje da izlazi Šumarski List kao organ Hrvatskog Šumarskog Društva i Šumarski Glasnik kao organ Srpskog Šumarskog Udruženja. Organ Slovenskog Udruženja prestao je izlaziti još koncem 1914. Privodenjem u život jedinstvenog Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja *stapaju se ova dva organa u jednu cijelost i pridržaje se starije ime*. Iz tri bratske duše, koje su rukom tudjince bile rastavljene, počinje da se gradi jedna nova. Mi, koji smo se sakupili u krilu našega današnjega Udruženja, tvrdo vjerujemo, da će zajedničkim našim radom današnji Šumarski List kao organ istih mislih, istih želja i istih pregnuća donijeti ploda otadžbini još više nego u ovo minulo pola stoljeća.

STJEPAN FRANČIŠKOVIĆ

UDRUŽENJE AKADEMIČARA ŠUMARA [1903-1926].

a nama je već period od dva decenija, otkako je u Zagrebu osnovano studentsko šumarsko udruženje, — *prvo na Slovenskom Jugu*. Možda bi ova pojava imala neko uže, interno akademsko značenje, kad ona ne bi padala upravo u doba, kadno su se našem nacionalnom šumarstvu i njegovoj nastavi udarali prvi solidni temelji, i kad ona ne bi kroz cijelu svoju prošlost vršila važnu ulogu kod pridizanja naše struke.

Osnutak studentskog šumarskog udruženja u Zagrebu pada pod konac god. 1903., kad se nekolicina mladih akademičara pod vodstvom pok. *Franje Puhesa* udružila u cilju stručnog a napose općeg obrazovanja, te jačanja karaktera i kolegijalnosti. Ovaj poznati program svih akademskih stručnih udruženja ne bi bio od veće važnosti po naše šumarstvo, da nisu nastupili momenti, koji su tražili, da rad tog u početku čednog kluba predje granice pisanih pravila. Poticaj dale su borbe, koje su počele za prestiž i položaj šumarstva i kao struke i kao staleža i kao nauke u našem javnom životu.

Da se dobiju jasniji pogledi u važnost i rad ovog udruženja, valja skrenuti pažnju na tadanje opće naziranje ne samo na šumarstvo kao takovo, već i na sva ostala, napose akademska zvanja. Tudjinska je vlast naše prečanske krajeve ekonomski zanemarivala, a da ne kažem i zatirala, kako bi narod na svojoj granici učinila o sebi što ovisnijim. Suvršno je u ovu stvar dublje zalaziti, jer je to danas našoj najširoj javnosti ne samo poznato, nego se i posljedice ovog po tudjinskoj vlasti podržavanog ekonomskog zastoja teško osjećaju još i danas. Trebati će i mnogo rada i vremena, dok naše gospodarske prilike dodju u pravilnu kolotečinu. Tu je korjen slaboj produktivnosti našeg agrara, nerazgranjenoći saobraćaja, pa napokon i zaostalosti naše industrije i privrede. Ali što je još teže, upravo taj stoljetni uticaj tudjinskog imperija na naše narodno gospodarstvo povukao je za sobom i cijelu psihozu — rodio je mentalitet naše inteligencije a i širih slojeva. Ekonomска ovisnost ubija u pojedinca i u društva — povjerenje u vlastitu snagu pa i svaki rad sopstvene inicijative. Ona čini, da intelektualac postaje karijerista, a neškolovan čovjek da radi samo toliko, koliko mu glad zapovijeda. Dodajmo još ovome, da su u velikom dijelu našom privredom upravljadi stranci, koji nisu ni znali ni htjeli razumjeti naše

prilike, onda postaje spomenuta psihozna posve razumljiva. U njoj leži i ona, po Kozarcu spominjana, kobna želja za gospodskim kaputom a i skrajno nerazumijevanje naše šire inteligencije za bilo koje ekonomsko pitanje. U ostalom to još osjećamo i danas.

Naš je intelektualac bio samo tipični činovnik, profesor, jurista i t. d., dok je agronom, šumar, veterinar bio redovno stranac. Raspoloženje, da samo kancelarijski rad ima svoj *raison d'être*, pa i nauka samo ona, koja se bavi eminentno nekim vasionim idealima čovječanstva — daleko iznad biti svoje zemlje i naroda — moralo je stvoriti naziranje, da su one discipline, čiji je karakter realan, materijalan, a područje rada daleko od varoške atmosfere, manje važne i podredjene.

Naravno da je ovo shvatanje obuhvatilo i šumarstvo i šumare. Iako je kod drugih velikih naroda već stoljeće dignuto šumarstvo na visinu akademskog studija, u naših je školovanih ljudi bila do u najnovije doba gotovo nemoguća spoznaja, da je šumar po svom obrazovanju ravan jednom filozofu, pravniku i t. d. Ta — šumar je, reklo se, čovjek planine, šume i — sela.

Ovakovo je shvatanje odlučivalo o šumarskoj nastavi te o društvenom i naučnom položaju šumara u našim krajevima. Ispraviti ovu psihozu posao je golem. Valja prije svega stubokom izmjeniti cijelokupno naziranje na život u našeg svijeta i inteligencije. Jedini je put u izvršavanju te velike zadaće: kontinuirano stvaranje mladih radenika, koji će svagdje svojim znanjem i nastupom iskočiti kao jaki individui te koji će moći u svakom ambijentu izazvati poštovanje prema sebi, — pa dugotrajnim solidnim radom upoznati svoju sredinu s važnošću svoje struke po narodnu i svjetsku privredu.

Eto... tu je bila glavna uloga ovog mладог studentskog šumarskog udruženja. Već druga klupska skupština 18. januara 1904. stvara zaključak, da se bivšoj hrv. vladu odašalje molba, da apsolventi dobiju pravo ulaska u državnu (zajedničku) šumarsku upravu, koja je bila gotovo isključivo u rukama madžarskih šumara. To pravo apsolventi zagrebačke akademije nisu imali, ma da su po svom prethodnom obrazovanju (matura), po svojoj spremi i visini studija bili ravni ščavnici vis. šumarskoj školi, kao i bečkoj vis. školi za kulturu tla. Udruženje traži od vlasti, da se dokine naziv „abiturienti“. Vlada nije uvažila molbu, — što s razloga neshvatanja važnosti šumarske struke, a što opet pod uticajem ugarskog imperija. Udruženje pokreće akciju (1904), da se bivša akademija, koja je bila tada prislonjena o filozofski fakultet, reformira odnosno podigne na samostalni fakultet. Paralelno s tim, uprkos odbijene molbe, udruženje ponovno traži, da se omogući apsolventima bivše akademije pristup u državnu i privatnu službu. „Šumarska akademija neka se zatvori, ili neka se njezinim apsolventima otvari put u sve službe“, ogorčeni je refren zapisnika skupštine od 26. januara 1905. No opet uzalud. Što više, iste godine odlukom madžarskog Min. Fin. br. 92006. isključeni su apsolventi zagrebačke šumarske akademije iz prijema u bosansko-hercegovačku zemaljsku službu. U tom teškom položaju obraća se udruženje iste godine na hrvatski sabor, a naredne na odbor udružene opozicije. Peticija još uvijek nije bila riješena, ali se atmosfera ipak počela mijenjati. God. 1908. pre-

tvara se trogodišnja akademija u četverogodišnju, što je naravno dignulo ugled zavoda i struke. Pod ovim dojmom ponavlja udruženje svoju molbu u istom cilju na vodeće faktore (god. 1910. i na bosansko-hercegovački sabor). Tek nakon mučnih i dugogodišnjih borbi, izjednačuje se god. 1911. zagrebačka akademija s onom u Šćavnici i u Beču.

U ovoj borbi pomagali su studente svojim savjetom profesori bivše akademije i bivše Hrvatsko-Slavonsko Šumarsko Društvo. No glavna borba za prestiž i prava, kao i inicijativa za istu dolazila je iz te male studentske organizacije. Do potpune sanacije prilika u tom smjeru došlo je tek osnutkom današnje naše nacionalne države. God. 1919. pretvorena je bivša akademija u fakultet, koji je sastavni dio zagrebačkog univerziteta. Po uzoru stranih velikih država uredjena mu je i naučna osnova na strogo naučnoj osnovici. Četirigodišnji studij zaključuje se diplomom inženjera i tako je dosegnut ideal, za kojim je išlo naše studentsko udruženje.

Osnutak naše države, kao i sav život iza ujedinjenja ovamo, povukao je za sobom i cijeli niz davno zanemarenih gospodarskih i privrednih pitanja na površinu, jer su se ekonomski prilike mogle da krenu s mrtve tačke. Utjecajem novog vremena i saniranjem naše državne privrede počelo se rapidno rušiti ono krivo naziranje na privredna zvanja. Danas naš položaj u svakom pogledu zauzima svoje pravo mjesto. Naša javnost osjeća sve više veličinu i domaćaj našeg zvanja a s tim i ulogu šumarskog staleža u našem nacionalnom progresu i kulturi. Borba za prestiž je na svršetku — a negdanji šablonski život naših školovanih klasa umire. U radu za te tekvine ima i šumarsko studentsko udruženje svoju prošlost.

S tim u vezi valja posmatrati i unutarnji rad studentskog udruženja. Jasno je, da je ista tendencija, koja se u spomenutoj liniji manifestirala prema vani, morala provajavati i unutrašnji život društva.

Društveni rad posmatran sa naučnog gledišta, očituje se u izdavanju skripata, biblioteci i predavanjima. Taj rad ima odmah u svom početku snažan uticaj na napredak šumarske nauke u našim stranama. Uz pripomoć svojih nastavnika pregnuli su studenti, ne samo da sebi olakote studije, nego i da utiru put našoj domaćoj naučnoj literaturi oko izdavanja skripata. Na oko sitan posao. Ali valja imati u vidu, da do tada nije bilo u materinjem jeziku gotovo nijednog opsežnijeg stručnog djela, izuzevši neke udžbenike za šumarsko i gospodarsko učilište u Križevcima. Pa i ti su bili već prestarjeli te zaostali za napretkom same nauke. S toga se moraju studentska skripta posmatrati kao prva veća naučna djela u našoj stručnoj književnosti. Sto više, nekoja od tih skripata, kao što su: *Šandor „Tloznanstvo“*, *Hlavinka*; „Geodezija“, i *Nenadić*: „Uredjivanje šuma“, mogla su se takmiti i po obimu i po sadržaju s boljim djelima odnosnih disciplina u stranim naroda. Izdavanjem skripata počelo se odmah iza osnutka udruženja, tako, da su do god. 1906. izdata skripta za sve šumarske discipline. Ovaj će rad morati trajati dotle, dok na našem jeziku ne dobijemo za sve grane nauke stručno naučna djela.

Uz izdavanje skripata nabavlja udruženje strana važnija šumarska djela, pa je već druge godine njegova života osnovana biblioteka. Kod izgradnje studentske

biblioteke ide velika zasluga i bivše akademijine nastavnike, prof. ing. *Hlavinku* (sada u Brnu) i pok. prof. *Kesterčaneku*. Danas broji ta biblioteka oko 700 stručnih šumarskih djela, a godišnje se društvo pretplaćuje na desetak što stručnih a što znanstvenih revija.

U internom radu kluba važno mjesto zauzimaju i predavanja. Obdržavali su ih sami studenti u prisutnosti svojih drugova i nastavnika. Predavanja bila su što stručne a što socijalne naravi. Svake se školske godine obdržavalo neko desetak predavanja i s njim spojenih diskusija. Steta, da je ovaj lijepi običaj iza svjetskog rata prestao. Predavanjima a naročito debatama, koje su iza njih slijedile, postizavalo se mnogo. Mladi duh dobiva više ambicije i ljubavi za svoje zvanje, a po svojoj prirodi željan diskusije i natjecanja, dobiva izmjenom misli i oštريje poglede u nauku i život. Nije nužno da ovdje napose ističem teme i predavače, tek je interesantno, da negdanji predavači iz studentskih redova zapremaju danas vidna mjesta u našoj struci.

O njegovanju lova radilo se u udruženju već od njegovog osnutka, no pravu formu dobiva ovo nastojanje tek 1923. godine, kadno se osnovala lovačka sekција. Danas ta sekciјa posjeduje sve lovačke potrepštine a i lijep broj pušaka modernih sistema. U koliko dozvoljavaju nastavne prilike, drži ova sekciјa godišnje nekoliko lovova u okolini Zagreba.

K težnji za doličnim društvenim položajem pridružila se i zdrava ekspanzivnost mladenačkog duha. Tako se unutar udruženja osniva god. 1906. pjevačka sekciјa i održava prva javna zabava s plesom. Razvoj pjevačke sekciјe dizao se naglo, — pa su upravo šumari proporcionalno najviše zastupani bili u poznatom muzičkom akademskom društvu „*Mladost*“. Prihod zabava upotrijebljen je isključivo za izdavanje skripata i nabavku knjiga za biblioteku udruženja.

Vrijedno je istaknuti i rad udruženja na karitativnom polju. Već je god. 1905. zaključila redovna klubska skupština, da se siromašnjim slušačima podjeljuju potpore i zajmovi. Ovo se, naravno u mogućem obimu, praktikuje kroz sva poznija vremena do danas. Ima ovaj rad i dublje značenje. On ilustrira medjusobno drugarsko shvatnje, povjerenje i tradicionalnu šumarsku kolegijalnost. Sličan je pojav i god. 1921., kadno je udruženje organizovalo svoje članove, da sudjeluju kao manuelni radnici pri izgradnji djačkog doma visokoškolaca, čija je izgradnja ublažila tešku studentsku stanarinsku krizu tih godina.

Svjetski rat stvorio je gotovo potpuni zastoj u životu i radu udruženja. Zapravo se može reći, da rad društva prestaje 1914. godinom, a nastavlja se tek iza prevrata t. j. god. 1918. Veliki broj osnivača i njegovih članova leži davno u grobu, ne doživjevši novog vremena i novih vidika u našem stručnom životu. Tek je njihov rad za današnje uže društvene, i šire opće šumarske tekovine — ostao iza njih забilježen u skromnim zapisnicima.

Obim današnjeg rada šumarskog studentskog udruženja ide paralelno sa mlađim bratskim Udruženjem Studenata Šumara u Beogradu, a podržavaju se veze i sa ostalim slavenskim studentskim klubovima kao s Česima (Brno) i Poljacim (Varšava).

Ovo bi bili letimični pogledi na prošlost i rad „Udruženja šumarskih akademika“ u Zagrebu. U njegovoј djelatnosti izbijaju u glavnom tri momenta: borba za ravnopravnost, nastojanje oko podignuća šumarske nastave i napokon osnutka šumarske literature. Ono je dugogodišnjim radom u svojoj sredini odgojilo kadar energičnih pobornika za prava i položaj šumarstva i šumara. Danas ti osnivači i radenci mogu s ponosom gledati na plodove svog rada i nastojanja, kao i na studentsko udruženje, s kojim ih vežu drage uspomene na dane mладenačkog poleta. Sada, kad je borba za osnovna prava našeg zvanja za uvijek likvidirana, možemo da skrenemo svoju djelatnost na pravo naše područje, na podizanje naše privrede i industrije. Jer dok se kod starijih konstataže, što su učinili i što su mogli da stvore, to se od mlađih očekuje, da njihov rad jednakom, ako ne i pojačanom snagom nastave.

Držim, da ćemo tako izvršiti svoju dužnost.

УДРУЖЕЊЕ СТУДЕНАТА ШУМАРА [1923-1926].

во Удружење Београдских Студената Шумара датира од 4. децембра 1923. год., када је скупштина студената шумара донела правила и избрала управу. До тога времена студенти шумари били су организовани заједно са агрономима у „Удружење студената Пољопривреде“ као једином студентском удружењу на Пољопривредном Факултету у Београду. Пошто је сваким даном растао број студената шумара, то ово Удружење није могло да се брине о потребама студената агронома и студената шумара, било је неопходно потребно оснивање посебног Удружења Студената Шумара. Почетак је био веома тежак. Нерасполажући са довољно материјалних средстава Удружење се бацило на што бржу акцију, којом би се омогућили најпотребнији услови опстанка и напредка удружења. У ту сврху Удружење се обратило за помоћ свима угледним шумарским индустријским као и осталим подuzeћима, која су свесрдно примила ову идеју, пославши велике новчане помоћи. Сем тога сва та подuzeћа одазивала су се сваком приликом нашем позиву помажући нас и морално и материјално и интересујући се за наш рад и напредак. Само Удружење настојало је да се одужи овако лепој пажњи својих добротвора и да прошири идеју нашег шумарства како у земљи тако и у иностранству ступивши у пријатељске везе са много сличних студенских организација. Живи сведок разумевања и пропаганде у иноземству био нам је позив на шумарски конгрес у Прагу (у јулу 1924.), камо је наше Удружење послало своје делегате.

Удружење је одмах у почетку ступило у близку везу са својим колегама из Загреба, од чијег је Удружења као старијег и познатијег тражило упуте, савете и главније ствари на углед. После тога су оба Удружења увек стајала у контакту, приређивајући Шумарске Вечери и Забаве, на којима су се наизменично посећивали и упознавали, где се манифестовала заједничка свест обају Удружења. Осим тога Удружење обично приређује Ђурђевдански уранак са свима својим члановима, а то је уједно и слава Удружења.

У погледу унутрашњег рада Удружење је особито добро напредовало постигавши за две године све, што је потребно за једно стручно и културно удружење. Набавило је приличан број стручних књига на нашем и страним језицима, те је тако дало прилике сиромашним студентима да постигну потребно шире

образовање. Библиотеку требало је сместити у пристојне просторије, у којима би уједно чланови могли и читати. С тога је Удружење набавило скроман али леп намештај отворивши читаоницу, у којој се сваким даном студенти састају.

Један од најглавнијих задатака Удружења било је издавање односно литографисање табака за различите предмете, који надомештају потребне уџбенике (јер ових нажалост довољно нема). Уз стручне књиге и табаке Удружење је још претплаћено на све стручно-шумарске, економске и техничке листове, који много пружају материјала за потребну стручну спрему а и за упознавање економско-финансијских и социјалних прилика у земљи.

Сем тога Удружење је узело на себе дужност размештавања студената шумарства на практичне радове, што је од особите важности за усавршавање струке. Оно се брине за шумарске екскурзије тражећи потребни кредит код министарстава као и многих индустријских предузећа. Највише је пажње посвећено до мајким екскурзијама, на којима се најбоље упознају наше прилике, а уједно су се правила екскурзије у стране земље (Ческа: Праг, Брно), одакле су студенти донели много лепих идеја у погледу шумарске политике и уопште шумарства у једној модерној држави. У току од три године свога рада Удружење се потрудило да приреди неколико предавања, која су сами студенти одржали на својим састанцима.

Удружење је имало још пуне руке послана стварима, које су донеле много забуне у студентске редове. Ове године покренуто је питање и на званичним и незваничним mestима о укидању шумарског одсека Пољопривредног Факултета у Београду. Та вест врло је неповољно примљена код студената шумара, што је нарочито разумљиво, кад се зна, у каквом се материјалном положају и приликама налази већина студената у Београду. Удружење се и овде показало досљедно своме циљу, те је повело најживљу акцију код меродавних фактора против идеје укидања шумарског Факултета у Београду. И у томе је успело.

Једно од најновијих догађаја у историји рада Удружењу Студената Шумара у Београду је учествовање на конгресу Југ. Студената Технике, којему је био циљ, да удружи све техничке студентске организације у Савез Југ. Студената Технике. Конгрес је заседао у Загребу, где су била заступљена сва студентска техничка удружења у земљи, која су образовала Савез, у чијој је управи на секретарском mestу изабран делегат нашега Удружења. Тако је и овде Удружење показало велики успех у своме раду.

За све своје успехе и моралне и материјалне а и сам напредак има Удружење да захвали поред организације својих чланова, нарочито госп. *M. Стаменковићу*, Ген. Директору Министарства Шума и Руда, који је увек био покровитељ и пријатељ омладине помажући је у раду својом речју и делом. Удружење га је из велике захвалности избрало почасним чланом. Други пријатељ студентске шумарске омладине је уважени професор и Декан Пољ. Факултета у Београду г. *Др. Ђока Јовановић*, који је својом пријатељском речју давао савете и упуте у раду, а и материјално помагао наше Удружење, за које му је заслуге Удружење

поделило место члана и добротвора. Поред ове двојице заслужних пријатеља истакао се је такођер као наш пријатељ професор шумарског факултета у Загребу гosp. *Др. А. Угреновић*, који је у првим почецима омогућио, да се наша Библиотека увећа пославши нам већи број својих радова. Као и ови тако и сва остала господа професори потпомагали су рад Удружења и трудили се да му подигну што већи углед. Зато им Удружење дугује највећу захвалност. Све ово, што је учињено, до вољна је гаранција за егзистенцију и за будући успех нашега Удружења. Три године напорнога рада утрло је путеве зближавању Удружења из Загреба и Београда, која ће заједничким радом ухватити се у братско коло, остварајући на тај начин идеју јединства у раду и напретку нашега народа.

УПРАВА УДРУЖЕЊА

УДРУЖЕЊЕ СТУДЕНТА РУСА АГРОНОМА И ШУМАРА

[1922-1926].

јесени 1921. г. Руси студенти, Пољопривредног Факултета Београдског Универзитета постадоше члановима једине постојеће у оно време факултетске студенчке организације „Удружења Студената Агронома“. Ово удружење имало је за главни циљ набавку уџбеника, пољопривредне и шумарске литературе, штампање табака из свију предмета и. т. д.

По мишљењу једне групе студената Руса упоредо са овим удружењем јавила се потреба оснивања засебног друштва за студенте Русе, које би имало за циљ ове 3 задаће:

- 1) створити интимну везу међу студентима факултета читањем својих реферата и приређивањем екскурзија.
- 2) основати библиотеку руских књига пољопривредног и шумарског садржаја.
- 3) установити везу са пољопривредним и шумарским друштвима у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца и страним државама.

Већину студената особито је интересовало оснивање библиотеке од остатака богате и оригиналне руске литературе из пољопривреде и шумарства; неке књиге биле су одштампане још пре рата, а требало их је добити.

За овај циљ потребна су била новчана средства; необходно је потребно било држати везу са књижарама, да не би изгубили књиге од особите вредности.

Мисао о оснивању „Удружења Студената Руса Агронома и Шумара на Пољопривредном Факултету Београдског Универзитета родила се месецма маја 1922. г., али до остварења дошла је тек у новембру исте године.

Управа новог друштва одмах је приступила сабирању библиотеке; новчана средства за ову сврху састојала су у главноме од добровољних прилога са стране друштава у Краљевини С. Х. С., као и страних држава.

Када је у јесен 1923. г. било основано треће студенчко друштво на Факултету — „Удружење Студената Шумара“ — сви су се чланови руског друштва уписали за његове чланове. Благодарећи удобним просторима У. С. Ш., а такођер истакнутим организаторским способностима његовог тадањег председника

(Љ. Голубовића), — У. С. Ш. брзо је напредовало уз општу узајамну сарадњу већине студената шумара, у том броју и студената Руса.

За три и по године Друштво Студената Руса Агронома и Шумара урадило је за све чланове, а напосле за шумаре ово:

У библиотеци сада има 500 књига, од којих 400 општег и чисто пољопривредног карактера и 100 специјално шумарске струке.

Ма да ова количина књига није велика, али њихова вредност је велика, јер при набавци књига Управа Удружења увек се користила саветима руских шумара и г. г. професора Пољопривредног Факултета.

Већина књига је купљена из средстава:

1) од М-ра Hoffmann'a, секретара Међународног Друштва Студената за узајамну помоћ (E. P. S.).

2) Држ. Комисије за руске емигранте у Краљ. С. Х. С.

3) чланских улога, сакупљених по Управи Удружења.

Један део од ових књига је поклон неких стручних организација и професора; тако је од особите вредности дар проф. др. Александра Угреновића, који је увек и радо ишао у сусрет нашем Удружењу, а такођер и појединим његовим члановима.

По Члановима Удружења био је прикупљен велики број инсеката, од којих су по асистенту Ентомолошког Института г. В. Е. Мартину састављене угледне колекције инсеката, које су врло добре и олакшавају штудирање ентомологије. Осим тога Удружење је набавило неке приборе за цртање планова.

При Удружењу основана је „Благодарна за узајамну помоћ”, која издаје својим члановима новчану помоћ без интереса. За три године било је издано 350 супсидија свотом од 30.000 динара.

Осим тога Удружење, благодарећи својим тешњим везама са другим организацијама, имало је могућност узимати у зајам повеће суме новца за издавање сиромашним студентима за уплату таксе за испите — са враћањем, кад буде могао, и не узимајући никаквог интереса на позајмљени новац. Те суме кретале су се од 5—10.000 динара за сваки испитни рок.

Сада Удружење броји 81 члана, од којих 46 студената шумара и 35 агронома.

ИВАН ПЕТРОВИЋ ИСАЈЕВ

УДРУЖЕЊЕ СТУДЕНАТА ШУМАРА РУСА [1921 - 1926].

Мален број Руса студената (15) уписао се школске године 1921.-22. на загребачки Шумарски Факултет. То су били већином бивши студенти руских високих школа, који су силом прилика принуждени били да након свјетскога и грађанскога рата оставе своју отаџбину, да бојно копље замијене књигом. Ова мала група Руса избјеглица била је прво руско удружење студената-шумара у Загребу. Без правилника, без одбора — и без средстава — повезани једино другарском солидарношћу, приступили су руски студенти сакупљању књига и уџбеника. За добровољне доприносе чланова купљени су први уџбеници. У дисциплинама, из којих није било ни штампаних, ни литографираних издања, руски студенти издавају своје „биљешке”, дијелом на руском, дијелом на српско-хрватском језику. Наравно, код такових издања мање се пазило на језичну исправност него на јасноћу смисла. На све те начине већ у првој години руски су се студенти опекрбили уџбеницима и купили првих десет књига на руском језику.

Заједнички интереси (у прве дније године) потакли су Русе студенте шумарства и господарства да створе свој „старостат”. „Староста” (старешина) заступао је интересе руских студената свога факултета пред руским професорским колеџијем, пред државном комисијом за руске избјеглице, пред деканатом и т. д. Староста вршио је надзор над радом и успјесима студената. Старостат је добио прву припомоћ од државне комисије за библиотеку. Настојањем старостата издано је било неколико шапирографираних „биљежака”.

Сваке је године број руских студената на загребачком Шумарском Факултету постајао све већи. Увидјела се потреба за стварање свога посебнога „удружења” без учешћа слушача господарства. Почетком године 1925./26. организовано је „Удружење”, израђен правилник, изабран одбор. Раздијелом бивше заједничке књижнице и новим наручбама Удружење је дошло до лијепог броја (преко 100) научних и стручних књига на руском, српско-хрватском и њемачком језику. Поред тога сакупљена и уређена је *дендролошка збирка*. У програму наредне године стоји низ реферата и предавања из „шумарства” уопште а о „русском шумарству” напосе.

Тешке материјалне прилике и жеља, да чим рационалније искористе вријеме, сплете руске студенте да преко јетних празника иду у праксу. Пред завршетком сваке школске године Удружење (прије старостат) стоји пред задаћом да нађе запослење — „праксу” за своје чланове. Али и овај „проблем” повољно се решава уз покровитељство и срдачну помоћ са стране г. проф. дра. А. Угреновића.

Од првих година до данас студенти Руси уживају потпуна права чланова Југословенског Удружења Академичара Шумара у Загребу. Браћа Југословени нису правили никаквог питања гледе нашег „држављанства” и братски су нас примили у своје редове. Само уз њихову сарадњу и моралну припомоћ наш је старостат а касније Удружење стало на чврсте ноге и ојачало.

И Југословенско Шумарско Удружење иде нам на руку — дајући нам права чланова-помагача.

УДРУЖЕЊЕ ШУМАРСКИХ ПОДЧИНОВНИКА [1920-1926].

Pаније Хрватско-Славонско Шумарско Друштво примало је као чланове II. раз. лугарско особље, и као уздарје за уплаћену чланарину издавало прилог „*Šumarskom listu*“ — „*Lugarski Vjesnik*“.

Код бирократског уређења земље појмљиво је, што се лугари нису могли осјећати у томе Друштву код своје куће. Ради тога појавила се је и код њих жеља за оснивањем лугарскога друштва.

Крути бирократизам разбио је све покушаје, јер није могао схватити потребу најнижих органа за удруживање, нити је могао дозволити, да удруженци дижу свој глас у заштиту својих сталешких права. Последњи покушај разбијен је 1912. год.

По свршетку свјетскога рата, кад је прошла ратна бука, средили се донекле односи у уједињеној држави Срба, Хрвата и Словенаца те живот отпочео да тече барем првидно нормалним током, јавља се код лугара поново покрет за оснивањем удружења.

Осјећајући да сада цјелокупном државном управом провејава слободнији дух, први дижу главе лугари Баније, и Милош Орешчанин, Јово Вујичић и Ђуро Еремић, након савјетовања са тадањим управитељем Ј. Банске Имовне Опћине, Стевом Прпићем, сазивају 8. децембра 1920. год. ужу скупштину лугара из околних мјеста.

Тога дана ударен је у Глини темељ данашњем *Удружењу Шумарских Подчиновника Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца*. На тој ужој скупштини изабран је привремени одбор, коме је стављено у дужност, да састави нацрт правила и да сазове велику скупштину лугара из цијеле земље ради претреса и прихватавања правила и оснивања давно жељеног удружења.

Избрани одбор, у који су ушли покретачи, радио је брзо и са пуно воље, те је већ за 10. априла 1921. год. сазвана велика *скупштина лугара и чувара шума у Глини*. Али наши стари у војничком запту одгојени лугари нису осјећали дољно снаге за извођење започетога дјела у себи самима, већ позваше на ову прву скупштину управитеља Ј. Банске Имовне Опћине, Стеву Прпића, који им је стално својим савјетом помагао, и мене. Био сам тада на служби у Загребу

код шумарског одсјека, па им се чинило, да не ће бити на одмет присуство једног чиновника из „врховне земаљске управе.“ Касније се испоставило, да су имали право.

Скупштина је одржана у највећем одушевљењу, правила једногласно прихваћена и послата у Загреб на потврду, изабран предсједник и управа.

Како су правила предвиђала материјалне издатке око погребнице умрлих чланова и удаје кћери друштвених чланова, ваљало је причекати на њихово одобрење, да би друштво могло и ову дужност испуњавати; али одobreња никако нема.

И ако је бирократска Аустрија сарањена, није био умро бирократски дух у многога чиновника, које је нова држава у наслеђе примила. Узалудна су била моја објашњавања да друштво може бити само од користи држави и струци, узалуд молбе да се правила одобре; надлежни су у томе Удружењу гледали некога баука, бојећи се, да се путем удружења не подгризе она крута војничка дисциплина, коју је по њихову мишљењу требало одржати међу лугарским редовима под сваку цијену. Правила су шетала из Загреба у Београд и из Београда у Загreb са различим мишљењима за и против.

Привремена управа ургирала је правила, а плашљивији лугари почеше иступати из чланства, да се не би замјерили предпостављенима, који свакако нису расположени за оснивање удружења, чим правила не одобравају. Да би одржао на окупу енергичније и слободније, а окуражио плашљивије, покренем издавање друштвеног „Вјесника“ 1. октобра 1921. год. и нечекајући одобрење правила. Појава Вјесника донекле је окуражила плашљивије чланове и друштво је некако вегетирало, али завлачење са одобрењем правила одбијало је од уписа нове чланове, а ни многи већ уписаны нису се лагодно осјећали.

Срећом њиховом усилиједи, аугуста мјесеца 1922. год., мој премјештај у Београд, где ми успије увјерити тадањег Министра Шума и Рудника Жику Рафајловића у неоправданост навода оних, који су били противни оснивању овога удружења. И правила буду потврђена 17. новембра 1922. год.

Већ за 23. новембар 1922. год. сазвана је прва редовна скупштина Удружења, на којој је присуствовало 68 чланова, и ако је на брзу руку созвана.

За првог предсједника изабран је акламацијом надлегар Петроварадинске Имовне Опћине, Милан Шојић, који је касније за приљежан рад у Удружењу одликован орденом Св. Саве 5. степена.

У управни одбор изabrани су Стево Јошић, Милош Орешчанин, Петар Драча, Ђуро Бошњак, Стево Глумац, Томо Миливојевић, Мијо Хољац, Еуген Рајхл, Јово Лончар, Павао Милешић, Раде Драгојевић, Јово Беч, Ђуро Кајшић, Рок Икојшић, Марко Којчамић, Антон Пурић и Јосип Ушовић.

На истој скупштини закључено је, да се сједиште Удружења пренесе у Винковце, одакле је лакше развити дјеловање по дијелу земљи него из Глине.

На каснијој скупштини, одржаној 25. марта 1923. год., измијењена су донекле правила, из којих је избачено давање помоћи члановима приликом удаје кћери,

а та измијењена правила одобрена су ријешењем Министарства Шума и Рудника од 3. маја 1923. број 10.668, те су и данас на снази.

На молбу Удружења благоизволело је Његово Величанство Краљ Александар I. дати своју високу приволу, да се *Његово Височанство Пријестолонаследник Петар прими покровишљава над Удружењем*.

У посебној аудијенцији, 28. јануара 1926. год., примило је Његово Величанство изасланике Удружења: предсједника, Милана Шојића, подпредсједника, Марка Кончалића, тајника Станка Деспотовића и одборника, Петра Драчу, који су том приликом у знак поданичке оданости и благодарности предали у име Удружења као поклон нарочито израђену ловачку пушку, своме високоме покровитељу Пријестолонаследнику Петру.

Данас Удружење броји преко хиљаду чланова из свију крајева државе. Поред овога Удружења постоји у Босни покрајинска организација помоћног шумарско-техничког особља, са којом се покушавало доћи до споразума ради њезине ликвидације, чиме би се ојачало Удружење Шумарских Подчиновника, које је и иначе у своме почетку основано као удружење за цијелу државу.

Друштвени орган „Вјесник“ уређује се у Винковцима, излази уредно свакога мјесеца, а материјално стање Удружења је задовољавајуће, и ако се издржава само уплатом чланарине својих чланова, без икакове потпоре од стране државе.

ORGANIZACIJA ŠUMARSKOG TEHNIČKO-POMOĆNOG I ZAŠTITNOG OSOBLJA ZA BOSNU I HERCEGOVINU [1919-1926].

Jste godine, kada su šumarski činovnici Bosne i Hercegovine osnovali svoje udruženje (1919), osnovalo je pomoćno i zaštitno osoblje ovih zemalja svoje društvo pod imenom „Organizacija Šumarskog Tehničko-pomoćnog i Zaštitnog Osoblja za Bosnu i Hercegovinu“. Ovo društvo i danas živo radi.

Svrha je društvu da promiče materijalne i staleške interese svojih članova odgajajući stalešku svijest, disciplinu i društvenost. Društvo se pismeno i usmeno (putem izaslanika) zauzima kod mjerodavnih vlasti za opće i pojedinačne interese, plaća umrlim članovima posmrtninu od 500 Din i izdaje od godine 1923. stručni poučni list „Bosanski Šumar“, koji uredjuje Dragutin D. Veseli, profesor na Šumarskoj Školi u Sarajevu. Organizacija broji u Bosni i Hercegovini oko 700 članova i više od 100 pretplatnika, ali se za ovo udruženje i njegovo glasilo osobito u najnovije vrijeme jako zanima i šumarsko pomoćno osoblje ostalih pokrajina poimence Srbije, odakle već ima oko 300 pretplatnika.

Kada je bilo osnovano Udruženje Šumarskih Podčinovnika Kraljevine S. H. S. u Vinkovcima, nije mu se Bosanska Organizacija pridružila, iako su u tome cilju tokom godina vodjeni mnogi pregovori.

I ove godine vode se o tome predmetu pregovori sa osobljem iz Srbije. Hoće li ovi imati uspjeha, ne može se proreći, pošto se raspravlja pitanje da li jedno jedinstveno udruženje ili savez društava.

U Bosanskoj Organizaciji ujedinjeni su svi državni šumarski pomoćni i zaštitni organi od šumara do pomoćnoga lugara. Upravni odbor raspolaže vrsnim silama te razvija opsežno, vrlo korisno djelovanje. Već sama okolnost, da Organizacija omogućava stalno stručno vaspitavanje šumarskoga pomoćnog i zaštitnog osoblja putem stručnoga lista, mora se zabilježiti kao moćan faktor, koji šumarsko-pomoćnom osoblju osigurava uspješan rad, a time i poboljšanje svoga položaja i materijalnog stanja.

Današnja uprava Organizacije Š. Pom. Osoblja.

Predsjednik: podšumar *Antun Hangi*; Podpredsjednik: podšumar *Andrija Vukomanović*. Tajnik i blagajnik: podšumar *Josip Klimeš*. Odbornici: podšumari: *Risto Doder* i *Vilim Dittrich*, šum. pripravnici: *M. Fetahagić*, *V. Tapp*, *F. Uzelac*, lugari: *Jovo Babić*, *Ilija Blešić*, *Kasim Priganica* i *Bogdan Vidović*.

Šumarski Muzej. Musée forestier

Lovačka zbirka. Collection de chasse

Zagreb

Jug. Šum. Udrženje

Lovačka zbirka. Collection de chasse

Zagreb

Jug. Šum. Udrženje

